

Arboconvenant Houthandel

Eindevaluatie

ARBO

CONVENANT

Bureau Bartels B.V.
Amersfoort

Arboconvenant Houthandel

Eindevaluatie

Onderzoek uitgevoerd in de tweede helft van 2006
in opdracht van de BBC Houthandel door
Bureau Bartels B.V. te Amersfoort

Uitgave in de arboconvenantenreeks
Den Haag, augustus 2007

VOORWOORD

In opdracht van de convenantpartijen in de houthandel heeft Bureau Bartels in de tweede helft van 2006 de eindevaluatie uitgevoerd van het Arboconvenant Houthandel. Van de uitkomsten van deze evaluatie wordt in dit rapport verslag gedaan.

Op deze plaats willen we de personen bedanken die een bijdrage hebben geleverd aan de evaluatie. Allereerst gaat onze dank uit naar de verschillende ‘sleutelpersonen’ en ‘partners in de uitvoering’ voor het feit dat zij ons te woord hebben willen staan. Daarnaast zijn we werkgevers en werknemers in de houthandel dankbaar voor de bereidheid die zij hebben getoond om aan de evaluatie mee te werken. Verder zijn we de medewerkers van het KRC Hout dank verschuldigd voor de aanlevering van een aantal gegevens. Tot slot bedanken wij de leden van de Branche Begeleidings Commissie (BBC) Houthandel voor de samenwerking en hun deskundig advies bij het uitvoeren van de evaluatie. Daarbij zijn wij in het bijzonder ook de heer mr. F.A. de Boer van de VvNH erkentelijk voor het aandragen van adressenbestanden en het aanschrijven van verschillende typen werkgevers. De heer dr. H. Bolk van DEXIS Arbeid bedanken we voor het aanleveren van schriftelijk en digitaal materiaal voor de evaluatie.

We hopen dat de inhoud van dit rapport aanknopingspunten biedt voor het toekomstige arbo- en re-integratiebeleid binnen de houthandel.

Bureau Bartels B.V.
Amersfoort

INHOUD

VOORWOORD

INHOUD

1.	INLEIDING	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Probleemstelling en thema's van de evaluatie	2
1.3	Onderzoeksopzet en respons	6
1.4	Opbouw van het rapport	11
2.	DOELSTELLINGEN EN DOELBEREIK	13
2.1	Inleiding	13
2.2	Fysieke belasting	13
2.3	Schadelijk geluid en houtstof	17
2.4	Werkdruk	21
2.5	Ziekteverzuim/re-integratie	22
2.6	Resumé	27
3.	REALISATIE EN BEREIK VAN DE MAATREGELEN	31
3.1	Inleiding	31
3.2	Gerealiseerde maatregelen	31
3.3	Communicatie naar doelgroepen van het convenant	38
3.4	Bekendheid en informatievoorziening	40
3.5	Resumé	44
4.	GEBRUIK EN BEOORDELING CONVENANTINSTRUMENTEN	47
4.1	Inleiding	47
4.2	Het 'speelveld' voor het Arboconvenant Houthandel	47
4.3	Gebruik van instrumenten	53
4.4	Resumé	65

5.	ORGANISATIE EN UITVOERING	69
5.1	Inleiding	69
5.2	Organisatorische invulling en uitvoering van het convenant	69
5.3	Rol en functioneren van de BBC	75
5.4	Betrokkenheid overige externe partijen	80
5.5	Resumé	87
6.	DOELTREFFENDHEID EN GOOD PRACTICES	91
6.1	Inleiding	91
6.2	Perceptie over doeltreffendheid	91
6.3	Meerwaarde en effecten bij bedrijven	97
6.4	Good practices	100
6.5	Resumé	103
7.	DUURZAAMHEID VAN DE RESULTATEN	107
7.1	Inleiding	107
7.2	Borging op brancheniveau	107
7.3	Borging op bedrijfsniveau	111
7.4	Resumé	116
8.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN VOOR DE TOEKOMST	119
8.1	Inleiding	119
8.2	Samenvattende conclusies	119
8.3	Aanbevelingen	125
	BIJLAGE I LITERATUURLIJST	133
	BIJLAGE II GERAADPLEEGDE BEDRIJVEN EN CONTACTPERSONEN	137
	SUMMARY	139

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Vanuit het tweede Paarse kabinet zijn destijds initiatieven ontplooid om samen met de sociale partners tot een intensivering van het arbeidsomstandighedenbeleid te komen. De achtergrond daarvan was dat uit onderzoek bleek dat een groot deel van de werknemers in ons land blootstaat aan arbeidsrisico's, zoals fysieke belasting, schadelijk geluid, RSI en aanraking met gevaarlijke stoffen. Door (nog) meer aandacht te schenken aan arbo- en verzuimbeleid werd beoogd om tot een reductie van ziekteverzuim en WAO(WIA)-instroom te komen. Om dit te realiseren is met name ingezet op het 'instrument' van arboconvenanten. In dergelijke convenanten maken sociale partners in sectoren afspraken om de arbeidsomstandigheden te verbeteren en ziekteverzuim en instroom in de WAO terug te dringen. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een arboconvenant ligt primair bij werkgevers en werknemers.

De houthandel is één van de branches geweest waarvoor een arboconvenant is afgesloten. Het *Arboconvenant Houthandel* is in het voorjaar van 2003 ondertekend door de sociale partners en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De sociale partners zijn in dit geval de Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VvNH), FNV Bouw en de Hout- en Bouwbond CNV. Het convenant kent een looptijd tot eind 2006. Centrale thema's van dit convenant zijn fysieke belasting, werkdruk, houtstof, schadelijk geluid en ziekteverzuim/re-integratie. Hiervoor zijn in het convenant doelen geformuleerd.

De BBC Houthandel heeft aan Bureau Bartels B.V. de opdracht verstrekt om een (externe) eindevaluatie van het arboconvenant uit te voeren. Deze evaluatie is in de tweede helft van 2006 uitgevoerd. In deze rapportage doen we daarvan verslag.

In feite kent deze evaluatie een tweetal gebruiksdoelen. Een eerste doel is om de convenantpartijen aan de hand van de verkregen uitkomsten van deze evaluatie input aan te reiken voor de beoordeling van het eigen convenant en voor eventuele vervolgacties die nog wenselijk blijken te zijn. Een tweede doel is om het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid inzicht te verschaffen in de uitvoering en effectiviteit van het Arboconvenant Houthandel. De bedoeling is namelijk dat het ministerie richting de Tweede Kamer tot een finale evaluatie van de arboconvenantenaanpak komt. De eindevaluaties van de afzonderlijke arboconvenanten dienen hiervoor als bouwstenen.

1.2 Probleemstelling en thema's van de evaluatie

De *centrale probleemstelling* van de evaluatie was als volgt geformuleerd:

Wat is de relevantie en het bereik van het Arboconvenant Houthandel, hoe is uitvoering en implementatie van dit convenant verlopen en welke resultaten zijn daarmee geboekt en wat zijn belangrijke leerervaringen voor de toekomst?

Zoals hiervoor aangegeven zal deze evaluatie onderdeel uitmaken van een reeks van evaluaties van alle arboconvenanten en daarmee bouwstenen moeten aandragen voor een 'overall'-eindevaluatie van het instrument 'arboconvenanten'. Om de onderlinge vergelijkbaarheid van de afzonderlijke evaluaties van de arboconvenanten te bevorderen is er vanuit het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een handleiding vervaardigd. Daarin is een aantal inhoudelijke thema's geformuleerd die in de evaluatie centraal dienen te staan. In schema 1.1 zijn deze thema's – en een korte toelichting daarop – samengevat.

Schema 1.1 **Overzicht van de evaluatiethema's**

Thema	Toelichting
Doelbereik	Mate waarin convenantdoelstellingen zijn gerealiseerd (outcome)
Realisatie en bereik maatregelen	Mate waarin convenantmaatregelen door instellingen zijn geïmplementeerd en de mate waarin deze maatregelen de werkvloer hebben bereikt (output)
Doelmatigheid	Doelmatigheid waarmee organisatie en uitvoering van het convenant heeft plaatsgevonden (output proces)
Doeltreffendheid	Mate waarin geïmplementeerde maatregelen hebben bijgedragen aan de doelrealisatie (output outcome)
Verspreiding good practices	Identificeren activiteiten en producten, die als good practices kunnen worden bestempeld en mate waarin deze overdraagbaar zijn naar andere sectoren
Duurzaamheid resultaten	Borging van de verworvenheden van het arboconvenant
Kosten-baten	Analyse van de kosten versus de baten van het convenant (input outcome)

In het navolgende zullen we deze thema's als leidraad nemen voor de presentatie van de uitkomsten van de evaluatie. In schema 1.2 hebben we samengevat in welke hoofdstukken de hierboven gepresenteerde thema's aan bod zullen komen. We merken daarbij op dat we het onderdeel 'baten' – van het thema kosten-baten – achterwege gelaten hebben. De reden daarvoor is dat het niet zinvol en haalbaar was om de baten van het convenant te bepalen. Deze baten dienen namelijk bepaald te worden aan de hand van de reductie van het ziekteverzuimpercentage en de reductie van de instroom(kans) in de WAO (WIA). Voor de houthandel blijken hiervoor echter voor de (gehele) convenantperiode geen betrouwbare en onderling vergelijkbare gegevens beschikbaar te zijn. Berekeningen van de baten zouden hierdoor onvolledig en speculatief worden.

Schema 1.2 Relatie tussen evaluatiethema's en hoofdstukindeling

Hoofdstuk	Thema's handleiding SZW
2. Doelstellingen en doelbereik	- Doelbereik
3. Realisatie en bereik van de maatregelen	- Realisatie en bereik maatregelen
4. Gebruik en beoordeling convenantproducten	- Realisatie en bereik maatregelen
5. Organisatie en uitvoering	- Doelmatigheid - Kosten
6. Doeltreffendheid en good practices	- Doeltreffendheid - Verspreiding good practices
7. Duurzaamheid van de resultaten	- Duurzaamheid resultaten
8. Conclusies en aanbevelingen voor de toekomst	

Bij het bovenstaande schema tekenen we nog aan dat we in aanvulling op de thema's die in de handreiking worden onderscheiden in hoofdstuk 8 een aantal samenvattende conclusies en aanbevelingen voor de toekomst zullen opnemen. Deze kunnen als input dienen voor de stappen die de sociale partners in de komende periode nog zullen gaan zetten.

De thema's uit schema 1.1 zijn verder vertaald naar concrete onderzoeksvragen die in de evaluevaluatie aandacht hebben gekregen. In het onderstaande is een aantal belangrijke onderzoeksvragen samengevat.

Relevantie en bereik

- Welke maatregelen van het Arboconvenant Houthandel zijn daadwerkelijk tot stand gebracht?
- Wat zijn de achtergronden voor het (eventueel) niet implementeren van bepaalde maatregelen die in het Arboconvenant Houthandel waren voorzien?
- Op welke wijze zijn de verschillende convenantmaatregelen en -producten in de markt gezet?
- Welke typen bedrijven en werknemers zijn met name bereikt met de maatregelen vanuit het Arboconvenant Houthandel?

- Welke typen bedrijven zijn in mindere mate bereikt met het convenant en hoe kan dit worden verklaard?

Implementatie

- Hoe kan in het algemeen het proces van organisatie en uitvoering van het Arboconvenant Houthandel worden beoordeeld?
- Hoe hebben de BBC, de projectcoördinator en het KRC Hout gefunctioneerd?
- Welke knelpunten hebben zich bij de organisatie en uitvoering van het Arboconvenant Houthandel eventueel voorgedaan?
- Hoe is het proces van implementatie van de maatregelen van het Arboconvenant Houthandel verlopen?
- Hoe is de implementatie van de maatregelen van het convenant bij werkgevers en werknemers verlopen? Welke maatregelen zijn in meer of mindere mate toegepast op de werkvloer?

Effectiviteit en meerwaarde

- In welke mate zijn de verschillende doelstellingen van het Arboconvenant Houthandel gerealiseerd?
- Welke doelstellingen zijn (vooral nog) niet gerealiseerd en wat zijn de achtergronden daarvoor?
- In welke mate valt aan te geven of de geïmplementeerde maatregelen van het convenant bijgedragen hebben aan de realisatie van de verschillende doelstellingen?
- Welke specifieke activiteiten en producten, die vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn gegenereerd, kunnen als effectief dan wel minder effectief worden aangemerkt?
- Welke arbeidsrisico's konden vanuit de gezamenlijke convenantpartijen goed dan wel minder goed worden beïnvloed? Welke verklaringen kunnen hiervoor worden gegeven?

Leerervaringen voor de toekomst

- Wat zijn mogelijke good practices die met het Arboconvenant Houthandel tot stand gekomen zijn?
- Op welke wijze is geborgd dat de samenwerking en producten/resultaten van het convenant 'beklijven' na afloop van de convenantperiode?
- Wat zijn belangrijke ondersteuningsbehoeften op arbogebied die respectievelijk werkgevers en werknemers uit de houthandel voor de komende jaren hebben?
- Welke convenantproducten dienen in ieder geval ook na afloop van het Arboconvenant Houthandel behouden te blijven voor de doelgroepen?

1.3 Onderzoeksopzet en respons

Voor de uitvoering van de evaluatie hebben we een aantal onderling samenhangende activiteiten uitgevoerd. Hieronder zullen we deze activiteiten kort toelichten.

In de eerste plaats hebben we *deskresearch* verricht. Bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel zijn in de afgelopen periode namelijk diverse schriftelijke en digitale producten gegenereerd die bruikbaar zijn gebleken voor de beantwoording van een deel van de onderzoeksvragen. Hierbij valt te denken aan documenten zoals het Arboconvenant Houthandel, het bijbehorende plan van aanpak, agendastukken en verslagen van de BBC Houthandel, nulmetingen en de tussenevaluatie die is uitgevoerd. Verder is ook op verschillende websites zoals www.handelverstandig.nl en www.krchout.nl relevante informatie beschikbaar. In bijlage I hebben we een meer volledig overzicht opgenomen van de door ons geraadpleegde bronnen.

Naast de deskresearch hebben we ook het nodige *veldwerk* verricht. Een eerste doelgroep bestond daarbij uit zogenaamde *sleutelpersonen*. Hieronder verstaan we

personen die zeer nauw betrokken zijn geweest bij het Arboconvenant Houthandel. Daartoe rekenen we dan de leden van de BBC Houthandel en de externe projectcoördinator die voor de uitvoering van het convenant is aangesteld. In bijlage II hebben we aangegeven welke sleutelpersonen door ons zijn geconsulteerd.

Bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel is ook een beroep op verschillende andere partijen gedaan. Zo is bijvoorbeeld voor het verzorgen van de communicatie, het vervaardigen van ICT-producten en het opstellen van modules en bijbehorende oplossingenboeken voor de onderscheiden arbeidsrisico's een beroep op externe partijen gedaan. Met de belangrijkste *partners in de uitvoering* hebben we dan ook een gesprek gevoerd. In bijlage II hebben we weergegeven om welke partijen en personen het daarbij ging.

Een derde belangrijke doelgroep voor het veldwerk heeft bestaan uit het consulteren van *werkgevers*. We hebben daartoe een steekproef getrokken van bedrijven uit de houthandel. Bij deze bedrijven hebben we de persoon geconsulteerd die verantwoordelijk is voor het arbobeleid. Bij kleine bedrijven is dit dikwijls de directeur terwijl er bij grotere bedrijven vaak sprake is van een specifieke functionaris (de arbocoördinator/preventiemedewerker).

In totaal hebben we 50 verantwoordelijke 'arbofunctionarissen' van bedrijven geraadpleegd. Daarbij ging het om 23 functionarissen van bedrijven tot en met 10 werknemers en 27 personen van grotere bedrijven (meer dan 10 werknemers). Tijdens dit contact hebben we gevraagd of de betreffende functionarissen bereid waren tot een telefonisch interview. De netto-respons percentages voor de kleine en grotere bedrijven zijn daarbij uitgekomen op respectievelijk 72% en 84% (zie tabel 1.1).

Tabel 1.1 Respons onder de doelgroepen van het arboconvenant

Aspect	Werkgevers/preventie-medewerkers grotere bedrijven (telefonische interviews)	Werkgevers/preventie-medewerkers kleine bedrijven (telefonische interviews)	Werknemers machinaal houtbewerkers (schriftelijke enquête)	Werknemers bestekzoekers (schriftelijke enquête)
Bruto steekproef	50	50	124	130
- Contactpersoon na herhaalde pogingen niet bereikt	3	8		
- Gegevens onjuist/contactpersoon niet meer werkzaam bij organisatie	1	6		
- Tijdgebrek om mee te doen	1	4		
- Overig (ziekte e.d.)	3	-		
- Niet gebeld wegens behalen streefaantal	10	-		
Netto steekproef	32	32		
- Non respons	5	9		
Respons (absoluut)	27	23	24	24
Respons (relatief)*	84%	72%		

* Percentage bedrijven binnen de netto steekproef dat heeft deelgenomen aan het onderzoek door middel van schriftelijke enquête of telefonisch interview.

Uit het bovenstaande volgt dat we relatief gezien wat meer grotere bedrijven in de evaluatie betrokken hebben. Tijdens de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel is namelijk de bedrijfsgrootteverdeling in kaart gebracht. Daaruit bleek dat bijna drie kwart van de bedrijven minder dan 10 werknemers in dienst had terwijl de overige bedrijven meer werknemers in dienst hadden. Voor de relatieve oververtegenwoordiging van de grotere bedrijven in de eindevaluatie zijn verschillende argumenten te geven. Allereerst is het zo dat kleine bedrijven (tot en met 10 werknemers) qua aantal bedrijven weliswaar de overhand hebben binnen de houthandel, maar dat grotere bedrijven verantwoordelijk zijn voor een belangrijk deel van de werkgelegenheid binnen de sector. Zo zijn alleen al bij enkele grote

bedrijven ongeveer 3.000 werknemers van de in totaal circa 8.000 werknemers in de houthandel werkzaam. Voor het thema arbeidsomstandigheden zijn juist deze werkgelegenheidsaandelen belangrijk. In de tweede plaats was de verwachting dat grotere bedrijven – meer dan kleine bedrijven – bekend zouden zijn met het Arboconvenant Houthandel en haar maatregelen. In een dergelijke situatie heeft het dan weinig meerwaarde om veel onderzoeksinspanningen te richten op een doelgroep die betrekkelijk onbekend is met het ‘onderwerp van evaluatie’. Om te toetsen of deze hypothese juist was, hebben we desondanks een aantal kleine bedrijven benaderd. Uit de resultaten die we in de navolgende hoofdstukken nog zullen presenteren, zal blijken dat deze hypothese wordt bevestigd.

Verder hebben we ook een aantal *werknemers* in de evaluatie betrokken. Daarbij hebben we aangesloten bij de wijze van raadpleging van werknemers zoals die rondom de start van het convenant heeft plaatsgevonden. Voor het Arboconvenant Houthandel zijn daarbij een tweetal onderzoeken (‘nulmetingen’) relevant. In de *eerste plaats* is destijds door de vakgroep Experimentele en Arbeidspsychologie van de Rijks Universiteit Groningen (RUG) een onderzoek uitgevoerd naar *werkdruk* dat mede betrekking had op de houthandel¹. Dit onderzoek richtte zich dus niet alleen op de houthandel maar ook op andere sectoren. Het ‘brede’ karakter van dit onderzoek komt verder tot uitdrukking door het feit dat in de studie van de RUG niet specifiek is ‘ingezoomd’ op de hoogrisico beroepsgroepen in de houthandel maar op (meer) algemene beroepsgroepen zoals uitvoerend personeel en leidinggevend personeel. Gelet op deze overwegingen – maar ook vanwege het (zeer) kostbare karakter van een eventueel herhalingsonderzoek – is dit spoor in deze eindevaluatie niet opnieuw bewandeld. Nog een ander belangrijk argument daarvoor is overigens dat vanuit het Arboconvenant Houthandel betrekkelijk weinig specifieke initiatieven rondom het thema werkdruk ontplooid zijn die ten

¹ RUG (2000), *Werkbelasting en inspanning in de houthandel en timmerindustrie*.

tijde van de evaluatie al effect zouden kunnen hebben. We komen hier later in deze rapportage nog op terug.

In de *tweede plaats* is er rondom de start van het Arboconvenant Houthandel een nulmeting op het gebied van *fysieke belasting* uitgevoerd. Deze nulmeting had betrekking op de sectoren houthandel, timmerindustrie en meubelindustrie. Voor de houthandel is daarbij ingezoomd op twee zogenaamde hoogrisico-beroepsgroepen: de machinaal houtbewerkers en de bestekzoekers. In het convenant zijn op basis van de genoemde nulmeting doelstellingen op het gebied van fysieke belasting voor deze beroepsgroepen geformuleerd. In deze evaluatie is getracht om te toetsen in hoeverre deze doelstellingen zijn gerealiseerd. Daartoe is – net als in de betreffende nulmeting – een aantal schriftelijke vragenlijsten uitgezet bij respectievelijk machinaal houtbewerkers en bestekzoekers. Hierbij is getracht om aansluiting te zoeken bij dezelfde bedrijven die ook in de nulmeting – qua raadpleging van werknemers – zijn meegenomen. Van de uitgezette vragenlijsten onder machinaal houtbewerkers zijn er 24 geretourneerd. Voor de bestekzoekers bedroeg dit aantal eveneens 24.

In bovenstaand schema is voor deze werknemers aangegeven wat de omvang van de brutosteekproef is geweest. Het gaat hierbij in feite om een bruto-bruto-steekproef. De aantallen die in tabel 1.1 zijn opgenomen, hebben namelijk betrekking op het aantal vragenlijsten dat door ons naar de deelnemende bedrijven is verzonden om te verspreiden. In totaal ging het daarbij om twaalf bedrijven. In de praktijk hebben bedrijven deze vragenlijsten echter niet altijd allemaal uitgereikt. Zo waren er bedrijven die aangaven dat ze per saldo toch minder vragenlijsten hadden kunnen uitzetten dan zij oorspronkelijk verwacht hadden. Ook waren er bedrijven die de toegestuurde enquêtes ‘op een tafel’ hadden gelegd en het daarbij aan de betreffende werknemers hadden overgelaten of zij wel of niet een vragenlijst mee zouden nemen. Deze bedrijven konden achteraf niet aangegeven hoeveel vragenlijsten daadwerkelijk onder de juiste doelgroepen

verspreid waren. Per saldo hebben we dan ook maar van acht van de twaalf bedrijven die hun medewerking hadden toegezegd vragenlijsten vanuit werknemers retour ontvangen. Om deze redenen hebben we in tabel 1.1 ook geen netto-respons percentage kunnen berekenen voor de doelgroepen van werknemers.

1.4 Opbouw van het rapport

In het volgende hoofdstuk gaat de aandacht uit naar de doestellingen en het doelbereik van het convenant. Vervolgens zal in hoofdstuk 3 en 4 respectievelijk worden gekeken naar de realisatie en het bereik van de maatregelen en het gebruik en oordeel over de convenantinstrumenten. In hoofdstuk 5 zoomen we specifiek in op de organisatie en uitvoering van het Arboconvenant Houthandel. Vervolgens verleggen we in hoofdstuk 6 de aandacht naar de doeltreffendheid van het convenant. In dat hoofdstuk presenteren we ook enkele good practices. In hoofdstuk 7 beschouwen we de borging en verankering van (de resultaten van) het convenant. We sluiten deze rapportage af met hoofdstuk 8 waarin we een aantal samenvattende conclusies en aanbevelingen zullen presenteren.

2. DOELSTELLINGEN EN DOELBEREIK

2.1 Inleiding

Het Arboconvenant Houthandel richt zich op het verbeteren van arbeidsomstandigheden en het reduceren van ziekteverzuim en WAO-instroom in de branche. In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen die hierover in het Arboconvenant Houthandel zijn opgenomen. Daarbij stellen we ons steeds eerst de vraag in hoeverre het daarbij gaat om doelstellingen die ‘evalueerbaar’ zijn. Immers, het heeft weinig zin om aandacht te schenken aan het thema doelbereik indien de oorspronkelijk geformuleerde doelstellingen sowieso niet toetsbaar zijn dan wel dat dit zeer kostbaar zou zijn. Voor die doelstellingen die wel (enigszins) toetsbaar zijn, zullen we vervolgens nagaan in hoeverre deze al dan niet zijn gerealiseerd. Bij de verdere opbouw van dit hoofdstuk volgen we de thema’s zoals die in het Arboconvenant Houthandel onderscheiden zijn. We beginnen aldus in paragraaf 2.2 met het arbeidsrisico fysieke belasting. Vervolgens komen in paragraaf 2.3 schadelijk geluid en houtstof, in paragraaf 2.4 werkdruk en in paragraaf 2.5 ziekteverzuim en re-integratie aan bod. Paragraaf 2.6 bevat een resumé van dit hoofdstuk.

2.2 Fysieke belasting

In de nulmeting² is voor het arbeidsrisico fysieke belasting een tweetal hoogrisico beroepsgroepen – machinaal houtbewerkers en bestekzoekers – onderscheiden. Daarin is voor beide beroepsgroepen – op basis van schriftelijke enquêtes die bij deze beroepsgroepen zijn uitgezet – een variabele voor fysieke belasting berekend die aangeduid is met de term ‘(gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte’. De

² VHP Ergonomie (december 2001), *Onderzoek fysieke belasting in de Houthandel, Timmerindustrie en Meubelindustrie*.

convenantpartijen hebben voor deze variabele – op grond van de meetresultaten in de nulmeting – de volgende doelstelling geformuleerd:

Partijen reduceren de (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van de hoogrisico functies in de bedrijfstak – machinaal houtbewerkers en bestekzoekers – uiterlijk 1 juli met 30%.³

Uit een nadere bestudering van de aanpak die in deze nulmeting is gehanteerd, blijkt echter dat bovenstaande resultaten voor de nulsituatie gebaseerd zijn op een vrij beperkt aantal bedrijven. In de nulmeting zijn namelijk maar bij zeventien bedrijven vragenlijsten uitgereikt aan de genoemde hoogrisico beroepsgroepen. Dit maakte het lastig om in de eindevaluatie tot een vergelijkbare meting te komen. Dit heeft te maken met het feit dat – zoals overigens ook in de nulmeting zelf wordt geconstateerd – er sprake is van grote verschillen tussen bedrijven qua aandacht voor ‘arbo’. Dit maakt dat de uitkomsten op de zojuist genoemde variabele ook in sterke mate bepaald zullen worden door de bedrijven die zijn geselecteerd. Deze problematiek is des te nijpender indien er – zoals in de nulmeting het geval was – maar een beperkt aantal bedrijven hebben meegedaan. Voor een betrouwbare vergelijking van de resultaten van de nulmeting met die van de eindmeting is het eigenlijk wenselijk dat op beide meetmomenten werknemers van dezelfde bedrijven participeren⁴. Dit legt echter een (te) hoge ‘hypotheek’ op de eindmeting.

³ De uitgangssituatie voor de (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte is beschreven in paragraaf 3.3. van het rapport van VHP ergonomie:

- Machinaal houtbewerker (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van 2.87.
- Bestekzoeker houthandel (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van 3.08.

De reductie van 30% in de ervaren zwaarte moet leiden tot een maximale score voor de (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van:

- Machinaal houtbewerker (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van: 2.01.
- Bestekzoeker houthandel (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van: 2.16.

⁴ In feite zouden eigenlijk dezelfde werknemers ondervraagd moeten worden als in de nulmeting. Gezien het feit dat de enquête destijds anoniem was, is dit echter een onhaalbare optie.

Eenzijds omdat verwacht kan worden dat niet alle bedrijven uit de nulmeting ook weer mee willen werken in de eindmeting. Anderzijds omdat bepaalde bedrijven dat ook niet meer kunnen omdat zij dan niet meer bestaan.

Desondanks hebben we toch een poging ondernomen om hetzelfde traject nogmaals te doorlopen en daarbij tot aansluiting te komen met de nulmeting. We zullen nu aangeven hoe we daarbij gevaren zijn. Op het moment van de eindevaluatie waren er van de zeventien bedrijven – waarvan destijds een aantal machinaal houtbewerkers en bestekzoekers zijn geraadpleegd – nog twaalf bedrijven over. In samenspraak met de VvNH hebben we aan deze bedrijven gevraagd of zij bereid waren om nogmaals mee te doen. Uiteindelijk bleken elf bedrijven daartoe bereid en één bedrijf niet. Om het ‘verlies’ van dit bedrijf te ‘compenseren’ hebben we één extra bedrijf bereid gevonden om nu bij de eindmeting wel mee te doen. Aan deze twaalf bedrijven hebben we vragenlijsten voor bestekzoekers en machinaal houtbewerkers verzonden. Dit met het verzoek om deze vragenlijsten te verspreiden onder deze werknemers. Uiteindelijk hebben we echter maar van **acht bedrijven** vragenlijsten van bestekzoekers en machinaal houtbewerkers retour ontvangen (zie ook de inleiding). In totaal hebben 24 machinaal houtbewerkers en 24 bestekzoekers de vragenlijst geretourneerd.

Vervolgens hebben we op basis van de ingevulde vragenlijsten opnieuw een berekening gemaakt van de ‘(gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte’ voor beide beroepsgroepen. De resultaten daarvan hebben we voor machinaal houtbewerkers in tabel 2.1 en voor bestekzoekers in tabel 2.2 vervat. In die tabellen hebben we ook de meetwaarden vanuit de nulmeting opgenomen en aangegeven.

Voor een juiste interpretatie van de navolgende uitkomsten merken we op dat de ontwikkelde producten van het Arboconvenant Houthandel op het gebied van fysieke belasting op het moment van de evaluatie in feite nog geen effect konden hebben. Zoals we later in deze rapportage nog zullen zien, is de ontwikkelde

verdiepingsmodule voor fysieke belasting met het bijbehorende oplossingenboek namelijk pas ten tijde van de evaluatie verspreid onder werkgevers. De (eventuele) impact van deze producten zal dus nog in de komende periode moeten plaatsvinden. Daarom is het dan ook niet verwonderlijk dat uit onderstaande tabellen blijkt dat de doelstellingen ten aanzien van fysieke belasting op het moment van de evaluatie nog niet waren gerealiseerd.

Tabel 2.1 (Gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte machinaal houtbewerkers

Taak/handeling	Ervaren zwaarte* 2001	Ervaren zwaarte* 2006	Ervaren zwaarte gewogen naar % tijdbesteding** 2001	Ervaren zwaarte gewogen naar % tijdbesteding** 2006
1 Hout duwend of trekkend verplaatsen naar machine	3,5	4,0	2,9	3,8
2 Machines instellen, controleren en proces bewaken	2,5	2,8	2,9	3,4
3 Hout handmatig invoeren in de machine	3,7	3,8	3,8	3,9
4 Coderen hout, administratie	1,7	2,3	1,3	2,0
5 Bewerkt hout handmatig van de machine tillen	4,0	4,3	3,9	4,0
6 Bewerkt hout duwend of trekkend afvoeren	3,2	3,8	2,8	3,2
7 Onderhouden en/of repareren van de machine(s)	2,3	2,8	1,7	2,0
8 Opruimen, schoonmaken	2,8	3,0	2,5	2,8
9 Overig	3,9	3,6	4,0	2,5
Gemiddeld over totaal	3,1	3,4	2,9	3,1

* Voor de uitkomsten geldt: minimum (licht)=1 tot maximum (erg zwaar)=7.

** Mate van voorkomen (1=zelden of nooit tot 4=altijd) vermenigvuldigd met de ervaren zwaarte (1-7) en gestandaardiseerd op 10.

Tabel 2.2 (Gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte bestekzoekers

Taak/handeling	Ervaren zwaarte* 2001	Ervaren zwaarte* 2006	Ervaren zwaarte gewogen naar % tijdbesteding** 2001	Ervaren zwaarte gewogen naar % tijdbesteding** 2006
1 Verpakkingen verwijderen	2,1	2,3	1,8	2,0
2 Hout handmatig tillen op transportmiddel	4,2	4,0	4,7	4,2
3 Hout dragen (lopend verplaatsen)	4,0	3,9	3,7	2,8
4 Transportmiddel besturen	2,3	2,1	2,6	2,5
5 Hout handmatig duwend of trekkend verplaatsen	4,3	4,0	3,9	3,1
6 Coderen/administratie	2,2	1,7	2,2	1,6
7 Afbinden	2,0	2,0	2,2	2,0
8 Opruimen, schoonmaken	2,4	2,9	2,1	2,4
9 Overig	3,9	3,4	4,5	3,1
Gemiddeld over totaal	3,0	2,9	3,1	2,6

* Voor de uitkomsten geldt: minimum (licht)=1 tot maximum (erg zwaar)=7.

** Mate van voorkomen (1=zelden of nooit tot 4=altijd) vermenigvuldigd met de ervaren zwaarte (1-7) en gestandaardiseerd op 10.

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat de betreffende variabele voor de machinaal houtbewerkers iets is gestegen. Voor de bestekzoekers is sprake van enige daling van deze variabele. We roepen hierbij overigens nogmaals in herinnering dat deze conclusies met de *nodige voorzichtigheid* moeten worden betracht. Dit vanwege het feit dat de nulmeting op dit punt zodanig is uitgevoerd dat zij maar in beperkte mate reproduceerbaar is gebleken.

2.3 Schadelijk geluid en houtstof

Voor de thema's *schadelijk geluid* en *houtstof* zijn destijds geen expliciete nulmetingen onder werknemers of werkgevers uitgevoerd. Veeleer is daarbij toen

aangesloten bij de stand van de techniek, de eisen die vanuit de wet- en regelgeving worden (werden) gesteld en afspraken die al in CAO-verband waren gemaakt.

Schadelijk geluid

Voor *schadelijk geluid* hebben de convenantpartijen de volgende doelstelling opgenomen:

De blootstelling van werknemers aan het arbeidsrisico schadelijk geluid voor 1 juli 2006 te reduceren tot beneden de gezondheidkundige norm van 80dB(A) met behulp van bronmaatregelen.

Om dit te bevorderen is in het Arboconvenant Houthandel voorzien dat voor een aantal belangrijke machines – zoals bijvoorbeeld de afkortzaag, de band(her)zaag en de platenzaag – een pakket aan maatregelen zou worden ontwikkeld dat uiterlijk 2006 door alle ondernemingen in de houthandel zou worden toegepast. De Arbo Unie heeft destijds onderzoek gedaan naar dergelijke machines en bijbehorende maatregelen.⁵

Zoals hierboven aangegeven, zijn er bij de start van het Arboconvenant Houthandel geen geluidsmetingen uitgevoerd bij bedrijven en werknemers. Ook in de eindexamen hebben we (daarom) afgezien van dergelijke metingen. Wel hebben we in de diverse gesprekken met personen die betrokken zijn geweest bij de pilotprojecten om tot geluidsreductie te komen dit thema aan de orde gesteld.

Uit deze gesprekken is allereerst naar voren gekomen dat bij een belangrijk deel van de houthandel dit arbeidsrisico sowieso niet echt relevant is. Dit heeft er mee te maken dat een deel van de bedrijven uit de houthandel zich vooral concentreert op

⁵ De Arbo Unie (2001), *Haalbaarheid en effecten van de maatregelen voor bestrijding van geluid in de Houthandel en Timmerindustrie*.

handelsactiviteiten. Dergelijke bedrijven beschikken, in de praktijk niet of nauwelijks over lawaai producerende machines zoals die in het convenant benoemd zijn. Voor zover bedrijven daar wel over beschikken, is uit de pilotprojecten naar voren gekomen dat aanzienlijke geluidsreductie zeker mogelijk is en dat daarbij – met uitzondering van een tweetal machines – de norm van 80 dB(A) haalbaar is. Daarbij dient aangetekend te worden dat deze twee machines ook maar zeer beperkt voorkomen binnen de houthandel. Producenten van (deze) machines bevinden zich in het buitenland en kunnen (dus) niet worden aangestuurd vanuit een klein marktsegment als de Nederlandse houthandel. Ook voor de BBC Houthandel was dit dus geen haalbare optie.

Zoals hierboven aangeven, was de ambitie van het Arboconvenant Houthandel ook om voor een aantal machines die veel lawaai produceren maatregelen/oplossingen te ontwikkelen en die vervolgens ook uit te dragen naar de sector. De pilotprojecten zijn uitgevoerd in een gezamenlijk project met de timmerindustrie. Dit heeft geleid tot het ontwikkelen van een verdiepingsmodule en bijbehorend oplossingenboek voor het thema geluid. Om tot deze module en het bijbehorende oplossingenboek te komen, zijn pilotprojecten uitgevoerd bij bedrijven (en opleidingsinstituten) uit de houthandel die over machines beschikten zoals die in het convenant genoemd zijn. In de module en het oplossingenboek is aangegeven hoe werkgevers (voor bepaalde machines) tot maatregelen kunnen komen die tot een reductie van geluid leiden. Deze producten zijn – net als bij het thema fysieke belasting (zie hierboven) – meegenomen in de Arbomeetkoffer die eind 2006 is verspreid. Direct betrokkenen bij de pilotprojecten verwachten dat deze verdiepingsmodule en het bijbehorende oplossingenboek kunnen bijdragen aan een (aanzienlijke) reductie van geluid bij bedrijven uit de houthandel. Voor een tweetal ‘probleemmachines’ in de houthandel – die overigens maar beperkt voorkomen – is uit de pilotprojecten gebleken dat de norm van 80dB(A) niet altijd gerealiseerd zal kunnen worden.

Houtstof

Voor het arbeidsrisico *houtstof* is de volgende doelstelling in het convenant opgenomen:

Partijen streven er naar om voor 1 juli 2006 de mate van blootstelling van werknemers aan het arbeidsrisico houtstof te reduceren en (mede uitgaande van de huidige CAO-afspraken) uiteindelijk een blootstelling van maximaal 1 mg/m³ te bereiken.

Om dit te bevorderen is – net als bij het arbeidsrisico geluid – in het Arboconvenant Houthandel de ambitie uitgesproken om een pakket maatregelen te ontwikkelen voor belangrijke en veel gebruikte machines. Dit pakket zou dan uiterlijk 1 juli 2006 door alle ondernemingen in de sector toegepast moeten worden. Ook hiervoor heeft de Arbo Unie onderzoek gedaan naar relevante machines en mogelijke maatregelen.⁶

Ook voor houtstof geldt dat geen nulmetingen uitgevoerd zijn onder werkgevers en/of werknemers. In de eindevaluatie zijn (mede) daarom ook geen metingen voor dit thema uitgevoerd.

Bij de implementatie van het convenant zijn – op eenzelfde manier als bij geluid – voor het thema houtstof pilotprojecten bij een aantal bedrijven uit de houthandel (en opleidingsinstituten) uitgevoerd. Ook in dit geval zijn de resultaten daarvan verwerkt in een verdiepingsmodule en bijbehorend oplossingenboek die eind 2006 verspreid zijn via de Arbomeetkoffer. De implementatie daarvan bij de bedrijven uit de houthandel zal dus in de komende jaren nog haar beslag moeten krijgen.

⁶ De Arbo Unie (2001), *Haalbaarheid en effecten van de maatregelen voor bestrijding van houtstof in de Houthandel en Timmerindustrie*.

In de gesprekken met de personen die betrokken zijn geweest bij de uitvoering van deze pilotprojecten zijn we nagegaan in hoeverre het mogelijk is gebleken om met behulp van maatregelen/oplossingsrichtingen tot een reductie van houtstof te komen. Daaruit is naar voren gekomen dat op zich de doelstelling om op termijn de norm van maximaal 1 mg/m³ te realiseren in veel situaties wel haalbaar moet zijn. Uit de pilotprojecten is namelijk naar voren gekomen dat er rondom de betreffende machines voorzieningen kunnen worden getroffen die in aanzienlijke mate bijdragen aan de reductie van houtstof.

2.4 Werkdruk

Voor het thema *werkdruk* is voor verschillende sectoren – waaronder de houthandel – in 2000 een nulmeting door de RUG uitgevoerd. In deze nulmeting zijn voor verschillende typen beroepsgroepen (zoals ‘productie uitvoerend’ en ‘productie leidinggevend’) vragenlijstscores/klachtniveaus in kaart gebracht. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze nulmeting hebben de convenantpartijen in de houthandel de volgende doelstelling voor het thema werkdruk geformuleerd:

Partijen reduceren de klachten over werkdruk uiterlijk 1 juli 2006 met 10%.⁷

⁷ Het onderzoek is uitgevoerd door T.F. Meijman, RUG, 2000. De uitgangssituatie is beschreven in paragraaf 3.1 van het rapport, waaronder figuur 3.1. De originele data zijn opgenomen in het rapport ‘Determinanten en effecten van werkdruk in de houthandel, K. Greiner, T.F. Meijman en J.M.H. Schellekens, RUG, 2000’. De vragenlijsten/klachtniveaus zijn:

- Productie uitvoerend: 51
- Productie leidinggevend: 56
- Administratief uitvoerend: 48
- Staffuncties: 54
- Management: 57

Bij de voorbereiding van de eindevaluatie is gebleken dat het RUG-onderzoek destijds zeer specifiek en kostbaar is geweest. Bovendien hadden deze resultaten – waar het de houthandel betreft – geen betrekking op de geïdentificeerde hoogrisico beroepsgroepen. Verder zijn tijdens de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel weinig tot geen specifieke activiteiten ontplooid rondom werkdruk. In de Arbomeetkoffer (cd-rom) die eind 2006 is verspreid, wordt aandacht besteed aan het thema arbeidsorganisatie. Dit thema is bewust in de plaats gesteld van ‘werkdruk’. Dit omdat de verwachting van de BBC Houthandel was dat bedrijven hierdoor méér geprikkeld zullen worden om (desgewenst) verbeteringen in de bedrijfsvoering door te voeren (met als ‘bijeffect’ dat daardoor ook de werkdruk zal afnemen indien deze aanwezig is). Echter, er zijn vanuit het convenant geen specifieke maatregelen op het gebied van werkdruk ondernomen waarvan verwacht kan worden dat zij ten tijde van de eindevaluatie al effect zouden hebben. Om deze redenen is in overleg met de BBC Houthandel besloten om geen pogingen te ondernemen om wederom een dergelijke kostbare meting uit te laten voeren. In de interviews met de werkgevers hebben we overigens wel aandacht geschonken aan het thema werkdruk. Dat betekent dat op een aantal plaatsen in deze rapportage het thema werkdruk wel weer naar voren zal komen.

2.5 Ziekteverzuim/re-integratie

Voor ziekteverzuim zijn in het Arboconvenant Houthandel de cijfers van het LISV (voorloper van UWV) van 2000 als vertrekpunt (nulmeting) gebruikt.⁸ Hierbij is gekeken naar het percentage 13^e weeks zieken. In 2000 was dit percentage voor de sector waartoe de houthandel behoort 5,73%. Voor de reductie van ziekteverzuim is in het convenant een concrete en gekwantificeerde doelstelling geformuleerd:

⁸ LISV (2000), *Informatie sociale verzekeringen naar sectoren 2000*.

Het ziekteverzuim met 10% terugdringen. Het streven is het percentage 13^e weeks zieken te reduceren met 0,5%-punt ten opzichte van de landelijke ontwikkeling van het percentage 13^e weeks zieken, uiterlijk 1 juli 2006 .⁹

Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van het percentage 13^e weeks zieken in de periode 2000-2004 zien we dat de doelstelling om het ziekteverzuim met 10% te reduceren ten opzichte van de nulmeting al in 2004 ruimschoots is gehaald (zie tabel 2.3).

Tabel 2.3 Ontwikkeling van het percentage 13^e weeks zieken in de houthandel voor de periode 2000-2004

Indicator	2000	2001	2002	2003	2004	Mutatie (absoluut)	Mutatie (relatief)
13 ^e weeks zieken	5,73	niet beschikbaar	4,87	4,27	4,04	-1,69	-29,5%

* De melding langdurig zieken (na 13 weken) wordt als percentage van het aantal dienstverbanden weergegeven (meldingspercentage). Dit betreft de loondoorbetalingen.

Bron: *UWV (2006), UWV, sector 5 Houten emballage-industrie, houtwaren- en borstelindustrie. Beleidsinformatie t/m 4^e kwartaal 2004. Kwartaalrapportage augustus 2005.*

We hebben in bovenstaande tabel alleen de cijfers tot en met 2004 kunnen nemen, omdat na 2004 het UWV niet meer – op een vergelijkbare wijze (volgens vergelijkbare definities) – dergelijke cijfers genereert voor de sector waartoe de houthandel behoort.

Om toch enig zicht te krijgen op de *trends* die zich in de jaren 2005 en 2006 hebben voorgedaan, is gebruikgemaakt van gegevens die we via het Kennis- en Re-integratiecentrum Hout (KRC Hout) hebben verkregen. We merken op dat deze cijfers qua niveau (dus de percentages) niet direct vergelijkbaar zijn met de UWV-

⁹ Voorbeeld: als het landelijk percentage 13^e weeks zieken daalt met 0,5%-punt is het doel voor de sector houthandel een daling met 1%-punt naar 4,73% eind 2005.

cijfers. Zo zijn de KRC-cijfers bijvoorbeeld gebaseerd op de bedrijven die bij de Arbo Unie aangesloten zijn. Hoewel het hier gaat om het overgrote deel van de bedrijven uit de houthandel worden hiermee niet alle werknemers in de sector afgedekt. Dit vanwege het feit dat enkele (zeer) grote bedrijven niet aangesloten zijn bij de Arbo Unie. Bovendien is het zo dat de cijfers van het KRC betrekking hebben op het verzuim vanaf de eerste dag¹⁰. Ondanks deze beperkingen en verschillen (met de UWV-cijfers) zijn de gegevens van het KRC wel bruikbaar om trends in kaart te brengen (zie tabel 2.4).

Tabel 2.4 Ontwikkeling ziekteverzuimpercentage voor de houthandel in de periode 2005-2006 (3^e kwartaal)

Indicator	2005	2005	2006	Mutatie	Mutatie
	(1 januari t/m 30 juni)	(1 juli t/m 31 december)	(1 januari t/m 30 september)	(absoluut)	(relatief)
Ziekteverzuim	4,63	3,99	3,55	-1,08	-23,3%

* Ziekteverzuimpercentages van het KRC Hout omvatten het totale ziekteverzuim (vanaf de eerste dag). Deze cijfers zijn gebaseerd op het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in de verslagperiode. Niet meegeteld wordt het verzuim na een jaar ziekte.

Bron: *KRC Hout, periodieke verzuimstatistieken houthandel 2005 en 2006.*

Hieruit komt naar voren dat het gemiddelde ziekteverzuimpercentage in 2006 (tot en met september 2006) lager uitvalt dan het gemiddelde percentage over 2005 (4,31). Opmerkelijk is dat vooral in de tweede helft van 2005 een aanzienlijke reductie van het ziekteverzuim te constateren valt. Dat was ook de periode waarin het KRC actief werd. In de eerste negen maanden van 2006 is dit percentage nog wat verder gereduceerd.

¹⁰ Hierbij dient aangetekend te worden dat werkgevers in de houthandel – net als overigens in andere sectoren – korte termijn verzuim vaak niet meer melden.

Zoals hierboven blijkt, is in het Arboconvenant Houthandel ook een relatieve doelstelling – ten opzichte van het landelijke gemiddelde – opgenomen voor de reductie van ziekteverzuim. Tijdens de evaluevaluatie is echter gebleken dat de ontwikkeling van het ziekteverzuim in de houthandel niet direct kan worden vergeleken met ontwikkelingen die zich op landelijk niveau voordoen. Enerzijds omdat het cijfermateriaal niet geheel voorhanden is. Anderzijds omdat de beschikbare cijfers op verschillende definities zijn gebaseerd, waardoor ze onderling niet goed vergelijkbaar zijn. Dit gedeelte van de gestelde doelstelling kon hierdoor niet volledig en betrouwbaar worden getoetst.

Wel is een poging gedaan om op basis van het beschikbare cijfermateriaal *indicatieve uitspraken* te doen over de relatieve ontwikkeling van het ziekteverzuim in de houthandel. Hiervoor hebben we de ontwikkeling van het percentage *13^e weeks zieken* in de houthandel vergeleken met de ontwikkeling van het *gehele ziekteverzuim (vanaf de eerste dag)* in de industrie en op landelijk niveau. Ook in dit geval waren alleen maar cijfers beschikbaar voor de periode 2000-2004. Hoewel het om indicaties gaat duiden de resultaten van onderstaande tabel wel op een relatief sterke daling van het ziekteverzuim in de houthandel (zie tabel 2.5).

Tabel 2.5 Ontwikkeling van het ziekteverzuim in de houthandel, industrie en op landelijk niveau (in percentages)

Sector/niveau	2000	2001	2002	2003	2004	Mutatie (absoluut)	Mutatie (relatief)
Houthandel*	5,73	n.b.	4,87	4,27	4,04	-1,69	-29,5%
Industrie**	6,50	6,50	6,50	5,80	5,70	-0,80	-12,4%
Landelijk***	5,50	5,40	5,40	4,80	4,70	-0,80	-14,6%

* Ziekteverzuimpercentages van UWV. De melding langdurig zieken (na 13 weken) wordt als percentage van het aantal diensverbanden weergegeven (meldingspercentage). Dit betreft de loondoorbetalingen.

** Ziekteverzuimpercentages van het CBS omvatten het totale ziekteverzuim (vanaf de eerste dag). Deze cijfers zijn gebaseerd op het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in de verslagperiode. Niet meegeteld wordt het verzuim na een jaar ziekte.

*** Ziekteverzuimpercentages van het CBS. De landelijke cijfers zijn gebaseerd op alle sectoren exclusief de overheid.

Bron: CBS Statline en UWV, *periodieke brancherapportages 2003-2005*.

Hoewel we hier later in deze rapportage nog op terugkomen, merken we op deze plaats al wel op dat vanuit het Arboconvenant Houthandel specifieke maatregelen getroffen zijn om tot een reductie van het ziekteverzuim binnen de houthandel te komen. Daarbij valt met name te denken aan de opzet van het KRC Hout.

WAO-instroom

In het Arboconvenant Houthandel is ook een doelstelling opgenomen voor de WAO-instroom. Hierbij is gekeken naar de WAO-instroomkans. In 2000 bedroeg dit percentage voor de houthandel 1,12%. Op basis daarvan zijn de volgende doelstellingen opgenomen in het convenant:

*De WAO-instroom met 10% terugdringen. De WAO-instroomkans reduceren met 0,1%-punt ten opzichte van de landelijke ontwikkeling, uiterlijk 1 juli 2006.*¹¹

¹¹ Voorbeeld: als de landelijke WAO-instroomkans daalt met 0,1%-punt is het doel voor de sector houthandel een daling van de WAO-instroomkans met 0,2%-punt naar 0,92%..

Tijdens de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel hebben zich echter in de wet- en regelgeving op het gebied van de WAO ingrijpende veranderingen voorgedaan. Dit leidde er toe dat de BBC Houthandel een ‘pas op de plaats heeft gemaakt’ bij het ontplooiën van initiatieven op dit gebied. Deze ontwikkelingen hebben er bovendien toe geleid dat er in feite geen betrouwbare en vergelijkbare tijdreeksen rondom de WAO-instroom te construeren zijn. Zo publiceert het UWV vanaf 2004 niet meer over de WAO-instroomcijfers. Dit heeft bijvoorbeeld te maken met het gegeven dat de loondoorbetaling bij ziekte door werkgevers per 1 januari 2004 is verlengd van één naar twee jaar. Hierdoor zou de WAO-instroom voor 2005 automatisch veel lager uitvallen dan in voorgaande jaren. De instroomcijfers over 2005 zijn daarmee dus niet te vergelijken met voorgaande jaren. Bovendien is op 1 januari 2006 de WAO vervangen door de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA). Bij deze wet staat het ‘werken naar vermogen’ centraal. Met de invoering van de WIA verwacht het UWV dat de instroomcijfers verder zullen afnemen. Het UWV publiceert daarom ook in 2006 niet over de WAO-instroomcijfers en zal uiteindelijk overgaan tot het publiceren van WIA-instroomcijfers. De verwachting is dat dit voor het eerst in 2008 zal gaan plaatsvinden¹².

Gelet op het bovenstaande is het in de eindevaluatie niet haalbaar en zinvol gebleken om bovenstaande doelstelling omtrent de WAO-instroom te toetsen.

2.6 Resumé

Voor *fysieke belasting* is getracht om – net als in de nulmeting – een berekening te maken voor de (gemiddelde en tijdgewogen) ervaren zwaarte van de functies machinaal houtbewerkers en bestekbezoekers. Daarbij is gebleken dat de aanpak van de nulmeting maar in beperkte mate reproduceerbaar was. Bovendien kon ten tijde van de evaluatie nog niet verwacht worden dat het convenant op het gebied

¹² UWV 2006, website.

van fysieke belasting al effect zou hebben. Dit omdat de ontwikkelde verdiepingsmodule en het bijbehorende oplossingenboek voor fysieke belasting pas eind 2006 is verspreid onder bedrijven. Daarom is het dan ook niet verwonderlijk dat op het moment van de evaluatie de doelstellingen voor dit arbeidsrisico nog niet waren gerealiseerd.

Voor *schadelijk geluid* is uit de pilotprojecten gebleken dat aanzienlijke geluidsreductie mogelijk is waarbij veelal ook de norm van 80 dB(A) gehaald kan worden. Slechts bij een tweetal machines, die overigens ook zeer beperkt voorkomen binnen de houthandel, bleek deze norm niet altijd haalbaar te zijn. De producenten van (deze) machines bevinden zich in het buitenland. Het Nederlandse marktsegment van de houthandel is te klein om wezenlijk invloed uit te kunnen oefenen op deze producenten. Een ander belangrijk resultaat is dat bij de uitvoering van het convenant bleek dat de problematiek van geluid in de houthandel in duidelijk mindere mate speelde dan oorspronkelijk verwacht werd. Dit had enerzijds te maken met het feit dat veel bedrijven uit de houthandel niet of nauwelijks over machines bleken te beschikken. Anderzijds bleken de lawaai producerende machines zoals die in het Arboconvenant Houthandel zijn benoemd – ook bij bedrijven die wel over machines beschikken – in veel mindere mate voor te komen dan gedacht werd.

In het Arboconvenant Houthandel was verder de doelstelling geformuleerd om voor een aantal lawaai producerende machines maatregelen te ontwikkelen die bij kunnen dragen aan een reductie van geluid. Dit is ook daadwerkelijk gerealiseerd via het opstellen van een verdiepingsmodule voor geluid met een bijbehorend oplossingenboek. De verspreiding van deze producten heeft recentelijk plaatsgevonden. De doelstelling van het convenant dat binnen de looptijd van het convenant alle bedrijven uit de houthandel – voor zover van toepassing – deze maatregelen zouden implementeren, is dus nog niet gerealiseerd en zal in de

komende periode haar beslag moeten krijgen. Wel zijn daarvoor vanuit het convenant de randvoorwaarden gecreëerd.

Ten aanzien van *houtstof* is de doelstelling geformuleerd om uiteindelijk (op termijn) te komen tot een reductie van houtstof tot maximaal 1mg/m³. Bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel zijn – wat ook een doel van het convenant was – maatregelen/oplossingsrichtingen ontwikkeld die daar aan kunnen bijdragen. De beoogde implementatie bij de betreffende werkgevers is echter nog niet gerealiseerd. Dit heeft te maken met het feit dat de verspreiding van deze maatregelen – via de Arbomeetkoffer (cd-rom) – pas recentelijk heeft plaatsgevonden.

Ten aanzien van het thema *werkdruk* is gebleken dat het niet zinvol en haalbaar was om in de eindevaluatie het doelbereik voor dit thema na te gaan. Allereerst had dit te maken met het feit dat de geformuleerde doelstelling voor de houthandel gedestilleerd was uit een ‘brede studie’ naar werkdruk die op meerdere sectoren betrekking had. Qua beroepsgroepen ging het daarbij – wat de houthandel aangaat – niet direct om hoogrisico beroepsgroepen. Een andere belangrijke overweging was dat vanuit het Arboconvenant Houthandel geen initiatieven voor werkdruk zijn ontplooid die ten tijde van de eindevaluatie al effect zouden kunnen hebben. In de Arbomeetkoffer is een module arbeidsorganisatie opgenomen die relevant is voor werkdruk. Echter, deze meetkoffer is pas ten tijde van de eindevaluatie verspreid.

Voor de doelstellingen van reductie van *ziekteverzuim en WAO-instroom* is gedurende de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel de wet- en regelgeving ingrijpend veranderd. Mede daardoor zijn er maar in (zeer) beperkte mate betrouwbare tijdreeksen van onderling vergelijkbare cijfers te reconstrueren. Om deze redenen was het niet haalbaar (en reëel) om in de eindevaluatie de doelrealisatie van de reductie van WAO-instroom vast te stellen. Voor zover er cijfers beschikbaar zijn, duiden deze cijfers er wel op dat de houthandel de

doelstelling voor de reductie van het verzuimpercentage gehaald heeft. Een andere doelstelling was om wat de reductie van dit percentage aangaat beter te ‘presteren’ dan landelijk. Vanwege de beperkte beschikbaarheid van cijfermateriaal valt de realisatie van deze component van de doelstelling voor ziekteverzuim niet adequaat vast te stellen.

3. REALISATIE EN BEREIK VAN DE MAATREGELLEN

3.1 Inleiding

Vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn diverse instrumenten ontwikkeld en aangeboden aan de sector. Het doel daarvan was om bedrijven uit de houthandel te ondersteunen op het gebied van de arbeidsrisico's zoals die in het convenant onderscheiden zijn en op het gebied van verzuim en re-integratie. In paragraaf 3.2 schenken we eerst aandacht aan de producten en diensten die vanuit het Arboconvenant Houthandel gegenereerd zijn. De communicatie naar de doelgroepen van het convenant komt in paragraaf 3.3 aan bod. Vervolgens beschouwen we in paragraaf 3.4 de bekendheid van de producten en diensten die vanuit het convenant geïnitieerd zijn. Paragraaf 3.5 bevat een resumé.

3.2 Gerealiseerde maatregelen

De producten en diensten die vanuit het Arboconvenant Houthandel geïnitieerd zijn, hebben we in schema 3.1 samengevat. We hebben wat deze tabel aangaat aansluiting gezocht bij de maatregelen uit het Arboconvenant Houthandel.

Schema 3.1 Gerealiseerde producten en diensten van het Arboconvenant Houthandel

Maatregel	Product/dienst	Doelgroep	Status
Ontwikkelen van een website rondom het Arboconvenant Houthandel	www.handelverstandig.nl	Werkgevers/preventiemedewerkers/werknemers	Operationeel
Demoversie van de Arbomeetkoffer	Cd-rom met RIE en module fysieke belasting	Specifieke personen om materiaal te testen	Verspreid in 2004
Aangepaste digitale versie van de Branche-RIE	Cd-rom en internetdownload	Werkgevers/preventiemedewerkers	Verspreid in 2004
Digitale Arbomeetkoffer	Cd-rom en internetdownload met digitale RI&E, en verdiepings-modules met bijbehorende oplossingenboeken voor fysieke belasting, houtstof, geluid en arbeidsorganisatie (werkdruk)	Werkgevers/preventiemedewerkers	Eind 2006 verspreid
Opzetten van een kennis- en re-integratiecentrum	KRC Hout	Werkgevers/preventiemedewerkers/werknemers	Operationeel, m.i.v. 1 juli 2005 gestart
Uitrol VerzuimXpert	Cliënt-volg applicatie t.b.v. verzuimmanagement	Werkgevers/werknemers	Operationeel m.i.v. februari 2007
Uitvoeren bedrijfsbezoeken door KRC Hout	Individuele bezoeken aan ruim 100 bedrijven uit de houthandel	Werkgevers	Uitgevoerd
Stimuleren werkplekonderzoek/ advies bij aanschaf arbovriendelijke machines	Subsidierегeling SIVAG voor werkplekonderzoek en technisch advies	Werkgevers	Operationeel
Stimuleren aanschaf arbovriendelijke machines	Subsidierегeling SIVAG voor verbetermaatregelen	Werkgevers	Operationeel
Ontwikkelen van cursussen voor preventiemedewerkers	SH&M ééndagse opfriscursus voor preventiemedewerker. Tweedaagse cursus voor preventiemedewerker.	Preventiemedewerkers	Operationeel
Ontwikkelen van diverse producten die gericht zijn op vergroting van bewustwording en reductie van arbeidsrisico's in de sector	'Verstandig' kaartspel, poster, 'wegwijzers', 'wie-is-wie' brochure en KRC-brochure	Werkgevers en werknemers	Verspreid in 2004-2006
Activiteiten rondom Barkmeijer	Publicitaire activiteiten ontplooid	Voorbeeldfunctie voor sector (en daarbuiten)	

Website www.handelverstandig.nl

De website www.handelverstandig.nl geeft informatie over het Arboconvenant Houthandel en de bijbehorende campagne Handel Verstandig. Werkgevers,

preventiemedewerkers en werknemers kunnen op de website informatie vinden over de arbeidsrisico's van het arboconvenant. De arbeidsrisico's lichamelijke belasting, houtstof, geluid en werkdruk hebben ieder een eigen plek op de website. Voor ieder arbeidsrisico worden *tips* gegeven voor beter en gezonder werken. Met de *online test 'Handel jij al verstandig?'* kunnen werkgevers, preventiemedewerkers en werknemers hun kennis van deze arbeidsrisico's testen. Waar nodig krijgen zij hierbij uitleg over hoe ze nog gezonder en veiliger kunnen werken. Voor deze arbeidsrisico's zijn ook verwijzingen opgenomen naar de *Arbomeetkoffer* en de Farbo-subsidieregeling voor 'arbovriendelijke' bedrijfsmiddelen. Vanaf de website kunnen deze producten (meetkoffer en de Farbo-regeling) direct worden gedownload.

Verder kunnen werkgevers, preventiemedewerkers en werknemers op de website ook informatie vinden over zaken als de *subsidieregelingen* van het SIVAG, de *cursussen* voor preventiemedewerkers van Stichting Hout en Meubel en diverse andere arbocursussen. Op de website staat aangegeven op welke plaatsen deze cursussen worden gegeven en wat de voorwaarden zijn om voor subsidie in aanmerking te komen.

Voor informatie over het thema ziekteverzuim en re-integratie van het Arboconvenant Houthandel wordt op de website doorverwezen naar het *KRC Hout* (zie hierna).

Verder bevat de website www.handelverstandig.nl nog informatie over zaken zoals namen van organisaties die een rol kunnen spelen bij het realiseren van verbeteringen van de arbeidsomstandigheden in de houthandel, brochures en documenten over arbeidsomstandigheden en het laatste nieuws over de ontwikkelingen van het arboconvenant.

Demoversie van de Arbomeetkoffer

In 2004 is er onder circa 100 personen een demoversie van de Arbomeetkoffer verspreid. Het doel hiervan was om deze versie te testen. De demoversie bevatte destijds de RI&E en een module voor fysieke belasting.

Aangepaste digitale versie van de Branche-RI&E

In 2004 is aan alle bedrijven uit de houthandel een cd-rom verspreid met daarop de aangepaste (digitale) versie van de Branche-RI&E. Deze versie van de RI&E is ook op internet beschikbaar gesteld.

Digitale Arbomeetkoffer

Eind 2006 is de Arbomeetkoffer (cd-rom) verspreid onder werkgevers in de houthandel. Deze versie bevatte naast de (aangepaste) RI&E ook verdiepingsmodules met bijbehorende oplossingenboeken voor fysieke belasting, houtstof, geluid en arbeidsorganisatie (werkdruk). Dit materiaal is ook via de website www.handelverstandig.nl beschikbaar gesteld.

Werkgevers en/of preventiemedewerkers kunnen met behulp van de Arbomeetkoffer – de cd-rom of een download van internet – bijvoorbeeld zelfstandig een RI&E uitvoeren. Daarbij kunnen zij een analyse maken van de arbeidsomstandigheden in het bedrijf, de risico's opsporen en een plan van aanpak maken. Ook kunnen de resultaten daarvan worden gebruikt om te bepalen welke zaken de preventiemedewerker op zich zal nemen en of er ondersteuning nodig is van (externe) deskundigen. Bedrijven met minder dan 10 of minder dan 25 werknemers hoeven hun aldus uitgevoerde RI&E respectievelijk niet dan wel (slechts) schriftelijk te laten toetsen door een Arbodienst.

Met de genoemde verdiepingsmodules kunnen werkgevers/preventiemedewerkers nagaan in hoeverre de betreffende arbeidsrisico's bij het eigen bedrijf spelen en welke mogelijkheden er zijn om tot een reductie van deze risico's te komen.

KRC Hout

Vanuit het Arboconvenant Houthandel is het Kennis- en Re-integratiecentrum Hout (KRC Hout) opgericht. Deze is vanaf 1 juli 2005 van start gegaan en is in samenwerking met de Arbo Unie tot stand gekomen. Een belangrijke reden daarvoor is dat de Arbo Unie een sterke positie inneemt binnen de houthandel. Medewerkers van het KRC Hout werken parttime voor het KRC Hout en werken het resterende deel van hun tijd voor de Arbo Unie.

Het KRC Hout heeft als doel werkgevers, werknemers en preventiemedewerkers op het gebied van arbeidsomstandigheden, verzuim en re-integratie te ondersteunen. Hiervoor heeft het KRC Hout drie typen diensten ontwikkeld (zie schema 3.2).

Schema 3.2 Producten en diensten van het KRC Hout

Dienst	Doelgroep	Status
Helpdesk	Werkgevers/preventiemedewerkers	Operationeel
Verzuimregistratie, begeleiding (vroegtijdig) verzuim en re-integratie	Werkgevers (aangesloten bij Arbo Unie of lid van KRC Hout)	Operationeel
Bedrijfsbezoeken	Grotere werkgevers (bedrijven > 10 werknemers)	Uitgevoerd

De **Helpdesk** is bedoeld om (informatie)vragen van werkgevers, preventiemedewerkers en werknemers uit de houthandel te beantwoorden op het gebied van arbeidsomstandigheden. Daarbij gaat het dan bijvoorbeeld om vragen over de RI&E, cursussen en trainingen op het gebied van arbeidsomstandigheden en vragen over de arbeidsrisico's fysieke belasting, houtstof, geluid en werkdruk.

Verder is het KRC Hout – aanvullend aan de dienstverlening door de arbodiensten – actief op het gebied van **verzuimbegeleiding en re-integratie**. Bedrijven die zijn aangesloten bij de Arbo Unie kunnen direct van deze diensten gebruikmaken. Bedrijven die zijn aangesloten bij een andere arbodienst kunnen zich voor deze

diensten aanmelden. Van deze laatste mogelijkheid werd ten tijde van de evaluatie (eind 2006) slechts door enkele bedrijven gebruikgemaakt. Vrijwel alle participanten van het KRC hadden dus de Arbo Unie als arbodienst.

VerzuimXpert

Aan het einde van het convenant heeft de BBC Houthandel weten te bewerkstelligen dat een 'uitrol' van het softwarepakket 'VerzuimXpert' onder bedrijven in de houthandel plaats zal gaan vinden. VerzuimXpert is een cliënt-volg applicatie ten behoeve van verzuimmanagement. De verwachting is dat dit in februari 2007 operationeel zal zijn.

Bedrijfsbezoeken KRC Hout

Met name voor grotere bedrijven in de houthandel heeft het KRC Hout – in opdracht van de BBC Houthandel – (gratis) *bedrijfsbezoeken* georganiseerd. De VvNH heeft daartoe deze bedrijven eerst benaderd om na te gaan of zij bereid waren om een medewerker van het KRC Hout te ontvangen. Daarbij zijn zowel leden als niet-leden van de VvNH benaderd. Vrijwel alle benaderde bedrijven bleken daartoe bereid te zijn. In totaal heeft het KRC Hout dan ook ruim honderd bedrijfsbezoeken afgelegd. Hierbij dient aangetekend te worden dat bij enkele bedrijven meerdere bezoeken afgelegd zijn. Dit heeft te maken met het feit dat enkele grotere bedrijven meerdere vestigingen hebben.

Tijdens bedrijfsbezoeken hebben medewerkers van het KRC Hout bedrijven in algemene zin geadviseerd op het gebied van arbo- en verzuimbeleid en hebben zij instrumenten van het Arboconvenant Houthandel onder de aandacht gebracht. In enkele gevallen vormde een korte arbobedrijfsscan onderdeel van het bedrijfsbezoek. Verder konden bedrijven tijdens deze gesprekken zelf ook hun vragen op het gebied van arbo voorleggen aan de adviseur.

SIVAG subsidieregelingen

Vanuit het Arboconvenant Houthandel is een tweetal subsidieregelingen voor bedrijven uit de houthandel opgezet. De uitvoering van deze regelingen is ondergebracht bij de Stichting Service Instituut Veiligheid, Arbeidsomstandigheden en Gezondheid (SIVAG).

Voor *werkplekonderzoek en advies* kunnen bedrijven uit de houthandel subsidie bij de SIVAG aanvragen van maximaal 800 euro voor één adviesdag door een extern adviseur. Bedrijven kunnen hierbij advies krijgen over de thema's fysieke belasting, houtstof, geluid en werkdruk in hun bedrijf en/of over de aanschaf van een nieuwe machine die ook in positieve zin uitwerkt naar de arbeidsomstandigheden in een bedrijf. In totaal hebben dertig bedrijven met succes een beroep op deze regeling gedaan. In totaal is daarbij (dus) 24.000 euro aan subsidie toegekend.

Met de *subsidie regeling voor verbetermaatregelen* kunnen bedrijven tot 50% van de (meer)kosten van een investering om arborisico's te verminderen declareren bij de SIVAG. In absolute zin kan daarbij maximaal 10.000 euro gedeclareerd worden. In totaal hebben vijf bedrijven een beroep op deze regeling gedaan. Hiermee was een subsidiebedrag van bijna 41.000 euro gemoeid.

Cursussen voor preventiemedewerker SH&M

Vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn – in samenwerking met de timmerindustrie en de meubelindustrie – *twee cursussen voor preventiemedewerkers* ontwikkeld. De ééndaagse opfriscursus is bedoeld voor preventiemedewerkers die zich reeds bezighouden met arbozaken. De tweedaagse cursus preventiemedewerker is opgezet voor (aankomende) preventiemedewerkers die nog niet goed bekend zijn met arbozaken. De cursussen worden verzorgd door de Stichting Hout en Meubel (SH&M).

Producten gericht op vergroting bewustwording en reductie arbeidsrisico's

Vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn diverse producten ontwikkeld die gericht waren op bewustwording en reductie van arbeidsrisico's. Zo is in opdracht van de BBC houthandel een '*verstandig*' *kaartspel* voor werknemers ontwikkeld. Doel van het kaartspel is dat werknemers zich ook bewuster worden van de arbeidsrisico's die in de houthandel spelen. De kaartspellen zijn (onder andere) naar de werkgevers verstuurd waarbij het de bedoeling was dat werkgevers deze spellen onder de werknemers zouden verspreiden. We komen hier later in deze evaluatie nog op terug. Samenhangend met dit kaartspel is ook een *poster* ontwikkeld met daarop dit kaartspel. Andere voorbeelden van relevante producten zijn: de '*wegwijzers*' (communicatiedragers met specifieke informatie vanuit Handel Verstandig), een '*wie-is-wie*' *brochure* die is ontwikkeld en de *brochure* die rondom het *KRC-Hout* is vervaardigd.

Activiteiten Barkmeijer

Tenslotte noemen we hier nog de publicitaire activiteiten die rondom een specifiek bedrijf uit de houthandel (Barkmeijer) zijn ontplooid. Dit bedrijf heeft daarbij als 'voorbeeldbedrijf' op het gebied van arbeidsomstandigheden gefungeerd.

3.3 Communicatie naar doelgroepen van het convenant

In het Arboconvenant Houthandel is de ambitie geformuleerd om met een *actieve communicatiestrategie* het bewustzijn bij werknemers en werkgevers over het belang van (verbeteringen in de) arbeidsomstandigheden te vergroten. Om hier vorm en inhoud aan te geven is door de BBC een communicatiebureau – DST Experience Communicatie – ingeschakeld. In afstemming met de BBC verzorgde DST dan verschillende communicatie-uitingen. Daarbij valt dan te denken aan zaken zoals:

- het opzetten van de website www.handelverstandig.nl;
- het onderhouden en onder de aandacht brengen van deze website;

- het ontwikkelen van het ‘verstandig’ kaartspel;
- het verzorgen van een stand over het Arboconvenant Houthandel tijdens de houtbeurs in oktober 2004;
- het bieden van ondersteuning bij de verspreiding van de Arbomeetkoffers;
- het ontwikkelen van brochures, posters over producten en diensten van het Arboconvenant Houthandel;
- het ondersteunen van mailings en publicaties in vakbladen;
- het onder de aandacht brengen van KRC Hout en haar diensten/producten.

De **verspreiding** van fysieke producten – zoals de Arbomeetkoffers (cd-roms) en het ‘verstandig’ kaartspel – heeft in eerste instantie via de werkgevers plaatsgevonden. Het bleek namelijk niet mogelijk te zijn om werknemers – vanwege privacyoverwegingen – via bijvoorbeeld (de adresgegevens van) het pensioenfonds rechtstreeks op het thuisadres te benaderen.

Voor zover er fysieke producten richting werkgevers zijn verspreid, heeft dit met name via de VvNH plaatsgevonden. Een belangrijke overweging was daarbij dat het convenant van ‘voorbijgaande’ aard is terwijl de VvNH een voor de sector bekende en blijvende speler is. Overigens heeft de VvNH de producten van het convenant (zoals de Arbomeetkoffer en het ‘verstandig’ kaartspel) breder verspreid dan alleen onder haar eigen leden. In feite hebben alle bedrijven uit de houthandel, die aangesloten zijn bij de SIVAG, de betreffende producten via de VvNH ontvangen.

In het eerste jaar van de uitvoering van het convenant was de communicatie vanuit het Arboconvenant Houthandel beperkt. Dit had vooral te maken met het feit dat de ‘content’ voor de instrumenten van het convenant toen nog ontwikkeld moest worden. Een belangrijke mijlpaal was de lancering van de website www.handelverstandig.nl die in oktober 2004 plaatsvond. Op de **website** worden namelijk diverse instrumenten van het Arboconvenant Houthandel en andere

‘arboproducten’ die relevant zijn voor de houthandel op een *integrale wijze* aangeboden zoals we hiervoor al gezien hebben. Bij de lancering van de website is ook een ‘verstandig’ kaartspel verspreid dat eveneens via de website kan worden besteld.

3.4 Bekendheid en informatievoorziening

In de eindevaluatie is getoetst in hoeverre (de instrumenten van) het Arboconvenant Houthandel – met de campagne Handel Verstandig – bij werkgevers bekend is. Voor werkgevers is hierbij een onderscheid gemaakt naar grotere werkgevers (meer dan tien werknemers) en kleine werkgevers (tot en met tien werknemers). De bekendheid van het Arboconvenant Houthandel met de campagne Handel Verstandig is ook getoetst bij een gedeelte van de werknemers. Het gaat hierbij dan om de machinaal houtbewerkers en bestekzoekers die ondervraagd zijn voor het toetsen van de doelrealisatie voor fysieke belasting. Naast de vragen over fysieke belasting hebben we aan deze werknemers namelijk ook enkele aanvullende vragen voorgelegd over de bekendheid van het convenant met de bijbehorende campagne.

In onderstaande tabel zijn de resultaten voor zowel de werkgevers als de betreffende werknemers weergegeven.¹³

¹³ In deze rapportage wordt geen vergelijking met de resultaten van de tussenevaluatie gemaakt. De reden daarvoor is dat de geraadpleegde doelgroepen – voor zowel werkgevers als werknemers – niet vergelijkbaar zijn. Zo zijn in de tussenevaluatie alleen leden van de VvNH ondervraagd terwijl in de eindevaluatie ook niet-leden zijn betrokken. Een ander belangrijk verschil is dat in de tussenevaluatie ruim drie kwart van de respondenten onder de werkgevers tien of meer werknemers telde. In de eindevaluatie is er – mede op verzoek van de BBC – een min of meer gelijke spreiding over grotere en kleine bedrijven gerealiseerd (zie ook tabel 1.1). Wat de werknemers betreft, zijn in de tussenevaluatie uitsluitend vakbondsleden ondervraagd. Dit is in de eindevaluatie niet het geval geweest. Bovendien is in de eindevaluatie specifiek ingezoomd op de beroepsgroepen machinaal houtbewerkers en bestekzoekers. In de tussenevaluatie heeft een dergelijke inperking niet plaatsgevonden.

Tabel 3.1 Bekendheid van het Arboconvenant Houthandel/campagne Handel Verstandig

Aspect	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)	Werknemers (N= 48)
(Goed) bekend	17,4%	40,7%	2,1%
Alleen van naam	30,4%	48,2%	8,4%
Nooit van gehoord	52,2%	11,1%	89,5%
Totaal	100%	100%	100%

Bovenstaande resultaten geven in de eerste plaats aan dat de bekendheid onder de werkgevers/preventiemedewerkers van bedrijven duidelijk groter is dan bij de werknemers. Overigens is dit resultaat niet uniek voor de houthandel. In veel andere convenanten doet zich een vergelijkbare situatie voor. Deze uitkomst is ook min of meer logisch gezien het feit dat in diverse convenanten – waaronder ook de houthandel – primair wordt ingezet op het via de werkgevers uitdragen van de producten en diensten. Werknemers merken meer in indirecte zin wat van het convenant.

Een belangrijke conclusie is verder dat grotere bedrijven veel meer bekend zijn met het convenant en haar campagne dan de kleine bedrijven. Van de geraadpleegde kleine bedrijven had ongeveer de helft nog nooit van het convenant en haar campagne gehoord. Daarbij dient opgemerkt te worden dat deze bedrijven wel vanuit het convenant zijn benaderd, zoals we hiervoor al vermeld hebben. Zo zijn producten als de Arbomeetkoffer, het ‘verstandig’ kaartspel en informatie over het KRC Hout breed verspreid in de sector. Blijkbaar hebben dergelijke acties er niet toe geleid dat hierdoor het convenant met haar campagne op het netvlies van deze werkgevers is komen te staan.

Vermeldenswaardig is ook nog dat leden van de VvNH – met 78,8% bekendheid – veel beter bekend zijn met het Arboconvenant Houthandel/campagne Handel Verstandig dan de niet-leden (52,9% bekendheid). Dit duidt er op dat de VvNH

richting haar achterban een actieve rol heeft gespeeld bij het uitdragen van het convenant.

Van de werkgevers die bekend zijn met het Arboconvenant Houthandel/campagne Handel Verstandig geeft ongeveer twee derde deel aan via de VvNH geïnformeerd te zijn. Met dit laatste wordt dan mede gerefereerd aan de producten die de VvNH – namens het Arboconvenant Houthandel – aan de werkgevers verzonden heeft. Daarnaast noemen grotere werkgevers (12,5%) wel eens het KRC Hout en kleine werkgevers (18,2%) de Arbodienst als informatiebron van het Arboconvenant Houthandel. Zeer weinig werkgevers geven aan dat zij (in eerste instantie) via de website www.handelverstandig.nl op het spoor van het convenant zijn gezet.

We hebben aan de werkgevers ook gevraagd hoe zij over het algemeen de informatievoorziening over het Arboconvenant Houthandel beoordelen. Uiteraard hebben we deze vraag alleen voorgelegd aan bedrijven die bekend zijn met het convenant. De uitkomsten van deze vraagstelling hebben we in tabel 3.2 vervat.

Tabel 3.2 Beoordeling informatievoorziening over het Arboconvenant Houthandel

Aspect	Kleine bedrijven (N=11)	Grotere bedrijven (N=24)
(Zeer) goed	9,1%	58,4%
Neutraal	54,5%	20,8%
(Zeer) slecht	0%	8,3%
Weet niet	36,4%	12,5%
Totaal	100%	100%

Uit bovenstaande tabel komt een duidelijk verschil naar boven. Een meerderheid van de grotere bedrijven die zich een mening over deze vraag kon vormen, beoordeelt deze informatievoorziening als (zeer) goed. Kleine bedrijven – die wel (enigszins) bekend zijn met het convenant – zijn hier minder uitgesproken over.

Voor zover deze bedrijven zich een mening konden vormen, beoordeelde zij de informatievoorziening vooral als neutraal.

In het voorgaande hebben we al aangegeven dat op de website www.handelverstandig.nl veel informatie over – en producten van – het Arboconvenant Houthandel op een gebundelde wijze zijn weergegeven. Daarom zijn we in de evaluatie ook nagegaan in hoeverre werkgevers bekend zijn met deze website (zie tabel 3.3).

Tabel 3.3 Bekendheid www.handelverstandig.nl bij werkgevers

Aspect	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
Ja	39,1%	85,2%
Nee	60,9%	14,8%
Totaal	100%	100%

Over het algemeen is de website www.handelverstandig.nl goed bekend bij de grotere bedrijven. We merken daarbij op dat de door ons ondervraagde grotere bedrijven allemaal vanuit het KRC Hout zijn bezocht¹⁴. Bij kleine bedrijven ligt deze bekendheid duidelijk lager. De geënquêteerde werknemers gaven aan niet bekend te zijn met de website www.handelverstandig.nl.

Naast de website zijn we ook voor een aantal andere instrumenten van het Arboconvenant Houthandel nagegaan in hoeverre deze bekend zijn bij de werkgevers. In tabel 3.4 hebben we de bevindingen samengevat.

¹⁴ Hierdoor is het ook niet zinvol om in de diverse tabellen een onderscheid te maken tussen bedrijven die wel of niet vanuit het KRC Hout bezocht zijn. De grotere bedrijven in de diverse tabellen zijn namelijk allemaal bezocht vanuit het KRC Hout. Of, anders geformuleerd, bedrijven binnen onze steekproef die door het KRC Hout zijn bezocht zijn de grotere bedrijven.

Tabel 3.4 Bekendheid van producten/diensten bij bedrijven

Aspect	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
'Verstandig' kaartspel	34,8%	70,4%
RI&E op cd-rom/Arbomeetkoffer	30,4%	92,6%
RI&E op www.handelverstandig.nl	0%	63,0%
Cursussen Preventiemedewerker SH&M	47,8%	81,5%
KRC Hout	39,1%	77,8%
Subsidieregeling SIVAG voor werkplekonderzoek en technisch advies	34,8%	77,8%
Subsidieregeling SIVAG voor verbetermaatregelen	43,5%	55,6%
Bedrijfsbezoeken KRC Hout	13,0%	55,6%
Tips over arbeidsrisico's	17,4%	40,7%
Online test	4,3%	7,4%

Uit deze tabel blijkt wederom dat er sprake is van een duidelijk verschil tussen grotere en kleine bedrijven daar waar het gaat om de bekendheid van het Arboconvenant Houthandel en haar producten. Grotere bedrijven blijken met diverse producten en diensten goed bekend te zijn. Alleen de online test is bij de grotere bedrijven minder bekend. Voor kleine bedrijven daarentegen is er geen enkel instrument dat bij meer dan de helft van de ondervraagde bedrijven bekend is. Ook aan de werknemers is gevraagd of zij bekend zijn met de producten/diensten van het Arboconvenant Houthandel. Het beeld dat hieruit naar voren komt, is dat de activiteiten en het voorlichtingsmateriaal vanuit de campagne Handel Verstandig bij vrijwel alle werknemers onbekend zijn.

3.5 Resumé

Vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn verschillende instrumenten ontwikkeld die als doel hadden om een bijdrage te leveren aan de realisatie van de doelstellingen van dit convenant. Belangrijke voorbeelden van dergelijke producten

zijn de website www.handelverstandig.nl, de Arbomeetkoffer, de cursussen voor preventiemedewerkers, het Kennis- en Re-integratiecentrum (KRC) Hout en de bedrijfsbezoeken die vanuit het convenant (KRC) zijn uitgevoerd.

Via bijvoorbeeld de VvNH zijn diverse producten breed verspreid onder werkgevers in de houthandel. Bovendien is met de opzet van de website www.handelverstandig.nl een centrale plaats gecreëerd waar werkgevers, preventiemedewerkers en werknemers op een gebundelde wijze informatie over het Arboconvenant Houthandel en haar producten kunnen raadplegen.

Uit de evaluatie blijkt dat er sprake is van een duidelijk verschil tussen grotere en kleine bedrijven daar waar het gaat om de bekendheid van het Arboconvenant Houthandel en haar producten. Over de gehele linie ligt deze bekendheid voor de grotere bedrijven duidelijk hoger dan voor de kleine bedrijven. Een relevante bevinding is verder dat deze bekendheid voor de VvNH leden hoger ligt dan voor de niet-leden van deze brancheorganisatie. Dit duidt op een actieve rol van de VvNH bij het uitdragen van het convenant richting haar achterban. Diverse bedrijven geven dan ook aan dat zij via de VvNH op het spoor van het Arboconvenant Houthandel zijn gezet. Overigens heeft de VvNH ook richting niet-leden de nodige activiteiten ontplooid. De verspreiding van producten zoals de Arbomeetkoffer, het 'verstandig' kaartspel en informatie over het KRC Hout heeft ook richting niet-leden van de VvNH plaatsgevonden.

De door ons ondervraagde werknemers – machinaal houtbewerkers en bestekzoekers – bleken maar in beperkte mate bekend te zijn met het Arboconvenant Houthandel met de bijbehorende campagne Handel Verstandig. Ongeveer één op de tien werknemers gaf aan dat zij daarmee bekend waren dan wel eens van gehoord hadden. Ook de afzonderlijke instrumenten (producten) van het convenant waren dan ook weinig bekend bij de werknemers. Op zich is dit overigens niet een hele opvallende bevinding. Ook in andere convenanten zien we dat het uitdragen

van (producten van) het convenant primair via de werkgevers verloopt. Werknemers komen daardoor niet direct zelf 'in contact' met het convenant en haar producten.

Een meerderheid van de grotere bedrijven beoordeelt de informatievoorziening over het arboconvenant als (zeer) goed. Kleine bedrijven zijn neutraler in hun mening over de informatievoorziening.

Het merendeel van de grotere bedrijven kent de website www.handelverstandig.nl. Daarentegen is de website onder kleine bedrijven veel minder bekend. Ongeveer twee op de vijf kleine bedrijven geeft aan de website te kennen. Ook met de (andere) producten van het arboconvenant zijn grotere bedrijven duidelijk beter bekend dan kleine bedrijven.

4. GEBRUIK EN BEOORDELING CONVENANTINSTRUMENTEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik en de beoordeling van de convenantinstrumenten. In feite gaat het daarbij dus om de eerste orde effecten van het convenant en haar maatregelen. Tweede orde effecten, in de zin van vervolgacties die werkgevers ondernomen hebben naar aanleiding van het gebruik van de instrumenten, komen in hoofdstuk 6 aan bod.

In paragraaf 4.2 schenken we eerst in meer algemene zin aandacht aan het arbo- en verzuimbeleid bij de door ons ondervraagde bedrijven. Hiermee beschrijven we in feite de bredere context waarbinnen het Arboconvenant Houthandel met haar instrumenten moest ‘landen’. In paragraaf 4.3 gaan we meer specifiek in op het gebruik van deze instrumenten bij de ondervraagde bedrijven. In paragraaf 4.4 presenteren we een resumé van de bevindingen.

4.2 Het ‘speelveld’ voor het Arboconvenant Houthandel

In de gesprekken met de bedrijven zijn we allereerst nagegaan in welke mate zich in de afgelopen drie jaar veranderingen hebben voorgedaan in de *aandacht voor arbeidsomstandigheden* (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Ontwikkeling aandacht arbeidsomstandigheden in afgelopen drie jaar

Aspect	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
(Veel) meer aandacht	34,8%	63,0%
Min of meer gelijk gebleven	65,2%	33,3%
(Veel) minder aandacht	0%	0%
Weet niet	0%	3,7%
Totaal	100%	100%

We zien dat er sprake is van opvallende verschillen tussen de uitkomsten voor grotere en kleine bedrijven. Van de grotere bedrijven geeft (bijna) twee derde deel aan dat er sprake is geweest van een toegenomen aandacht voor arbeidsomstandigheden. Voor de kleine bedrijven geldt dit slechts voor een derde deel. Geen enkel bedrijf geeft aan dat er sprake is geweest van een afname van de aandacht voor arbeidsomstandigheden.

Samenhangend met het voorgaande zijn we ook nagegaan wat de *achterliggende oorzaken* zijn geweest voor bedrijven die meer aandacht aan arbeidsomstandigheden zijn gaan besteden. Van de acht kleine bedrijven waarvoor dit het geval was, gaven vier bedrijven aan dat dit onder andere te maken heeft met het toegenomen besef dat een actief arbobeleid ook positief uit kan werken op het rendement van het bedrijf. Twee kleine bedrijven noemen (daarnaast) de toegenomen aandacht voor arbeidsomstandigheden in de media. Andere oorzaken die elk éénmaal worden genoemd zijn:

- impulsen vanuit het Arboconvenant Houthandel;
- veranderende wet- en regelgeving;
- impulsen vanuit verzekeringsmaatschappijen;
- een bedrijfsverhuizing.

In totaal waren er zeventien grotere bedrijven (zie tabel 4.1) die hebben aangegeven dat bij hun bedrijf sprake is geweest van een toegenomen aandacht

voor arbeidsomstandigheden. Ook bij deze bedrijven hebben we doorggevraagd naar de achterliggende oorzaken daarvoor. Tabel 4.2 bevat de uitkomsten daarvan.

Tabel 4.2 Achtergronden voor intensivering aandacht arbeidsomstandigheden bij grotere bedrijven

Oorzaken	Grotere bedrijven (N=17)
Doordat het bedrijf zelf is gaan beseffen dat arbobeleid ook positief uit kan werken op rendement	35,3%
Impulsen vanuit het Arboconvenant Houthandel/Handel Verstandig	17,6%
Bedrijf is naar een nieuw pand gegaan of is uitgebreid waardoor voorzieningen op arbogebied meegenomen konden worden	17,6%
Veranderende wet- en regelgeving op dit gebied	11,8%
Door de Arbodienst aangezet om hier meer aandacht aan te besteden	11,8%
Naar aanleiding van bedrijfsongevallen	11,8%
Aandacht in de media voor dit thema	5,9%
Naar aanleiding van opmerkingen van werknemers	5,9%

Respondenten konden meerdere antwoorden geven, de percentages tellen daarom niet op tot 100%.

Ook bij de grotere bedrijven komt het toegenomen bewustzijn dat aandacht voor arbeidsomstandigheden een positief effect op het rendement kan hebben als belangrijkste verklarende factor uit de bus. Op de tweede plaats komen dan de impulsen vanuit het Arboconvenant Houthandel en het betrekken van een nieuw pand of uitbreiding van een bestaand pand waardoor bij de investeringen dan tegelijkertijd rekening kon worden gehouden met arbeidsomstandigheden.

In het Arboconvenant Houthandel staat een aantal thema's centraal. In de gesprekken met bedrijven hebben we zicht proberen te krijgen op het *belang* dat werkgevers aan deze *thema's* hechten. Daarbij hebben we in de eerste plaats gevraagd om – voor de eigen bedrijfssituatie – dit belang uit te drukken in de vorm van een rapportcijfer (zie tabel 4.3).

Tabel 4.3 Belang van thema's Arboconvenant Houthandel, in gemiddeld rapportcijfer

Aspect	Kleine bedrijven (N=21)	Grotere bedrijven (N=27)
Houtstof	5,60 (N=15)	7,08 (N=26)
Geluid	6,89 (N=18)	7,52
Fysieke belasting	7,05 (N=20)	7,41
Werkdruk	6,42 (N=21)	6,70
Re-integratie/Ziekteverzuim	5,29 (N=21)	7,00

Uit de resultaten van deze tabel kan een aantal belangrijke conclusies worden getrokken. Allereerst zien we dat met name de thema's *geluid en fysieke belasting* relatief hoog gewaardeerd worden door werkgevers. Dit geldt zowel voor grotere als kleine bedrijven. Verder zien we dat grotere bedrijven voor alle thema's een hoger gemiddeld rapportcijfer geven dan de kleine bedrijven. Vooral de verschillen voor de thema's houtstof en re-integratie/ziekteverzuim zijn relatief groot.

Voor grotere bedrijven is het thema werkdruk relatief het minst belangrijk, hoewel zij daar nog wel een ruime voldoende aan toekennen. Kleine bedrijven vinden re-integratie/ziekteverzuim relatief het minst belangrijk. Deze bevinding treffen we overigens ook in andere evaluaties aan¹⁵. De 'verklaring' daarvoor moet vooral worden gezocht in het feit dat kleine bedrijven in absolute zin maar in beperkte mate geconfronteerd worden met (langdurig) verzuim. Bij grotere bedrijven komt dit logischerwijze frequenter voor waardoor het ook 'lonend' wordt om hier structureel aandacht aan te schenken. Hieronder zullen we nog zien dat bij kleine bedrijven (inderdaad) sprake is van een relatief laag ziekteverzuim.

In de tweede plaats hebben we – in het verlengde van bovenstaande vraagstelling – de bedrijven gevraagd met welke *thema's* zij zelf in de afgelopen drie jaar *actief aan de slag* zijn geweest (tabel 4.4).

¹⁵ Zie bijvoorbeeld de evalueatie van het Arboconvenant Grafimedia, Bureau Bartels (2006).

Tabel 4.4 Thema's waar bedrijven zelf actief mee aan de slag zijn geweest in de afgelopen drie jaar (in percentages)

Thema	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
Houtstof	0%	66,7%
Geluid	13,0%	63,0%
Fysieke belasting	8,7%	74,1%
Werkdruk	0%	25,9%
Re-integratie/ziekteruim	4,3%	48,1%

Respondenten konden meerdere antwoorden geven, de percentages tellen daarom niet op tot 100%.

Wat direct weer opvalt is dat grotere bedrijven veel meer actief zijn geweest met deze thema's dan kleine bedrijven. *Grotere bedrijven* zijn vooral actief geweest met de thema's fysieke belasting, houtstof en geluid. Ongeveer de helft van de grotere bedrijven is ook actief aan de slag geweest met het thema re-integratie/ziekteruim. Aan het thema werkdruk heeft slechts een kwart van de grotere bedrijven actief aandacht besteed. Voor het overgrote deel van de kleine bedrijven geldt dat zij op geen van de onderscheiden thema's zelf actief zijn geweest.

We zijn bij de ondervraagde bedrijven nagegaan of zij een *inschatting* konden maken van het *ziekteruimpercentage* in 2006. Het ging hier dan om het verzuimpercentage van 1 januari 2006 tot het moment van interviewen (november 2006). Bij deze inschatting diende zwangerschaps- en bevallingsverlof buiten beschouwing gelaten te worden. In totaal konden 32 van de 50 bedrijven deze vraag beantwoorden. Grotere bedrijven die deze vraag konden beantwoorden, kwamen gemiddeld uit op 4,7% terwijl kleine bedrijven gemiddeld op 0,52% kwamen.

Samenhangend hiermee hebben we de bedrijven ook de vraag voorgelegd hoe het ziekteruim zich in de afgelopen drie jaar heeft ontwikkeld bij het eigen bedrijf. In tabel 4.5 geven we de resultaten van deze vraagstelling weer.

Tabel 4.5 Ontwikkeling ziekteverzuim in afgelopen drie jaar bij bedrijven

Aspect	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
(Sterk) gestegen	4,3%	29,6%
Min of meer gelijk gebleven	69,7%	33,4%
(Sterk) gedaald	21,7%	37,0%
Weet niet	4,3%	0%
Totaal	100%	100%

Over de gehele linie blijkt dat het ziekteverzuim bij een belangrijk deel van de bedrijven min of meer gelijk is gebleven of (sterk) is gedaald. Dit spoort grotendeels met de (indicatieve) cijfers over de ontwikkeling van het ziekteverzuim binnen de houthandel zoals we die in hoofdstuk 2 gepresenteerd hebben. Wat het onderscheid tussen kleine en grotere bedrijven betreft, zien we dat bij grotere bedrijven de percentages voor zowel stijging als daling van ziekteverzuim een stuk hoger liggen.

In het convenant was voorzien dat ook de **OR** (of PVT) van bedrijven uit de houthandel op een actieve wijze betrokken zou worden bij de implementatie daarvan. In de praktijk bleek echter dat, vanwege het kleinschalige karakter van de sector, maar een klein deel van de bedrijven OR-plichtig is. Daardoor zijn er vanuit het convenant maar in beperkte mate activiteiten voor deze doelgroep ontplooid. Zo hebben de vakbonden bijvoorbeeld enkele malen informatie verstuurd aan de OR'en die bij hen bekend waren. Het voorgaande wordt in feite ook bevestigd door de resultaten van de gesprekken die we met bedrijven uit de houthandel hebben gevoerd. Van deze bedrijven hadden slechts negen bedrijven een OR. Daarnaast gaven vijf bedrijven aan dat zij over een PVT beschikten. Aan de bedrijven met een OR dan wel PVT hebben we ook gevraagd of de OR dan wel PVT betrokken is geweest bij (de activiteiten vanuit) het Arboconvenant Houthandel. Dit bleek voor vijf bedrijven het geval te zijn. Het ging hier om twee bedrijven met een OR en drie bedrijven met een PVT.

4.3 Gebruik van instrumenten

In deze paragraaf staat het gebruik van de convenantinstrumenten centraal en de beoordeling daarvan door werkgevers en werknemers. We beginnen daarbij met de website www.handelverstandig.nl.

Gebruik van (producten van) de website

In het voorgaande hoofdstuk (zie bijvoorbeeld tabel 3.4) is al duidelijk geworden dat een deel van de bedrijven niet bekend is met de website www.handelverstandig.nl. Dit geldt met name voor de kleine bedrijven. Bedrijven die onbekend zijn met de website kunnen uiteraard ook geen beroep hebben gedaan op de producten van deze website. Hiermee dient bij de interpretatie van onderstaande resultaten natuurlijk rekening te worden gehouden.

In tabel 4.6 staat weergegeven in hoeverre bedrijven gebruik hebben gemaakt van informatie en/of producten die op de website www.handelverstandig.nl beschikbaar zijn.

Tabel 4.6 Gebruik van informatie/producten op de website www.handelverstandig.nl

	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Wel gebruik informatie website	21,7%	59,3%
Geen gebruik informatie website	78,3%	29,6%
Weet niet	0%	11,1%
Gemiddeld rapportcijfer website*	-	7,27 (N=11)

* Vanwege het kleine aantal waarnemingen bij kleine bedrijven is hiervoor geen gemiddeld rapportcijfer berekend.

We zien dat een meerderheid van de grotere werkgevers de website www.handelverstandig.nl wel eens heeft geraadpleegd. Voor de kleine bedrijven geldt dit voor ongeveer één op de vijf bedrijven. De grotere bedrijven die gebruik

hebben gemaakt van de informatie en/of producten op de website waarden dit met een gemiddeld rapportcijfer van ruim een zeven. Geen van deze bedrijven gaf een onvoldoende.

Voor de werkgevers – die de website gebruikt hebben – hebben we achterhaald welk type informatie zij van de website met name hebben geraadpleegd. Het blijkt dat over de gehele linie genomen grotere bedrijven – naast het feit dat zij sowieso meer gebruikmaken van de website (zie tabel 4.6) – ook van meer onderdelen van de website gebruikmaken dan kleine bedrijven. Grotere bedrijven gebruiken de website voor meerdere typen informatievoorzieningen (tabel 4.7).

Tabel 4.7 Informatiegebruik van de website www.handelverstandig.nl door grotere bedrijven

Informatie	Grotere bedrijven (N=16)
In zijn algemeenheid doorgelezen	12,5%
Informatie over de tips voor de verschillende thema's (fysieke belasting etc.)	6,3%
Arbomeetkoffer/Digitale RI&E	31,3%
Informatie cursussen preventiemedewerkers	0%
Brochures gedownload	12,5%
Informatie arboconvenant	12,5%
Nieuwsitems	12,5%
Informatie subsidie voor werkplekonderzoek en advies en subsidie voor verbetermaatregelen	6,3%
Informatie over regelgeving	6,3%

De percentages tellen niet op tot 100% omdat meerdere antwoorden mogelijk waren.

Uit het bovenstaande blijkt dat grotere bedrijven de Arbomeetkoffer/digitale RI&E op de website relatief gezien het meest frequent gebruiken.

De vijf kleine bedrijven die de website wel eens geraadpleegd hebben geven aan dat zij de website in algemene zin geraadpleegd hebben (twee bedrijven), om tips

en informatie over de verschillende thema's van het Arboconvenant Houthandel te verkrijgen (twee bedrijven) en om informatie te verkrijgen over cursussen voor preventiemedewerkers (één bedrijf).

Hiervoor hebben we al aangegeven dat DST ook een taak had bij het opzetten en onderhouden van de website www.handelverstandig.nl. Vanuit die taak heeft DST ook het aantal (unieke) *hits op de website* geregistreerd (tabel 4.8). Uit onderstaande cijfers blijkt dat na de lancering van de website in oktober 2004 de belangstelling daarna (in 2005 en 2006) is toegenomen. In 2005 en 2006 waren de gemiddelde maandelijkse bezoekersaantallen vrijwel gelijk.

Tabel 4.8 Ontwikkeling van het aantal unieke hits op www.handelverstandig.nl (gemiddeld per maand)

Jaartal	Aantal hits
2004	699
2005	997
2006	981

Tips over fysieke belasting, houtstof, geluid en werkdruk

Op de website www.handelverstandig.nl staan ook *tips* vermeld over de *arbeidsrisico's* die in het Arboconvenant Houthandel centraal staan. Voor ieder arbeidsrisico worden tips gegeven voor beter en gezonder werken. In tabel 4.9 is weergegeven in hoeverre de ondervraagde bedrijven deze tips wel eens gelezen hebben en, zo ja, welke waardering zij aan deze tips geven.

Tabel 4.9 Gebruik en waardering tips op de website over arbeidsrisico's van het convenant

Tips	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Wel gelezen	17,4%	40,7%
Niet gelezen	82,6%	59,3%
Weet niet	0%	0%
Gemiddeld rapportcijfer tips*	-	7,11 (N=9)

* Vanwege het kleine aantal waarnemingen bij kleine bedrijven is hiervoor geen gemiddeld rapportcijfer berekend.

Van de grotere bedrijven hebben ongeveer twee op de vijf bedrijven deze tips wel eens gelezen terwijl dit voor kleine bedrijven uitkomt op bijna één op de vijf bedrijven. Grotere bedrijven die kennis hebben genomen van deze tips waarderen deze informatievoorziening over het algemeen met een ruime voldoende. Drie bedrijven konden verbeterpunten voor deze tips aandragen. Daarbij ging het om het actueel houden van de tips (twee maal genoemd) en het vertalen van theorie naar praktijk (één maal genoemd).

Online test

Een ander product dat op de website beschikbaar is, betreft de zogenaamde *online test* 'Handel jij al verstandig?'. Met de online test kunnen werkgevers, preventiemedewerkers en werknemers hun kennis van de arbeidsrisico's testen. Waar nodig krijgen zij hierbij uitleg over hoe ze nog gezonder en veiliger kunnen werken. De online test blijkt door de door ons ondervraagde bedrijven maar zeer weinig gebruikt te zijn. In totaal gaven slechts twee grotere bedrijven en één klein bedrijf aan dat zij de online test wel eens gedaan hadden.

Informatie over cursussen en subsidieregelingen

De website www.handelverstandig.nl bevat ook *informatie over cursussen en subsidieregelingen* op het gebied van arbeidsomstandigheden. Aan de bedrijven is de vraag voorgelegd of deze informatie hen in de praktijk ook daadwerkelijk op het

spoor had gezet van cursussen en subsidies. Dit bleek voor vijf grotere en één klein bedrijf het geval te zijn.

Internet RI&E/RI&E op cd-rom

Vanuit het convenant is ook aandacht besteed aan het ter beschikking stellen van een *digitale RI&E*. Dit heeft zowel op internet – op de website www.handelverstandig.nl – als via de Arbomeetkoffer (cd-rom) plaatsgevonden. In het navolgende zullen we nog nader ingaan op de vraag in hoeverre bedrijven de digitale RI&E al dan niet gebruikt hebben. Eerst geven we in tabel 4.10 echter inzicht in de vraag of de ondervraagde bedrijven uit de houthandel bekend zijn met het feit dat zij een RI&E moeten uitvoeren en of zij dat al dan niet gedaan hebben.

Tabel 4.10 Bekendheid verplichting RI&E en toepassing daarvan

Bekend met verplichting	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
Ja	91,3%	100%
Nee	8,7%	0%
Totaal	100%	100%
RI&E uitgevoerd	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
Ja	56,6%	81,5%
Momenteel mee bezig	21,7%	14,8%
Nee	21,7%	3,7%
Totaal	100%	100%
Plan van aanpak opgesteld n.a.v. RI&E	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
Ja	34,8%	74,1%
Momenteel mee bezig	34,8%	18,5%
Nee	30,4%	7,4%
Totaal	100%	100%

We zien dat bijna alle bedrijven weten dat het verplicht is om een RI&E uit te voeren. Alleen een tweetal kleine bedrijven bleek hiermee onbekend te zijn. Ten aanzien van de verschillen tussen grotere en kleine bedrijven zien we dat een ruime meerderheid van de grotere bedrijven ten tijde van de evaluatie al een RI&E had uitgevoerd. Voor kleine bedrijven was dit ruim de helft. De verschillen tussen kleine en grotere bedrijven zijn (nog) pregnanter wat het *plan van aanpak* betreft. Op het moment van de evaluatie had drie kwart van de grotere bedrijven een plan van aanpak opgesteld naar aanleiding van de resultaten van de RI&E. Voor kleine bedrijven gold dit (slechts) voor een derde deel.

We zijn, zoals gezegd, ook nagegaan of bedrijven – wat de uitvoering van de RI&E aangaat – gebruik hebben gemaakt van de *RI&E-producten* zoals die vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn ontwikkeld (tabel 4.11). Daarbij zijn we ook nagegaan of bedrijven ten tijde van de evaluatie sowieso nog in het bezit waren van de digitale RI&E zoals die (destijds) op cd-rom naar de bedrijven is verspreid.

Tabel 4.11 Bezit en toepassing internet RI&E/RI&E op cd-rom vanuit Arboconvenant Houthandel

Aspect	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Wel in bezit cd-rom met RI&E	13%	81,4%
Internet RI&E/cd-rom RI&E gebruikt	0%	37,0%
Gemiddeld rapportcijfer internet RI&E*	-	7,0 (N=4)
Gemiddeld rapportcijfer RI&E op cd-rom*	-	6,4 (N=11)

* Inclusief bedrijven die wel een poging hebben gedaan om de cd-rom/internet versie toe te passen maar deze uiteindelijk niet gebruikt hebben (of niet konden gebruiken).

We zien allereerst dat van de kleine bedrijven nog maar een beperkt deel in het bezit was van de cd-rom die destijds rondom de RI&E is verspreid (zie schema 3.1). Voor grotere bedrijven beschikte een ruime meerderheid hier nog over.

In het verlengde daarvan zien we dat *geen van de kleine bedrijven* gebruik heeft gemaakt van de internet RI&E dan wel de RI&E die op cd-rom via de Arbomeetkoffer beschikbaar is gesteld. Deels is dit natuurlijk ook wel ‘verklaarbaar’ omdat kleine bedrijven voor het uitvoeren van de RI&E dikwijls een beroep op externe deskundigheid zullen doen. Voor grotere bedrijven hebben bijna twee op de vijf bedrijven daarvan gebruikgemaakt. De rapportcijfers voor beide varianten van de RI&E vallen gemiddeld positief uit. Wel merken we daarbij op dat diverse bedrijven kritische kanttekeningen hebben geplaatst bij de internet RI&E/cd-rom versie. Een deel van deze bedrijven kon dan ook niet tot een beoordeling in termen van een rapportcijfer komen omdat zij niet in staat waren geweest om de cd-rom/internet versie toe te passen vanwege problemen met het starten van de RI&E op hun computer.

Qua verbeterpunten wordt door diverse (grotere) bedrijven – die de cd-rom of internet versie van de RI&E hebben gebruikt of daartoe een poging hebben ondernomen – dan ook opgemerkt dat de gebruiksvriendelijkheid hiervan te wensen heeft overgelaten. Dit zou in de ogen van deze bedrijven dus moeten verbeteren. Enerzijds wordt daarmee bedoeld dat een deel van de bedrijven de cd-rom/internet versie niet goed kon openen of opstarten. Anderzijds geven verschillende bedrijven – die de cd-rom of internet versie wel konden openen en opstarten – aan dat zij het lastig vonden om de diverse onderdelen te doorlopen. Een aantal bedrijven gaf in het verlengde hiervan spontaan aan dat zij inmiddels ook de Arbomeetkoffer ontvangen hadden (die eind 2006 verspreid is) maar dat er bij hen – vanwege hun ervaringen met de eerste cd-rom – een drempel bestond om deze meetkoffer te gaan gebruiken.

‘Verstandig’ kaartspel

Het *‘verstandig’ kaartspel* is specifiek bestemd voor werknemers in de houthandel. Doel van het kaartspel is dat werknemers zich ook bewuster worden van arbeidsrisico’s. De verspreiding van dit kaartspel heeft onder andere via

werkgevers plaatsgevonden. Ook kunnen werkgevers, preventiemedewerkers en werknemers het kaartspel rechtstreeks via de website www.handelverstandig.nl aanvragen.

In het voorgaande hoofdstuk hebben we gezien dat 35% van de kleine bedrijven en 70% van de grotere bedrijven bekend is met het ‘verstandig’ kaartspel. Aan de bedrijven die bekend zijn met dit spel hebben we gevraagd of zij op dit moment nog over dit spel beschikken en of zij het verspreid hebben onder hun werknemers (zie tabel 4.12). Ook is in deze tabel de waardering van dit kaartspel opgenomen voor bedrijven die bekend zijn met het ‘verstandig’ kaartspel.

Tabel 4.12 Bezit van ‘verstandig’ kaartspel en verspreiding onder werknemers

Aspect	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Wel in bezit van ‘verstandig’ kaartspel	21,7%	66,7%
Wel verspreid onder werknemers	4,3%	25,9%
Gemiddeld rapportcijfer*	-	5,58 (N=12)

* Vanwege het kleine aantal waarnemingen bij kleine bedrijven is hiervoor geen gemiddeld rapportcijfer berekend.

Wat direct opvalt in tabel 4.12 is dat het bezit van het kaartspel onder grotere bedrijven veel hoger ligt dan bij kleine bedrijven. Twee derde van de grotere bedrijven bezit het kaartspel tegenover ongeveer één op de vijf kleine bedrijven. Van de grotere en kleine bedrijven die beschikken over het kaartspel blijkt dat beide categorieën het kaartspel maar in beperkte mate verspreid hebben onder de werknemers. Bedrijven die wel over het kaartspel beschikken maar dat niet verspreid hebben, noemen vaak als argumenten dat men maar één kaartspel heeft, dat men zelf nog niet naar het kaartspel heeft gekeken of dat zij er het nut niet zo van inzagen. De gemiddelde waardering van de (grotere) bedrijven valt met een 5,6 ook vrij laag uit. Argumenten die daarvoor worden aangedragen, hebben bijvoor-

beeld betrekking op het feit dat de tips niet echt vernieuwend zouden zijn en dat het kaartspel niet voor iedereen geschikt zou zijn.

Cursussen voor preventiemedewerkers Stichting Hout en Meubel

Zoals eerder vermeld is vanuit het Arboconvenant Houthandel, in samenwerking met de Arboconvenanten voor de Meubel- en de Timmerindustrie, bevordert dat de Stichting Hout en Meubel (SH&M) *cursussen voor preventiemedewerkers* uit deze sectoren is gaan verzorgen. Deze cursussen zijn (zie ook hoofdstuk 3) vrij goed bekend bij de ondervraagde bedrijven. Van de kleine bedrijven gaf ongeveer de helft aan deze cursussen te kennen terwijl dat voor grotere bedrijven voor vier van de vijf bedrijven gold. Uit de gesprekken met bedrijven is naar voren gekomen dat maar enkele bedrijven wel eens gebruik hebben gemaakt van deze cursussen. Over het algemeen zijn de bedrijven die ervaring hebben met deze cursussen daar tevreden over. Het belangrijkste verbeterpunt dat hierbij door een aantal bedrijven naar voren is gebracht, is dat de cursussen (niet altijd) doorgang hebben gevonden. Deze bedrijven hadden zich dan wel aangemeld voor een cursus maar deze bleek dan – vanwege een tekort aan deelnemers – geen doorgang te vinden.

Subsidieregelingen extern advies en verbetermaatregelen

Zoals eerder aangegeven is er vanuit het Arboconvenant Houthandel een tweetal subsidieregelingen opgezet. Vanuit de *subsidieregeling* voor *werkplekonderzoek/technisch advies* konden bedrijven maximaal 800 euro subsidie krijgen voor de kosten van een extern adviseur. In hoofdstuk 3 hebben we gezien dat ongeveer een derde deel van de kleine bedrijven en drie kwart van de grotere bedrijven bekend is met deze regeling.

De *subsidieregeling voor verbetermaatregelen* had betrekking op de meerkosten van een investering om arbeidsrisico's te verminderen tot een maximum van 10.000 euro (aan subsidie). In hoofdstuk 3 is gebleken dat ruim 40% van de kleine bedrijven en bijna 60% van de grotere bedrijven bekend is met deze regeling.

In hoofdstuk 3 hebben we al gezien dat dertig bedrijven (inclusief deelvestigingen) met succes een beroep hebben gedaan op de subsidieregeling voor extern advies. Voor de subsidieregeling voor verbetermaatregelen ging het om vijf bedrijven. De financiële volumes die hiermee gemoeid waren, bedroegen respectievelijk 24.000 euro en (bijna) 41.000 euro. Per saldo zijn daarmee de beschikbare budgetten voor beide regeling niet volledig benut. Eén van de verklaringen daarvoor is dus dat een deel van de bedrijven niet bekend is met deze regelingen. Met name bij de geraadpleegde kleine bedrijven bleek een meerderheid onbekend te zijn met beide subsidieregelingen. Ook gaf een aantal bedrijven aan dat zij geen investeringen hadden gepleegd die in aanmerking kwamen voor de subsidieregeling voor verbetermaatregelen. Verder speelt het punt van tijdgebrek en gebrek aan deskundigheid (bij met name kleine bedrijven) om de mogelijkheden voor subsidie te verkennen en een aanvraag in te dienen.

In tabel 4.13 hebben we weergegeven in hoeverre de door ons ondervraagde bedrijven een beroep hebben gedaan op de subsidieregelingen. Uiteraard was dit, gelet op bovenstaande bevindingen, vrij beperkt.

Tabel 4.13 Gebruik van subsidieregelingen

Aspect	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Gebruik van subsidieregeling extern advies	0%	22,2%
Gebruik van subsidieregeling verbetermaatregelen	0%	11,1%

Van de kleine bedrijven in onze steekproef had geen enkel bedrijf een beroep gedaan op één van de subsidieregelingen. Van de ondervraagde grotere bedrijven had circa één op de vier een beroep gedaan op de subsidieregeling voor extern advies. Verder gaven drie grotere bedrijven aan dat zij een beroep op de subsidieregeling voor verbetermaatregelen hadden gedaan.

Kennis- en Re-integratiecentrum (KRC) Hout

Het **KRC Hout** blijkt bij bijna 40% van de kleine bedrijven en bijna 80% van de grotere bedrijven bekend te zijn (zie hoofdstuk 3). In onderstaande tabel hebben we weergegeven in welke mate de ondervraagde bedrijven zelf actief gebruik hebben gemaakt van (de verschillende diensten van) het KRC Hout. Aan bedrijven die gebruikmaken van de diensten van het KRC Hout hebben we ook om een beoordeling gevraagd die in de navolgende tabel is opgenomen.

Tabel 4.14 Gebruik en beoordeling van (diensten van) het KRC Hout

Aspect	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Gebruik van diensten KRC (in het algemeen)	8,7%	48,1%
Gebruik van helpdesk KRC Hout	4,3%	14,8%
Gebruik verzuim- en re-integratiediensten KRC	4,3%	18,5%
Rapportcijfer KRC Hout*	-	7,5 (N=8)

* Vanwege het kleine aantal waarnemingen bij kleine bedrijven is hiervoor geen gemiddeld rapportcijfer berekend.

We zien dat bijna de helft van de grotere bedrijven actief gebruik heeft gemaakt van de diensten van KRC Hout. Vier grotere bedrijven en één klein bedrijf hebben aangegeven dat zij gebruik hebben gemaakt van de helpdesk van het KRC Hout. Vijf grotere bedrijven en één klein bedrijf hebben gebruikgemaakt van de verzuim- en re-integratiediensten van het KRC Hout. Voor zover bedrijven in staat waren om de dienstverlening door het KRC met een rapportcijfer te beoordelen, kwam daar een positief beeld uit (gemiddeld 7,5).

Bedrijfsbezoeken KRC

In totaal heeft het KRC Hout 113 *bedrijfsbezoeken* afgelegd. Deze bezoeken zijn over het algemeen afgelegd aan bedrijven (of vestigingen daarvan) met meer dan 10 werknemers. In hoofdstuk 3 hebben we dan ook gezien dat de bedrijfsbezoeken

van het KRC Hout onder grotere bedrijven veel bekender zijn dan onder kleine bedrijven. Bij de grotere bedrijven wist bijna 60% daarvan terwijl bij de kleine bedrijven ongeveer één op de acht bedrijven wist dat het KRC Hout dergelijke bezoeken heeft afgelegd.

In de gesprekken met bedrijven hebben we kunnen constateren dat een aantal grotere bedrijven wel door het KRC Hout is bezocht, maar dat deze bedrijven zich dat niet altijd meer konden herinneren. Deze bedrijven hebben de betreffende bezoeken wellicht niet in verband gebracht met het KRC Hout maar met de Arbo Unie. Immers, de bedrijfsbezoeken zijn afgelegd door personen die op de loonlijst van de Arbo Unie staan en een deel van hun tijd activiteiten voor het KRC Hout ontplooiën. In tabel 4.15 zien we dat ongeveer de helft van de grotere bedrijven zich kon herinneren dat zij vanuit het KRC Hout zijn bezocht.

Tabel 4.15 Bedrijfsbezoek vanuit KRC Hout en waardering daarvoor

Aspect	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Bezocht door KRC Hout	48,1%
Rapportcijfer bedrijfsbezoeken	7,0 (N=11)

De gemiddelde waardering van de bedrijfsbezoeken komt bij de grotere bedrijven uit op een 7. Dit is gemiddeld wat lager dan naar voren komt uit de evaluatieformulieren die direct na afloop van het bezoek door de bedrijven ingezonden zijn. Zij beoordeelden de bedrijfsbezoeken gemiddeld met een 7,8. Dit heeft er wellicht mee te maken dat een deel van de bedrijven naar ons aangegeven heeft dat zij dergelijke bedrijfsbezoeken op zich een zinvolle methode vinden om arbovraagstukken onder de aandacht van bedrijven te brengen maar dat zij (naar de toekomst) graag zouden zien dat dergelijke bezoeken wat concreter zouden zijn. Daarmee bedoelen deze bedrijven dan dat deze gesprekken meer toegespitst zouden moeten worden op de situatie bij de bedrijven zelf.

We hebben aan de grotere bedrijven gevraagd of zij naar de toekomst wederom behoefte zouden hebben aan een bedrijfsbezoek door het KRC Hout. Van de bedrijven die wisten van een eerder bezoek door het KRC Hout – dertien bedrijven in totaal – beantwoordden negen bedrijven deze vraag in positieve zin. Daarbij tekenden deze bedrijven dus wel aan dat dergelijke vervolfbezoeken dan wel concreter zouden moeten zijn en meer toegesneden op de eigen bedrijfssituatie.

4.4 Resumé

In de afgelopen jaren is vooral bij grotere bedrijven de *aandacht voor arbeidsomstandigheden* toegenomen. Voor grotere bedrijven gold dit namelijk voor ongeveer twee derde deel van de bedrijven en bij kleine bedrijven voor een derde deel. Bij geen van de ondervraagde bedrijven is sprake geweest van een daling van de aandacht voor arbeidsomstandigheden. Bedrijven waar sprake is geweest van een toegenomen aandacht voor arbeidsomstandigheden ‘verklaren’ dit met name doordat zij zich bewuster zijn geworden van het feit dat een actief arbobeleid positief kan uitwerken op het rendement van hun bedrijf. Een aantal bedrijven wijst hier verder ook nog op de impulsen die van het Arboconvenant Houthandel zijn uitgegaan.

Bedrijven uit de houthandel onderkennen over het algemeen het *belang* van de *thema’s* die in het *Arboconvenant Houthandel* centraal stonden. Daarbij is over de gehele linie wel sprake van een hogere waardering door grotere bedrijven dan door kleine bedrijven. Het meest belang hechten bedrijven daarbij aan de thema’s fysieke belasting en geluid. Aan het thema re-integratie/ziekteverzuim hechten grotere bedrijven duidelijk meer belang dan kleine bedrijven. De ‘verklaring’ daarvoor is dat kleine bedrijven in absolute zin – aantal (langdurige) verzuimgevallen – minder frequent met dit thema te maken hebben. Dit wordt ook bevestigd door de inschatting van de ziekteverzuimpercentages voor 2006. Kleine bedrijven komen daarbij tot duidelijk lagere percentages dan grotere bedrijven.

Van de grotere bedrijven heeft een ruime meerderheid zelf in de afgelopen drie jaar actief gewerkt aan de thema's houtstof, geluid en fysieke belasting. Ongeveer de helft van deze bedrijven heeft aandacht besteed aan re-integratie/ziekteverzuim. Met het thema werkdruk heeft circa een kwart van de grotere bedrijven zich beziggehouden.

Kleine bedrijven daarentegen zijn zelf in de afgelopen jaren veel minder actief aan de slag gegaan met de thema's die in Arboconvenant Houthandel onderscheiden zijn. Het merendeel van de kleine bedrijven is op geen van deze thema's actief geweest. Een beperkt deel van de kleine bedrijven heeft aandacht besteed aan geluid, fysieke belasting en re-integratie/ziekteverzuim. Geen één van de ondervraagde kleine bedrijven geeft aan actief te zijn geweest met de thema's houtstof en werkdruk.

In het verlengde van de bovenstaande bevindingen zijn de *instrumenten* van het Arboconvenant Houthandel ***veel meer door grotere bedrijven dan door kleine bedrijven gebruikt***. De verklaring hiervoor is uiteraard dat het overgrote deel van de kleine bedrijven in de afgelopen periode zelf sowieso niet actief is geweest met de thema's die in het convenant centraal staan.

De website www.handelverstandig.nl blijkt met name door de grotere bedrijven vrij goed gebruikt te worden. Meer dan de helft van deze bedrijven heeft wel eens gebruikgemaakt van de informatie of producten die op de website beschikbaar zijn. Voor kleine bedrijven ligt dit aandeel op ongeveer 20%. Relatief gezien wordt van de producten die op de website staan de *Arbomeetskoffer/Digitale RI&E* het meest gebruikt. Verder heeft ongeveer twee op de vijf grotere bedrijven de *tips* over de arbeidsrisico's van het convenant – die op de website staan – wel eens gelezen. Voor kleine bedrijven gaat het daarbij (wederom) om ongeveer één op de vijf bedrijven. De *online test* die op de website beschikbaar is blijkt in de praktijk maar in zeer beperkte mate gebruikt te worden door bedrijven. In totaal gaven slechts

drie van de vijftig ondervraagde bedrijven aan dat zij die test wel eens gedaan hadden.

Vrijwel alle bedrijven zijn bekend met het gegeven dat zij een **RI&E** moeten uitvoeren. Kleine bedrijven hadden dat ten tijde van de evaluatie echter in mindere mate gedaan dan grotere bedrijven. Mede hierdoor beschikte op dat moment ongeveer een derde deel van de kleine bedrijven over een **plan van aanpak**. Bij de grotere bedrijven ging het om drie kwart van de bedrijven. Geen van de kleine bedrijven heeft gebruikgemaakt van de **digitale RI&E** zoals die op **internet** dan wel via een **cd-rom** ter beschikking is gesteld vanuit het Arboconvenant Houthandel. Dit heeft er natuurlijk ook mee te maken dat dergelijke bedrijven – indien zij een RI&E uitvoeren – dat veelal niet zelfstandig doen maar daarvoor een beroep op externe deskundigheid doen. Van de grotere bedrijven heeft bijna 40% wel gebruikgemaakt van de internetversie dan wel de cd-rom versie van de digitale RI&E die vanuit het convenant beschikbaar is gesteld.

Verscheidende bedrijven hebben wel aangegeven dat zij moeite hebben gehad – of daar uiteindelijk ook niet in geslaagd zijn – om de digitale RI&E (van internet of de cd-rom) toe te passen. Dit had er dan mee te maken dat zij deze RI&E niet konden openen of opstarten op hun computer. Deze bedrijven geven aan dat er daardoor bij hen een zekere drempel is gaan ontstaan om de Arbomeetkoffer – die eind 2006 is verspreid – toe te gaan passen.

Ongeveer twee derde deel van de grotere bedrijven en een vijfde deel van de kleine bedrijven beschikte op het moment van de evaluatie over het **'verstandig' kaartspel**. Een minderheid van deze bedrijven had dit spel verspreid onder de werknemers. Dit had dan te maken met oorzaken zoals het feit dat men zelf maar over één spel beschikte en dat men het zelf nog niet bekeken had. Daarnaast speelde ook nog mee dat dit product vrij laag gewaardeerd wordt door werkgevers.

De belangrijkste verklaring daarvoor is dat volgens een deel van de bedrijven het kaartspel niet vernieuwend genoeg is (bekende tips).

Weinig bedrijven geven aan dat zij in de afgelopen jaren wel eens gebruik hebben gemaakt van de *cursussen voor preventiemedewerkers* van de Stichting Hout en Meubel.

Tijdens de convenantperiode waren vanuit het SIVAG twee *subsidieregelingen* beschikbaar. Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat de door ons ondervraagde kleine bedrijven van beide regelingen geen gebruik hebben gemaakt. Van de geraadpleegde grotere bedrijven had ongeveer een kwart subsidie aangevraagd voor de externe adviesregeling. Ook waren er enkele grotere bedrijven die een beroep hadden gedaan op de subsidieregeling voor verbetermaatregelen.

In lijn met de voorgaande resultaten blijken kleine bedrijven zelf maar in beperkte mate actief gebruik te hebben gemaakt van de *diensten van het KRC Hout*. Bij grotere bedrijven ligt dit beeld duidelijk anders. Ongeveer de helft van deze geraadpleegde bedrijven heeft wel actief gebruikgemaakt van deze diensten. Ongeveer de helft van de ondervraagde grotere bedrijven kon zich herinneren dat zij een *bedrijfsbezoek* van het KRC Hout hebben gehad. Hierover waren deze bedrijven tevreden. Het merendeel van deze bedrijven is dan ook 'in' voor vervolfbezoeken. Tijdens vervolfbezoeken zou dan echter wel meer concreet op de eigen bedrijfssituatie ingegaan moeten worden.

5. ORGANISATIE EN UITVOERING

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de organisatie en uitvoering van het Arboconvenant Houthandel. De opbouw van dit hoofdstuk ziet er als volgt uit. Allereerst zullen we in paragraaf 5.2 kort beschrijven hoe de organisatie en uitvoering van het convenant er uit heeft gezien en welke ontwikkelingen zich daarin voorgedaan hebben. Paragraaf 5.3 staat in het teken van het functioneren van de organisatiestructuur en de verschillende actoren daarbinnen. In paragraaf 5.4 gaan we in op de betrokkenheid van ‘partners in de uitvoering’. We sluiten af met een resumé (paragraaf 5.5).

5.2 Organisatorische invulling en uitvoering van het convenant

In deze paragraaf schenken we eerst aandacht aan de ‘vertrekpositie’ van het Arboconvenant Houthandel. Daarna gaan we in op de startfase van het convenant. We besluiten deze paragraaf met het presenteren van enkele belangrijke rode draden die uit de evaluatie zijn te destilleren rondom de uitvoeringsfase van het convenant.

De vertrekpositie

Voor een juiste interpretatie van de bevindingen van deze evaluatie is het van belang om te beseffen dat de sociale partners al voor het tot stand komen van het Arboconvenant Houthandel actief waren op het gebied van arbeidsomstandigheden. Via pilots en proefopstellingen werd in de houthandel bijvoorbeeld de toepasbaarheid van kansrijke initiatieven op het gebied van arbeidsomstandigheden getoetst. De samenwerking tussen de sociale partners op het terrein van arbeidsomstandigheden was ook al geformaliseerd in de vorm van de *Stichting Service Instituut Veiligheid, Arbeidsomstandigheden en Gezondheid (SIVAG)*. In deze

stichting participeren namens de sociale partners precies dezelfde partijen als in de BBC Houthandel. De algemene doelstelling van SIVAG is om activiteiten te ontplooiën die gericht zijn op de verbetering van de arbeidsomstandigheden, veiligheid en gezondheid in de houthandel. SIVAG beheert daartoe ook fondsen die door de sociale partners in deze bedrijfstak ter beschikking zijn gesteld.

Uit het bovenstaande volgt dat het Arboconvenant Houthandel in feite niet iets nieuws vormde voor de sociale partners. Ook de onderwerpen die in het convenant centraal staan – en dan met name fysieke belasting, houtstof, geluid en ziekteverzuim – zijn thema's die al langer in de belangstelling van de sociale partners stonden en waarvoor activiteiten ontplooid werden. Daarmee was bij het Arboconvenant Houthandel in feite sprake van *continuering van een reeds eerder ingeslagen weg*.

De startfase

Aanvankelijk trok een drietal sectoren gezamenlijk op om te komen tot één arboconvenant. Naast de houthandel waren dit de timmer- en de meubelindustrie. Deze partijen hebben elkaar overigens ook op andere terreinen gevonden. Zo hebben deze partijen gezamenlijk zitting in de zogenaamde 'Commissie De Boer' die zich bezighoudt met de samenstelling van de Farbo-lijst en de ATEX richtlijnen.

Uiteindelijk is het echter niet gelukt om tot één gezamenlijk convenant voor deze sectoren te komen. Uit de evaluatie blijkt dat hiervoor een tweetal onderling samenhangende hoofdredenen te benoemen zijn. In de eerste plaats bleek het coördinerende bureau dat destijds ingezet werd betrekkelijk weinig bekend te zijn met de zojuist genoemde sectoren. Hierdoor dienden de sociale partners in de houthandel (maar ook vanuit de timmerindustrie en de meubelindustrie) in hun optiek veel informatie zelf aan te dragen. Dit had enerzijds als gevolg dat daardoor met name arbeidsrisico's aangedragen werden die specifiek voor de betreffende

sectoren golden. Deels ging het daarbij wel om vergelijkbare arbeidsrisico's maar deels ook niet. Anderzijds kon het coördinerende bureau mede daardoor zelf weinig (inhoudelijke) sturing geven en daarmee de partijen 'bij elkaar houden'.

Door de 'zelfredzaamheid' van sectoren ontstond dus de situatie dat er door alle drie sectoren gezamenlijk een aanzienlijk aantal thema's (arbeidsrisico's) werd aangedragen. Dit aantal was zodanig dat geen van de betrokken sectoren zich in staat achtte om al deze thema's op te pakken vanuit het arboconvenant. Zo vond de houthandel bijvoorbeeld op dat moment dat ziekteverzuim en re-integratie wel betrokken dienden te worden. De timmerindustrie was daarvan minder overtuigd, met name omdat de veranderende wet- en regelgeving op dit terrein waarschijnlijk ook al de nodige aandacht zou gaan vergen. Uiteindelijk vormde dit – dat de sectoren zich niet in staat achtten om alle aangedragen arbeidsrisico's mee te nemen in een gezamenlijk convenant – de tweede hoofdreden voor het feit dat de sectoren er op hebben aangedrongen om tot afzonderlijke convenanten te komen. Hiermee kon men dan de 'eigen' (aangedragen) arbeidsrisico's gaan aanpakken waar men – zo was de verwachting toen – de handen al aan 'vol' zou hebben.

De uitvoeringsfase

Uiteraard heeft de hierboven genoemde splitsing ook de nodige consequenties gehad voor de *doelmatigheid van de uitvoering* van de betreffende convenanten. Door de opdeling in een drietal convenanten moesten er bijvoorbeeld ook drie BBC's worden opgezet met bijbehorende vergadercycli.

Verder heeft deze splitsing ook belangrijke consequenties gehad voor met name de *vakbonden*. Zo moesten zij hun aandacht vanuit het projectleiderschap (zie hierna) voor de thema's 'houtstof en geluid' en 'werkdruk' verdelen over verschillende sectoren. Hoewel er natuurlijk een zekere 'overlap' was in de activiteiten voor deze arbeidsrisico's binnen de afzonderlijke sectoren, bracht de splitsing desondanks wel een extra tijdsbeslag met zich mee voor de vakbonden. Voor de werkgevers-

organisaties gold dit in wat mindere mate. Zij hadden bij de invulling van hun projectleiderschap met wat minder sectoren te maken. Zo vulde de VvNH het projectleiderschap op het gebied van ziekteverzuim/re-integratie voor de ‘eigen’ sector (de houthandel) in. Het NBVT fungeerde als projectleider voor het thema fysieke belasting. Zij vulde deze rol in voor haar eigen sector – de timmerindustrie – en voor de houthandel.

Overigens is het wel zo dat bij de uitvoering van de convenanten de sectoren elkaar *op onderdelen weer gevonden* hebben. Dit geldt met name voor de houthandel en de timmerindustrie. Zo is de problematiek van *fysieke belasting* en *houtstof en geluid* in de houthandel en de timmerindustrie gezamenlijk opgepakt door dezelfde uitvoerders. Dit geldt dan zowel voor de onderzoeken die op dit terrein zijn verricht als voor het ontwikkelen van de verdiepingsmodules en bijbehorende oplossingen(boeken). Bovendien heeft de verspreiding van deze modules en oplossingenboeken op een vergelijkbare wijze plaatsgevonden (namelijk via Arbomeetkoffers die op cd-rom en internet beschikbaar zijn gesteld).

Voor het arbeidsrisico *werkdruk* geldt min of meer hetzelfde. Hiervoor is voor zowel de timmerindustrie als de houthandel een verdiepingsmodule arbeidsorganisatie ontwikkeld die relevant is voor werkdruk. Ook deze module is opgenomen in de Arbomeetkoffers die voor beide sectoren samengesteld en verspreid zijn.

Verder hebben de houthandel en timmerindustrie tijdens de uitvoering van het convenant een beroep gedaan op *dezelfde externe coördinator*. Mede daardoor kon een aantal vergaderingen van de houthandel en de timmerindustrie worden gecombineerd. Ook is bij de uitwerking van de convenanten voor de houthandel en de timmerindustrie een aantal vergelijkbare instrumenten ontwikkeld. Daarbij valt dan met name te denken aan zaken zoals de Arbomeetkoffer en de subsidie van maximaal 800 euro voor werkplekonderzoek en advies door een extern adviseur.

Een belangrijke reden voor de sociale partners om destijds ‘in te stappen’ in het instrument van arboconvenanten was er in gelegen om daarmee meer middelen te mobiliseren voor de aanpak van (voor een belangrijk deel al onderkende) arbeidsrisico’s. De verwachting was dat hiermee een *extra impuls* kon worden gegeven aan de reductie van dit type risico’s. Uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat dit in de optiek van de sociale partners deels ook gelukt is.

Wel wordt daarbij – men name vanuit de werkgevers – aangegeven dat een (belangrijk) deel van deze extra financiële middelen aangewend moest worden voor *overhead*. Hieronder dienen dan zaken te worden verstaan zoals de activiteiten die voor de pre-convenantfase uitgevoerd moesten en het verrichten van nulmetingen en evaluaties.

Door in te stappen op het instrument van arboconvenanten bleek dat – meer dan de sociale partners aanvankelijk verwacht hadden – een deel van de extra middelen voor dergelijke overhead ingezet moest worden. Per saldo zijn de sociale partners dan ook van mening dat de extra middelen op zich wel een impuls hebben gegeven aan de aanpak van arbeidsrisico’s in de houthandel. Echter, deze impact had groter kunnen zijn indien er minder verplichtingen hadden gegolden voor overhead.

Een hiermee samenhangend punt, dat met name de werkgeversorganisatie VvNH heeft ondervonden, is dat de activiteiten vanuit de overhead er ook toe geleid hebben dat de achterban regelmatig geconsulteerd diende te worden. Hiervan was bijvoorbeeld sprake in de nulmetingen, de tussentijdse evaluatie en de eind-evaluatie. De VvNH diende dan te bevorderen dat haar leden participeerden in dergelijke activiteiten terwijl het anderzijds om activiteiten ging waarvan de VvNH niet altijd direct de meerwaarde in zag en (dus) op gespannen voet stonden met de rol als belangenbehartiger voor de sector. Daarmee kwam de VvNH als het ware in een ‘spagaat’.

Een ander relevant punt dat zich bij de uitvoering van het convenant manifesteerde was dat de houthandel niet echt een ‘industrie’ is. Het industriële karakter van de sector wordt nogal eens overschat. Zo wordt het Arboconvenant Houthandel op de site www.arboconvenanten.nl onder de industrie gerangschikt. Ook bij de start van de convenant aanpak werd de houthandel nog als een prioritaire (industriële) sector beschouwd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Naderhand is dit – gelet op de kenmerken van de sector – omgezet in een ‘vrijwillige melding’ van de sector houthandel.

Bij het industriële karakter van de houthandel kunnen dus de nodige vraagtekens worden gezet. Een deel van de sector bestaat namelijk uit bedrijven die zich vooral of uitsluitend met *handelsactiviteiten* bezighouden. Dit type bedrijven beschikt dan ook niet of nauwelijks over machines die houtstof dan wel lawaai produceren. Dit bracht met zich mee dat arbeidsrisico’s als ‘houtstof’ en ‘geluid’ – die in het Arboconvenant Houthandel centraal staan – voor diverse bedrijven uit de houthandel niet of nauwelijks relevant zijn. Mede daarom is het bij de uitvoering van het convenant bijvoorbeeld lastig gebleken om voldoende pilotbedrijven te vinden die over de machines beschikken die in het convenant genoemd zijn en waarvoor het de bedoeling was om verbetermaatregelen te ontwikkelen. Bovendien bleken deze machines sowieso beperkt toegepast te worden binnen de houthandel.

Een laatste belangrijke ontwikkeling waar het Arboconvenant Houthandel mee te maken kreeg bij de uitvoering van het convenant had te maken met de *economische recessie*. Hiervan heeft juist ook een sector als de houthandel in sterke mate hinder ondervonden. Hierdoor waren de mogelijkheden voor werkgevers om investeringen te plegen – die ook een positieve uitwerking konden hebben op de reductie van arbeidsrisico’s – beperkt. Bovendien heeft dit geresulteerd in een aanzienlijke reductie van het aantal personeelsleden in de houthandel, waaronder ook de onderscheiden hoogrisico beroepsgroepen van

bestekzoekers en machinaal houtbewerkers. Dit maakte dat de doelgroep waarvoor het Arboconvenant Houthandel in het bijzonder relevant was verder terugliep.

Kosten van het convenant

In het Plan van Aanpak was geraamd dat de totale kosten van de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel op ruim 1,3 miljoen euro uit zouden komen. Qua financiering hiervan was voorzien dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 721.500 euro bij zou dragen en de sociale partners 585.270 euro. In de intentiefase van het convenant hadden de sociale partners namelijk al 136.230 euro uitgegeven. De totale bijdrage van de sociale partners was daarmee feitelijk gelijk aan die van het ministerie.

Bij de uitvoering van de eindevaluatie hebben we via de externe projectcoördinator inzicht verkregen in de laatste stand van zaken rondom de financiële voortgang. Daaruit bleek dat de uitvoering in financiële zin over het algemeen ‘goed op schema’ lag. Op grond van deze gegevens valt namelijk te verwachten dat het convenant binnen de begroting zal worden uitgevoerd. Het meest opvallende daarbij was dat het budget voor de post ‘pilotprojecten’ niet aangewend zal worden. Deze post had onder andere betrekking op de subsidieregelingen voor extern advies en verbetermaatregelen. Hiervan is door bedrijven minder gebruik gemaakt dan oorspronkelijk verwacht werd (zie ook elders in deze evaluatie).

5.3 Rol en functioneren van de BBC

Over het algemeen heeft de **BBC Houthandel adequaat gefunctioneerd** en duidelijk **sturing** gegeven aan de uitvoering van het convenant. Dit blijkt uit verschillende zaken. Allereerst heeft de BBC vrij frequent vergaderd. In totaal is de BBC voor de houthandel in de periode april 2003 tot eind 2006 circa dertig maal bijeengekomen. Deels ging het daarbij – zoals eerder vermeld – om gezamenlijke

vergaderingen met de BBC voor de timmerindustrie. Voor een belangrijk deel was overigens sprake van een ‘personele unie’ met de BBC voor de timmerindustrie.

Uit een analyse van de verslagen van de vergaderingen van de BBC voor de houthandel blijkt dat over het algemeen sprake is geweest van een goede opkomst van de betrokken partijen. Ook komt uit deze analyses naar voren dat geen van de partijen frequent afhaakte. Wel hebben zich enkele personeelwisselingen voorgedaan bij de convenantpartijen. In dergelijke situaties heeft het soms enkele vergaderingen geduurd voordat een vervanger weer kon participeren.

Uit de analyses van de vergaderingen van de BBC blijkt verder dat tijdens deze vergaderingen steeds de *lijnen uitgezet* werden voor de *verdere aanpak* van de *maatregelen* die in het convenant voorzien waren. Daarbij kwam in elke vergadering de voortgang van verschillende maatregelen van het convenant aan bod waarbij er ook afspraken werden gemaakt over *vervolgstappen* voor deze maatregelen.

Uit de evaluatie komt ook naar voren dat alle betrokken partijen zich daadwerkelijk hebben ingezet om een succes van het Arboconvenant Houthandel te maken. Wat de sociale partners betreft, is dit ook niet echt verwonderlijk gezien het feit dat zij voorheen al samen actief aan de slag waren met een belangrijk deel van de thema’s die in het Arboconvenant Houthandel benoemd zijn. De sociale partners hebben dan ook hun eigen netwerken en infrastructuur benut om het convenant uit te dragen naar hun achterban. Daarvoor zijn bijvoorbeeld de internetsites van de sociale partners ingezet, artikelen in (leden)bladen verschenen en is er tijdens (voorlichtings)bijeenkomsten aandacht geschonken aan het convenant. Verder is de voortgang van het convenant regelmatig in bestuursvergaderingen van de VvNH aan bod gekomen. De vakbonden raadpleegden bijvoorbeeld ook nog hun kaderleden bij het ontwikkelen dan wel toetsen van bepaalde ‘convenant-producten’. Ook onderling – dus werkgevers over werknemers en vice versa – zijn

de sociale partners van mening dat het convenant serieus opgepakt is door werkgevers en werknemers.

Aan het *begin* heeft de BBC wel te maken gehad met een aantal *aanloopproblemen*. Dit had er met name mee te maken dat een nieuwe partij – het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – aanschoof. In feite sprong het ministerie in die tijd op een al ‘rijdende trein’ die aanvankelijk door de sociale partners bestuurd werd. Immers, de sociale partners waren al langer actief aan de slag met de arbeidsrisico’s die ook in het Arboconvenant Houthandel centraal staan. Door de inhoudelijke (BBC) en financiële participatie kreeg het ministerie echter ook inspraak in de sturing van de aanpak van arbeidsrisico’s. Dit was voor de sociale partners een nieuwe situatie.

De vertegenwoordigers van de sociale partners, die vanaf het begin betrokken zijn geweest, signaleren dan ook dat hierdoor met name aan het begin de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel stagneerde. In essentie had dit in hun optiek vooral te maken met het feit dat het ministerie aan het begin nog betrekkelijk weinig affiniteit had met de economische realiteit (economische recessie) van de sector. Hierdoor dreigde de ‘arbolat’ – bijvoorbeeld ten aanzien van normen voor geluid en houtstof – soms zo hoog gelegd te worden dat dit economisch onhaalbaar was voor de bedrijven uit de houthandel. Sociale partners geven aan dat dergelijke fricties zich in de loop van de uitvoering van het convenant in mindere mate zijn gaan voordoen. Daarbij heeft het ministerie zich in toenemende mate geconcentreerd op het *bewaken* van de *procesvoortgang* en het toezien op de *kwaliteit van de uitvoering*. Dit bracht soms wel de eerder genoemde overhead met zich mee voor de sociale partners maar had anderzijds ook als (positief) effect dat ‘partners in de uitvoering’ hiermee scherp werden gehouden.

De actieve en betrokken rol van de BBC blijkt verder uit het feit dat de *vertegenwoordigers* van de *sociale partners* als *projectleider* werden aangewezen voor de

arbeidsrisico's die in het convenant centraal stonden. Deze verdeling zag er als volgt uit:

- CNV: houtstof en geluid.
- VvNH: ziekteverzuim en re-integratie.
- FNV/DEXIS Arbeid: werkdruk¹⁶.
- NBvT: fysieke belasting (voor timmerindustrie en houthandel).

Een groot voordeel van deze aanpak was dat dit in positieve zin heeft bijgedragen aan de *betrokkenheid* van de *sociale partners* en dat zij met deze opzet (nog) meer *verantwoordelijkheid* droegen voor de *voortgang* in de *realisatie* van de *doelstellingen* van het convenant. Nog een ander belangrijk voordeel van deze aanpak is dat hiermee een positief effect uitgaat naar de 'verankering' van (de resultaten van) het convenant. Immers, kennisopbouw vindt plaats bij de sociale partners zelf die ook na afloop van het convenant – zie ook hoofdstuk 7 – verder aan de slag zullen gaan met arbeidsomstandigheden. Er is in deze zin geen sprake van een 'weglekeffect' doordat bijvoorbeeld een tijdelijke projectorganisatie ophoudt te bestaan.

Toch blijkt uit de evaluatie dat er ook een *aantal nadelen* kleefden aan deze constructie. Allereerst werd het projectleiderschap in feite 'opgehangen' aan de *personen* die namens de sociale partners in de BBC participeerden en niet zozeer aan de *organisaties* zelf. Dit betekende dat deze personen 'tussen de bedrijven' door invulling moesten geven aan dit projectleiderschap. De tijd die voor dit projectleiderschap beschikbaar was – en dus voor het convenant – fluctueerde daarmee met de andere reguliere activiteiten die deze personen voor de eigen organisatie moesten plegen. Dit persoonsgebonden karakter maakte verder dat bij personeelwisselingen – waar met name de FNV mee te maken heeft gehad – een

¹⁶ In eerste instantie was de FNV belast met dit arbeidsrisico. Door het uitvallen van de vertegenwoordiger van de FNV is deze taak echter feitelijk overgenomen en ingevuld door DEXIS Arbeid, de heer dr. H. Bolk.

zekere mate van vertraging en ruis ging ontstaan. Mede hierdoor heeft meer naar het einde van de looptijd van het convenant de externe projectcoördinator taken overgenomen voor het thema werkdruk.

Verder bevorderde de formule van projectleiderschap dat de BBC-leden zich vooral met het eigen thema bezig gingen houden waardoor er minder ruimte overbleef om ook mee te denken en te helpen met de andere thema's (arbeidsrisico's) van het convenant. Dit beeld komt ook naar voren uit de door ons gevoerde gesprekken. Enerzijds doordat onze gesprekspartners zelf op dit aspect gewezen hebben. Anderzijds omdat uit deze gesprekken gebleken is dat de sociale partners (uiteeraard) zeer goed op de hoogte waren van de uitvoering en resultaten van het 'eigen thema' maar minder goed met de andere thema's die in het convenant centraal stonden. Een laatste nadeel dat we hier noemen is dat de gekozen formule er in feite toe heeft geleid dat *aansturing en uitvoering* deels *vermengd* werden. Met de gekozen formule van verdeling van het projectleiderschap ontstond min of meer de situatie dat de BBC-leden zichzelf moesten controleren op de voortgang in (de realisatie van de doelstellingen van) hun eigen thema.

DEXIS Arbeid, in de persoon van de heer **dr. H. Bolk**, heeft in opdracht van de BBC Houthandel zorg gedragen voor de *externe projectcoördinatie*. De convenantpartners zijn (zeer) tevreden over de wijze waarop deze coördinator zijn taken uitvoerde. Dit zeker ook gezien de beperkte tijdsinzet – twee dagen per maand – die hiervoor beschikbaar was¹⁷. Desondanks heeft de externe projectcoördinator *een actieve en inhoudelijke rol* gespeeld bij de majeure projecten van het convenant: zoals de Arbomeetkoffer, RI&E, ziekteverzuim/re-integratie/KRC Hout en de communicatie rondom het convenant. Verder hebben we eerder al vermeld dat de externe projectcoördinator daarnaast voor het thema

¹⁷ Deze tijdsinzet voor externe projectcoördinatie is ook in relatie tot andere convenanten (zeer) beperkt geweest.

werkdruk zelf het projectleiderschap op zich heeft genomen. Ook droeg de coördinator zorg voor de voorbereiding van de vergaderingen van de BBC en de verantwoording richting het ministerie.

Verder onderhield de *externe projectcoördinator* namens de BBC veel contacten met de ‘partners in de uitvoering’. In de BBC-vergaderingen vond dan op een systematische wijze terugkoppeling plaats van de voortgang die deze uitvoerders boekten en eventuele knelpunten die daarbij speelden. Ook uit de gesprekken met de partners in de uitvoering is het beeld naar voren gekomen dat de externe projectcoördinator zijn taken zeer adequaat uitvoerde. Zo gaven deze partners aan dat de coördinator steeds ‘boven op’ hun projecten zat en snel trachtte in te grijpen zodra zich knelpunten voor dreigden te doen. De externe projectcoördinator gaf daarmee duidelijk invulling aan zijn taken op het gebied van projectmanagement. Per saldo kan dan ook worden geconcludeerd dat de invulling van de externe projectcoördinatie door DEXIS Arbeid op een *effectieve en doelmatige wijze* heeft plaatsgevonden.

5.4 Betrokkenheid overige externe partijen

Bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel zijn, zoals eerder vermeld, ook een aantal externe partners betrokken. We zullen hieronder de belangrijkste spelers de revue laten passeren.

In de eerste plaats kan hier de *Arbo Unie* genoemd worden. Op deze organisatie is op verschillende wijzen een beroep gedaan. Zo is de Arbo Unie bij de start van het convenant betrokken geweest bij verschillende studies of *nulmetingen*. Te noemen zijn hier de studies die de Arbo Unie verricht heeft rondom *houtstof en geluid*:

- Arbo Unie (2001), *Haalbaarheid en effecten van de maatregelen voor bestrijding van geluid in de houthandel*.

- Arbo Unie (2001), *Haalbaarheid en effecten van maatregelen voor bestrijding van houtstof in de Houthandel en Timmerindustrie.*

Verder heeft de Arbo Unie in samenwerking met VHP de **nulmeting voor fysieke belasting** opgesteld:

- VHP (2001), *Onderzoek fysieke belasting in de Houthandel, Timmerindustrie en Meubelindustrie.*

In de hierboven genoemde studies voor houtstof en geluid is onder andere in kaart gebracht welke machines in de houthandel – vanuit het perspectief van reductie van houtstof en geluid – bijzondere aandacht verdienen. In het Arboconvenant Houthandel is – voor zowel houtstof als geluid – als doelstelling opgenomen om voor deze machines **maatregelen te treffen** om aldus tot een **reductie** van deze **arbeidsrisico's** te komen.

Om hier invulling aan te geven zijn bij de uitvoering van het arboconvenant zogenaamde **pilotprojecten** uitgevoerd. Daarbij is bij een aantal bedrijven uit de houthandel en opleidingsinstituten zoals het Hout- en Meubileringscollege – die beschikten over machines zoals genoemd in de hierboven genoemde studies – nagegaan welke maatregelen mogelijk waren. De resultaten van deze pilotprojecten zijn verwerkt in de ‘verdiepingsmodules’ en bijbehorende ‘oplossingenboeken’ die voor respectievelijk houtstof en geluid ontwikkeld zijn. Deze modules en oplossingenboeken vormen onderdeel van de Arbomeetkoffer (cd-rom) die eind 2006 verspreid is.

De **Arbo Unie** is ook betrokken geweest bij het uitvoeren van deze pilotprojecten en het op basis daarvan samenstellen van verdiepingsmodules en bijbehorende oplossingenboeken. Bij de uitvoering van deze pilotprojecten heeft de Arbo Unie – voor zowel houtstof als geluid – als hoofdaannemer gefungeerd. In aanvulling

daarop is voor het arbeidsrisico geluid nog een beroep op bureau **Peutz** gedaan en voor houtstof op **AFT**. Dit heeft geresulteerd in de volgende publicatie:

- ArboUnie, Peutz en AFT (2006), *Meetkoffer en oplossingenboek voor houtstof en geluid*.

De **digitalisering** hiervan heeft – net als de verdiepingsmodule en het bijbehorende oplossingenboek voor fysieke belasting – plaatsgevonden door Bureau Nieuwland (zie hierna).

Een belangrijk knelpunt wat zich bij het opstellen van de verdiepingsmodules en oplossingenboeken voor houtstof en geluid voordeed, was dat het **lastig** bleek te zijn om **pilotbedrijven op het spoor te komen**. Dit heeft er toe geleid dat uiteindelijk ook enkele opleidingsinstituten betrokken zijn om aldus toch voldoende pilots mee te kunnen nemen. De moeite die het heeft gekost om pilotbedrijven te vinden heeft uiteindelijk ook geleid tot een vertraging in het tot stand komen van de verdiepingsmodules en bijbehorende oplossingenboeken voor houtstof en geluid (namelijk begin 2006).

Doordat vervolgens de digitalisering naar de cd-rom – de Arbomeetkoffer – nog de nodige tijd vergde kon deze cd-rom uiteindelijk pas eind 2006 verspreid worden. De afspraak was namelijk dat alle verdiepingsmodules tegelijkertijd verspreid zouden worden via deze cd-rom. Naast de modules voor houtstof en geluid ging het daarbij dan om de volgende producten:

- de verdiepingsmodule en het bijbehorende oplossingenboek voor fysieke belasting;
- de verdiepingsmodule voor de arbeidsorganisatie;
- de (aangepaste) RI&E.

Er zijn verschillende oorzaken te benoemen voor de moeite die het heeft gekost om in de houthandel pilotbedrijven te vinden voor de arbeidsrisico's houtstof en

geluid. In de eerste plaats is het zo dat een belangrijk deel van de bedrijven in de houthandel sowieso *niet of nauwelijks over machines beschikt* die zij frequent gebruiken. Diverse bedrijven uit de houthandel concentreren zich vooral op de *handel* in houtproducten. Voor deze bedrijven zijn, zoals eerder vermeld, de arbeidsrisico's houtstof en geluid niet of nauwelijks relevant. Deze bedrijven konden per definitie dus niet als pilotbedrijven fungeren.

Een tweede belangrijke oorzaak bleek te zijn dat – voor zover bedrijven uit de houthandel wel met machines werkten – het dikwijls niet ging om de machines die specifiek in het convenant benoemd waren. Het ging daarbij om machines die in de studies van de Arbo Unie van 2001 benoemd waren. In de praktijk bleek echter dat dergelijke machines veel minder frequent voorkwamen – ook bij bedrijven uit de houthandel die over machines beschikken – dan oorspronkelijk gedacht.

Een derde en laatste oorzaak die we hier noemen, betrof het feit dat niet alle werkgevers uit de houthandel mee wilden of konden werken. Dit had dan bijvoorbeeld te maken met het feit dat deze werkgevers op dat moment de betreffende machines volop nodig hadden voor de productie en er (dus) geen gelegenheid was voor experimenten met deze machines.

Ook voor het thema *fysieke belasting* heeft de Arbo Unie – samen met VHP – een verdiepingsmodule en bijbehorend oplossingenboek vervaardigd. Hierbij is – net als bij de arbeidsrisico's houtstof en geluid – een aantal pilotbedrijven uit de houthandel betrokken. Dit heeft geleid tot de volgende publicatie die later dus gedigitaliseerd is door Bureau Nieuwland:

- ArboUnie & VHP (2004), *Meetkoffer en oplossingenboek voor fysieke belasting*.

Een derde spoor waar de Arbo Unie intensief bij betrokken is geweest betreft de opzet van het *Kennis- en Re-integratiecentrum Hout (KRC Hout)*. In samen-

werking met de (projectleider vanuit de) BBC Houthandel en de externe projectcoördinator heeft de Arbo Unie in de afgelopen periode het KRC Hout opgezet. Ten tijde van de evaluatie was het KRC Hout ruim één jaar operationeel. In het KRC wordt enerzijds kennis op het gebied van arbo gebundeld. Zo kunnen bedrijven uit de houthandel het KRC bijvoorbeeld benaderen om de Arbomeetkoffer op te vragen of om een informatievraag op het gebied van arbeidsomstandigheden voor te leggen. Anderzijds speelt het KRC een pro-actieve rol om tot een reductie van het ziekteverzuim en een versnelde re-integratie binnen de houthandel te komen. In hoofdstuk 3 hebben we de activiteiten van het KRC Hout al meer in detail besproken.

Hierboven hebben we al enkele voorbeelden genoemd van *nulmetingen* die rondom het Arboconvenant Houthandel uitgevoerd zijn. Deze nulmetingen hadden betrekking op fysieke belasting, houtstof en geluid. In aanvulling daarop hebben *Astri/Orbis* op het terrein van ziekteverzuim en vroegtijdige re-integratie nog een nulmeting uitgevoerd in 2001¹⁸. Deze nulmeting heeft in feite als basis gediend voor de doelstellingen die in het Arboconvenant Houthandel opgenomen zijn voor de reductie van ziekteverzuim en WAO-instroom.

Voor het verzorgen van de *communicatie* heeft de BBC een beroep gedaan op *DST*. DST heeft daartoe bijvoorbeeld de website www.handelverstandig.nl opgezet en de communicatie rondom deze website vormgegeven. Op deze website staat op een gebundelde wijze informatie over het Arboconvenant Houthandel en de producten die daaruit voortgekomen zijn. Verder staat op deze site nog andere relevante informatie op het gebied van arbeidsomstandigheden. Ook heeft DST bijvoorbeeld in oktober 2004 op de houtbeurs ondersteuning geboden bij het inrichten van een stand waarmee informatie over het Arboconvenant Houthandel werd verstrekt. Andere zaken waar DST nog een rol bij heeft gespeeld, zijn het

¹⁸ Astri/Orbis (2001), *Verzuimbegeleiding en vroegtijdige re-integratie in de houthandel*.

‘verstandig’ kaartspel, het ondersteunen bij de verspreiding van de Arbomeetkoffers, het ontwikkelen van brochures, posters over producten en diensten van het arboconvenant, het ondersteunen van mailings en publicaties in vakbladen en het onder de aandacht brengen van KRC Hout en haar diensten/producten

Voor het samenstellen van producten zoals de digitale RI&E en de Arbomeetkoffer heeft de BBC ook een beroep gedaan op *ICT-dienstverleners*. Zo is *Nieuwland* ingeschakeld om de digitale Arbomeetkoffer samen te stellen die eind 2006 verspreid is.

Met ondersteuning vanuit de BBC Houthandel – en in samenwerking met de BBC Timmerindustrie en de BBC Meubelindustrie – heeft de *Stichting Hout en Meubel* cursussen ontwikkeld voor preventiemedewerkers. Dit initiatief is tot stand gekomen op het moment dat bedrijven vanaf 1 juli 2005 wettelijk verplicht waren om preventiemedewerkers aan te stellen. SH&M heeft daartoe een tweetal cursussen ontwikkeld namelijk een volledige tweedaagse cursus voor preventiemedewerkers en een ééndaagse opfriscursus. Deze cursussen stonden dus niet alleen open voor medewerkers uit de houthandel maar ook voor medewerkers uit de timmer- en de meubelindustrie.

In het convenant was voorzien dat ook *OR'en en PVT'en* (nauw) betrokken zouden worden bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel. In de praktijk is dit echter minder uit de verf gekomen. De belangrijkste reden daarvoor is dat in de houthandel sprake is van veel kleine bedrijven die niet over dergelijke medezeggenschapsorganen beschikken. De inschatting – bijvoorbeeld van de sociale partners – is dat in de houthandel maar sprake is van enkele OR'en. Vanuit de vakbonden is overigens wel enkele malen informatie over het Arboconvenant Houthandel naar OR'en uit de houthandel verzonden.

Uit het bovenstaande volgt dat er bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel diverse externe partners betrokken zijn geweest. Uit de evaluatie blijkt dat wat dit aangaat *geen externe partijen gemist* zijn vanuit de convenantpartijen. Geen van de geconsulteerde convenantpartijen komt (achteraf gezien) tot de conclusie dat ook nog andere partijen hadden moeten participeren in de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel.

Een (andere) belangrijke rode draad die uit de evaluatie naar voren komt, is dat de *samenwerking* met *externe partners niet altijd even vlekkeloos* verlopen is. Hiervoor zijn overigens verschillende redenen aan te geven. In de eerste plaats wilde de BBC efficiënt met de middelen omgaan. Hierdoor is voor de afzonderlijke initiatieven steeds gestreefd naar een maximaal resultaat tegen niet al te hoge kosten. Hierdoor pakten BBC-leden vanuit de sociale partners deels dus ook zelf zaken op om de kosten van andere uitvoerders te beperken. Daarbij kregen zij echter wel regelmatig te maken met tijdgebrek omdat zij deze zaken naast hun ‘reguliere werkzaamheden’ moesten oppakken. Anderzijds vergde de aansturing en begeleiding van de externe partners – die ook een deel van de werkzaamheden uitvoerden – juist wel de nodige aandacht van deze BBC-leden.

In de tweede plaats bleek het voor uitvoerders soms lastig te zijn om tot het beoogde eindproduct te komen. Dit speelde bijvoorbeeld bij het digitaliseren van de verdiepingsmodules en bijbehorende oplossingenboeken. In de praktijk bleek de (eerste versie) van de Arbomeetkoffer (de cd-rom) namelijk lang niet altijd vlekkeloos te werken bij de bedrijven. Dit is ook uit de gevoerde gesprekken met bedrijven naar voren gekomen. Een mogelijke verklaring die hiervoor – ook vanuit verschillende gesprekspartners – is aangevoerd, is dat het achteraf wellicht beter was geweest om de ontwikkeling van de content en de digitalisering niet te splitsen maar in één hand te houden.

In de derde plaats ging het bij diverse initiatieven van de BBC om (voor de sector) innovatieve projecten. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan zaken zoals het vervaardigen van de Arbomeetkoffer en het opzetten van het KRC Hout. Een kenmerkend voor innovatieprojecten is dat deze zelden of nooit conform verwachting verlopen en dat zich daarbij regelmatig onverwachte situaties en knelpunten voordoen. Dit heeft ook bij de zojuist genoemde voorbeelden gespeeld.

Een vierde belangrijke reden was dat de BBC Houthandel opereerde in een dynamische omgeving. Daarin waren ook andere partijen – met een eigen agenda – actief en deden zich ontwikkelingen voor die een grote invloed hadden op de (effectiviteit van de) maatregelen van de BBC. Zo is gedurende de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel bijvoorbeeld de wet- en regelgeving op het gebied van ziekteverzuim en re-integratie ingrijpend veranderd. Dit heeft, zoals we in het voorgaande hoofdstuk al besproken hebben, invloed gehad op de (realisatie van de) doelstellingen op het gebied van ziekteverzuim en re-integratie. Een ander belangrijk voorbeeld heeft betrekking op het feit dat producenten van machines in de houthandel vaak in het buitenland gevestigd zijn. Deze producenten laten zich niet of nauwelijks sturen door de wensen die een klein marktsegment als de (BBC van de) houthandel in Nederland heeft. Dit speelde bijvoorbeeld bij de (maatregelen voor de) machines zoals die in het Arboconvenant Houthandel zijn genoemd.

5.5 Resumé

Het Arboconvenant Houthandel vormde in feite een continuering van de inspanningen die de sociale partners voorheen al pleegden. De verwachte meerwaarde van het convenant bestond er voor de sociale partners uit dat hiermee extra middelen beschikbaar kwamen voor de bestrijding van (reeds onderkende) arbeidsrisico's. Deels zijn deze verwachtingen ook uitgekomen. Echter, de sociale partners – en dan met name de werkgeversgeleding – zijn wel van mening dat een

deel van deze extra middelen weer verloren is gegaan aan overhead. Daarmee worden dan verplichtingen bedoeld – zoals nulmetingen, tussen- en eindevaluatie en inzet van externe deskundigheid – die voortvloeiden uit de convenantverplichtingen. Overigens zal het convenant zeer waarschijnlijk binnen de oorspronkelijke begroting worden uitgevoerd.

Over het algemeen hebben de convenantpartijen binnen de BBC goed en vruchtbaar samengewerkt. Daarbij speelt natuurlijk dat de sociale partners voorheen al gewend waren om gezamenlijk te werken aan reductie van arbeidsrisico's die ook in het convenant zijn opgenomen. De 'inpassing' van een derde partner – het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – heeft met name bij de start van het convenant wel tot een aantal fricties geleid. Enerzijds ging het daarbij dan om zaken die zojuist rondom de overhead genoemd zijn. Anderzijds dreigde met deze inpassing – in de optiek van de sociale partners – de economische realiteit soms verloren te gaan. De economische recessie die binnen de houthandel zwaar is aangekomen, maakte dat bepaalde wensen van het ministerie – bijvoorbeeld ten aanzien van de normen voor reductie van houtstof en geluid – als te ambitieus overkwamen op de sociale partners. Na deze initiële aanloopproblemen is de samenwerking tussen de drie partijen (werkgevers, werknemers, overheid) binnen de BBC echter voorspoedig(er) voorlopen.

Vanuit het oogpunt van doelmatigheid betreuren met name de vakbonden het dat de convenanten voor de houthandel, de timmerindustrie en de meubelindustrie destijds 'uit elkaar zijn gevallen'. Hierdoor moesten er drie BBC's opgetuigd worden met elk hun eigen convenant 'infrastructuur' (vergaderingen). Bij de uitvoering van de convenant is dit deels weer ondervangen doordat bij bepaalde initiatieven samenwerking en afstemming tussen de betrokken sectoren alsnog is gerealiseerd.

De personen die namens de sociale partners zitting hadden in de BBC fungeerden ook als projectleider voor één of meerdere van de arbeidsrisico's die in het Arboconvenant Houthandel onderscheiden zijn. Hierbij dient aangetekend te worden dat de FNV alleen in de beginperiode deze rol vervuld heeft. Vanwege ziekte is deze rol namelijk door de externe projectcoördinator van DEXIS Arbeid overgenomen. Belangrijke voordelen hiervan waren dat op deze wijze een stimulans uitging naar de betrokkenheid van de sociale partners bij de uitvoering van het convenant en dat dit 'verankering' bij de sociale partners van meet af aan bevorderde. Nadelen waren echter dat hiermee het onderscheid tussen aansturing en uitvoering vervaagde en dat de inspanningen die de projectleiders konden leveren afhankelijk waren van de 'ruimte' die hun reguliere werkzaamheden toeliet.

Alle typen partijen die relevant waren voor het realiseren van de doelstellingen van het Arboconvenant Houthandel zijn in de praktijk ook betrokken. Deze samenwerking is niet altijd vlekkeloos verlopen. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te geven zoals het innovatieve karakter van de initiatieven en het feit dat de BBC Houthandel ook te maken had met externe partijen en ontwikkelingen die de BBC niet zelf kon aansturen.

6. DOELTREFFENDHEID EN GOOD PRACTICES

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de betekenis die het Arboconvenant Houthandel met haar producten heeft gehad voor arbeidsomstandigheden bij bedrijven in de houthandel. Daarbij beschouwen we in paragraaf 6.2 eerst de gepercipieerde relatie tussen (producten van) het convenant en de (verwachte) effecten daarvan. In paragraaf 6.3 schenken we aandacht aan de vraag of het gebruik van instrumenten bij de bedrijven inmiddels al tot bepaalde (tweede orde) effecten heeft geleid. In paragraaf 6.4 presenteren we enkele voorbeelden van good practices vanuit het Arboconvenant Houthandel. Paragraaf 6.5 bevat een resumé.

6.2 Perceptie over doeltreffendheid

In de handreiking voor evaluaties van arboconvenanten staat aangegeven dat het te ver voert om causale relaties aan te tonen tussen enerzijds de maatregelen of producten van een convenant en anderzijds de effecten daarvan op de thema's (arbeidsrisico's) die in het convenant centraal staan. Doordat er in de praktijk nog andere krachten spelen dan de maatregelen uit het convenant valt het 'convenant-effect' in feite niet te isoleren. Zo zal – zoals in alle gesprekken ook bevestigd is – de veranderende wet- en regelgeving bijvoorbeeld veel meer invloed uitgeoefend hebben op wijzigingen in het ziekteverzuim dan de maatregelen van het convenant. Verder is het natuurlijk zo dat effecten op de arbeidsrisico's – de tweede orde effecten – zich met een zekere vertraging voor zullen doen. Immers, bedrijven zullen eerst bekend moeten raken met de instrumenten alvorens zij deze instrumenten (kunnen) gaan gebruiken (eerste orde effecten). Vervolgens zullen effecten als gevolg van dit gebruik (de tweede orde effecten) zich pas na verloop van tijd manifesteren.

Om bovenstaande redenen biedt de handreiking de mogelijkheid om in de eind-evaluatie met name aandacht te schenken aan de gepercipieerde relatie tussen maatregelen en effecten. Deze insteek zullen we dan ook in het onderstaande volgen. Daarbij zullen we de *rode draden rondom effectiviteit* presenteren vanuit de gesprekken die we met sleutelpersonen en partners in de uitvoering hebben gevoerd. Het gaat hierbij om de volgende rode draden die we successievelijk zullen uitwerken:

- a. Continue aandacht arbeidsrisico's houthandel.
- b. Relatie effectiviteit en bedrijfsomvang.
- c. Gedeeltelijke irrelevantie van arbeidsrisico's convenant.
- d. Vertraging in effectiviteit.
- e. Perceptie van effectiviteit.

We beginnen met de doorlopende aandacht die in de afgelopen jaren aan arbeidsrisico's in de houthandel is besteed.

a. Continue aandacht arbeidsrisico's houthandel

In het voorgaande hebben we al geconstateerd dat met het Arboconvenant Houthandel niet iets nieuws ingeluid werd binnen de houthandel. In feite waren de sociale partners namelijk ook al voor de start van het convenant actief met de arbeidsrisico's die uiteindelijk ook in het convenant terechtgekomen zijn. Dit heeft destijds ook geresulteerd in de oprichting van de SIVAG. Met het Arboconvenant Houthandel kon dus worden voortgeborduurd op de acties en lijnen die voorheen al door de sociale partners waren uitgezet. Dit maakt echter dat ook in de tijd gezien de impact van het convenant met haar maatregelen *niet te isoleren* valt van de acties en initiatieven die de sociale partners voorheen al ontplooid hadden. Zo waren de sociale partners voor het Arboconvenant Houthandel bijvoorbeeld ook al actief met maatregelen die een bijdrage moesten leveren aan de reductie van

houtstof en geluid. Ook in die periode werden werkgevers dus al geïnformeerd over het belang van – en de mogelijkheden tot – reductie van geluid en houtstof.

b. Relatie effectiviteit en bedrijfsomvang

Vrijwel alle gesprekspartners wijzen er op dat zij verwachten dat het Arboconvenant Houthandel meer effectief zal zijn geweest – of nog zal worden (zie onderdeel d hieronder) – bij de grotere bedrijven dan bij de kleine bedrijven. Een aantal personen spreekt wat dit aangaat van een paradox: kleine bedrijven die het eigenlijk het meest nodig hebben, zijn in mindere mate bereikt met het convenant dan grotere bedrijven die de ondersteuning minder nodig hebben. Bij dit laatste wordt dan gewezen op het feit dat grotere bedrijven zelf over meer kennis en expertise op het gebied van arbeidsomstandigheden beschikken dan kleine bedrijven.

De resultaten van de voorgaande hoofdstukken bevestigen deze perceptie. Daarin is duidelijk naar voren gekomen dat kleine bedrijven veel minder bekend zijn met – en (dus) ook veel minder gebruik hebben gemaakt van – de instrumenten van het Arboconvenant Houthandel dan grotere bedrijven. Hierdoor kan het convenant met haar instrumenten bij een belangrijk deel van de kleine bedrijven sowieso geen effecten hebben gehad of in de komende periode nog krijgen.

Overigens merken we op dat deze situatie niet uniek is voor de houthandel. Ook in diverse andere convenanten zien we een vergelijkbaar patroon waarbij grotere bedrijven duidelijk beter worden bereikt dan kleine bedrijven. Het bereiken van kleine bedrijven vergt een intensieve (persoonlijke) aanpak waardoor de kosten van convenanten exponentieel zouden toenemen. Verder is het natuurlijk wel zo dat grotere bedrijven in de houthandel verantwoordelijk zijn voor een belangrijk deel van de werkgelegenheid. Met andere woorden, het aandeel werknemers dat via grotere bedrijven wordt bereikt, is veel groter dan het aandeel van de grotere bedrijven in het totaal aantal bedrijven. De kosten om werknemers in grotere

bedrijven met convenantmaatregelen te bereiken, zullen gemiddeld gezien veel lager liggen dan voor werknemers in kleine bedrijven. Vanuit het oogpunt van kosten-efficiency is de hierboven genoemde paradox dus minder problematisch.

c. Gedeeltelijke irrelevantie van arbeidsrisico's convenant

Diverse gesprekspartners geven aan dat achteraf gezien deels wellicht wat te zwaar is ingezet met het Arboconvenant Houthandel. Hiermee wordt met name gerefereerd aan het feit dat de houthandel voor een deel bestaat uit bedrijven die niet of nauwelijks actief zijn met het bewerken van hout maar zich primair met *handelsactiviteiten* bezighouden. Dergelijke bedrijven beschikken niet of nauwelijks over machines die met enige regelmaat worden gebruikt. Voor deze bedrijven kunnen maatregelen die gericht zijn op reductie van geluid en houtstof dus min of meer 'per definitie' niet effectief zijn omdat deze arbeidsrisico's niet of nauwelijks spelen bij deze bedrijven.

Hiermee samenhangend bleek het in de houthandel vrij lastig te zijn om bedrijven op te sporen die als pilot konden fungeren voor de ontwikkeling van maatregelen op het gebied van reductie van geluid en houtstof. Een belangrijke reden daarvoor was, zoals eerder vermeld, dat de machines die in het convenant genoemd zijn veel minder frequent voor bleken te komen dan oorspronkelijk werd gedacht.

d. Vertraging in effectiviteit

Vrijwel alle gesprekspartners wijzen er op dat het ten tijde van de evaluatie nog te vroeg was om tot een echte beoordeling van de effectiviteit van het Arboconvenant Houthandel en haar maatregelen te komen. Daarbij wordt dan vooral gewezen op het feit dat een majeur product – de complete versie van de Arbomeetkoffer – pas eind 2006 is verspreid. Op de betreffende cd-rom zijn voor de arbeidsrisico's houtstof, geluid, fysieke belasting en arbeidsorganisatie (werkdruk) verdiepings-modules met bijbehorende oplossingenboeken opgenomen. De bedoeling is dat de bedrijven in de komende jaren deze producten gaan toepassen. Pas dan kunnen er

wezenlijke effecten van het convenant en haar instrumenten worden verwacht. De vrij uniforme perceptie is daarmee dus dat het vraagstuk van effectiviteit op dit moment (eind 2006) nog niet adequaat en volledig bepaald kan worden.

e. Perceptie van effectiviteit

In het algemeen verwachten de geraadpleegde sleutelpersonen en externe partners wel dat het Arboconvenant Houthandel bijgedragen heeft aan een (verdere) vergroting van het bewustzijn bij werkgevers over het belang van arbeidsomstandigheden. Verwacht wordt dat deze impact zich in sterkere mate zal hebben voorgedaan voor grotere bedrijven dan voor kleine bedrijven.

De rode draden voor de perceptie van de (verwachte) effectiviteit voor de *diverse thema's* van het Arboconvenant Houthandel zien er als volgt uit. Ten aanzien van *ziekteverzuim en re-integratie* is de perceptie dat het KRC Hout zeker een (aanvullende) bijdrage geleverd moet hebben aan de reductie van ziekteverzuim. Indien het initiatief wordt gecontinueerd, zal daarmee op termijn ook een bijdrage geleverd kunnen worden aan de reductie van de instroom in de WIA.

De gesprekspartners onderbouwen dit in de eerste plaats door er op te wijzen dat het KRC Hout een belangrijk deel van de houthandel afdekt. Dit omdat alle bedrijven die de Arbo Unie als arbodienst hebben automatisch 'bediend' worden vanuit het KRC. Daarbij is het zo dat veel bedrijven uit de houthandel de Arbo Unie als arbodienst hebben. In de tweede plaats wordt gewezen op het feit dat met het initiatief van het KRC Hout (veel) actiever en alerter wordt omgegaan met verzuimdossiers. Hierdoor worden sneller dan voorheen initiatieven ontplooid om zieke werknemers te begeleiden. Dit moet volgens de gesprekspartners dus wel een zeker effect hebben gehad op de reductie van het ziekteverzuim. Daarbij onderkennen alle gesprekspartners overigens wel dat het hierbij om een aanvullend en bescheiden effect zal gaan ten opzichte van de majeure impact die van de veranderende wet- en regelgeving uitgegaan zal zijn.

Wat de arbeidsrisico's *geluid, houtstof en fysieke belasting* aangaat, is de perceptie over het algemeen dat het Arboconvenant Houthandel er in geslaagd is om maatregelen te ontwikkelen die kunnen bijdragen aan de reductie van deze arbeidsrisico's. Deze maatregelen zijn dan verdisconteerd in de Arbomeetkoffer die eind 2006 verspreid is. De verwachting is dat de maatregelen voor *geluid* kunnen bijdragen aan een aanzienlijke reductie van geluid maar dat het doel van maximaal 80dB(A) niet bij alle machines haalbaar zal zijn. Verder is de vrij algemene verwachting dat de maatregelen voor *houtstof* ook een duidelijke impact kunnen hebben op de reductie van houtstof en dat wat dit arbeidsrisico aangaat (op termijn) de doelstelling van maximaal 1mg/m³ in veel situaties wel haalbaar zal zijn. Over het algemeen wordt ook verwacht dat de maatregelen voor *fysieke belasting* een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van dit arbeidsrisico. Met betrekking tot *werkdruk* is in de Arbomeetkoffer een module voor arbeidsorganisatie opgenomen. Over het algemeen konden de respondenten geen inschatting maken van de te verwachten effectiviteit van deze module.

Per saldo zijn de geraadpleegde sleutelpersonen en externe partners dus van mening dat met de producten van de Arbomeetkoffer de *randvoorwaarden zijn gecreëerd* waarmee bedrijven in de komende jaren kunnen werken aan de reductie van met name de arbeidsrisico's fysieke belasting, houtstof en geluid. Verschillende personen wijzen er echter op dat zij verwachten dat zonder extra ondersteuning maar een beperkt aantal bedrijven daadwerkelijk gebruik zal gaan maken van de instrumenten die zijn ontwikkeld. De resultaten van de gesprekken onder bedrijven geven hier ook voeding aan. Dit zou betekenen dat nog aanvullende initiatieven zullen moeten worden ontplooid om te bevorderen dat de instrumenten van de Arbomeetkoffer ook daadwerkelijk effectief gaan worden.

6.3 Meerwaarde en effecten bij bedrijven

Om zicht te krijgen op de meerwaarde en effecten van (de instrumenten van) het Arboconvenant Houthandel zijn we allereerst nagegaan in hoeverre er een relatie bestaat tussen het gebruik van de instrumenten en de ontwikkeling van de aandacht voor arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim bij de geraadpleegde bedrijven. Deze relatie blijkt positief te zijn. Bedrijven die gebruik hebben gemaakt van één of meerdere instrumenten van het convenant geven vaker aan dat zij in de afgelopen drie jaar meer aandacht gaan besteden aan arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim dan ‘niet gebruikende’ bedrijven (58% versus 39%). Dit duidt er op dat er diverse bedrijven zijn, die in de afgelopen periode actiever aan de slag zijn gegaan met arbo- en verzuimbeleid, en daarbij gebruik hebben kunnen maken van de instrumenten van het convenant.

In hoofdstuk 3 zijn we nagegaan in hoeverre (de instrumenten van) het Arboconvenant Houthandel bekend zijn bij werkgevers (en werknemers). In hoofdstuk 4 hebben we aandacht geschonken aan het gebruik van deze instrumenten. In feite ging het daarbij dus ook om het bepalen van de *eerste orde effecten* van deze instrumenten. Immers, willen instrumenten effecten hebben dan zullen zij gebruikt moeten worden door werkgevers en werknemers. In het onderstaande zullen we aandacht schenken aan de zogenaamde *tweede orde effecten*. Daarbij gaat het dan om de vraag of het gebruik van de instrumenten inmiddels ook al geleid heeft tot bepaalde resultaten of vervolgactiviteiten bij de bedrijven.

Op voorhand valt te verwachten dat deze tweede orde effecten op het moment van de eindevaluatie nog relatief beperkt zullen zijn. Allereerst is het zo dat een deel van de (met name kleine) bedrijven niet of nauwelijks gebruik heeft gemaakt van de instrumenten. Voor deze bedrijven zijn dus ook geen tweede orde effecten te verwachten. Daarentegen is het zo dat voor bedrijven die wel gebruik hebben gemaakt van instrumenten de tweede orde effecten zich met een zekere vertraging

in de tijd zullen manifesteren. Zo kan het zijn dat een bedrijf op het moment van de evaluatie inmiddels wel de digitale RI&E van de Arbomeetkoffer toegepast had en op basis daarvan een plan van aanpak had opgesteld maar op dat moment nog geen resultaten had geboekt met de acties van dit plan. Dit omdat dergelijke acties net opgestart waren. Met andere woorden, er is sprake van een vertraging tussen bekendheid (hoofdstuk 3), gebruik (hoofdstuk 4) en effecten (hoofdstuk 6). Verder is het zo dat een belangrijk product als de Arbomeetkoffer tijdens de eindevaluatie werd verspreid onder bedrijven uit de houthandel. Voor dit majeure product zullen de effecten zich dus nog in de komende periode moeten manifesteren.

Ondanks de hierboven genoemde beperkingen hebben we toch een poging gedaan om in de eindevaluatie (een eerste) inzicht te krijgen in de tweede orde effecten. Daartoe hebben we allereerst in tabel 6.1 voor een aantal producten, die op de website staan, aangegeven of bedrijven – door het gebruik of kennis nemen daarvan – zich bewuster zijn geworden van de arbeidsrisico's bij hun bedrijf.

Tabel 6.1 **Vergroting bewustwording arbeidsrisico's door gebruik van/kennis nemen van producten op de website**

Aspect	Kleine bedrijven totaal (N=23)	Grotere bedrijven totaal (N=27)
Tips over lichamelijke belasting, houtstof, geluid en werkdruk	4,3%	14,8%
Online test	4,3%	3,7%

We merken daarbij (nogmaals) op dat een aanzienlijk deel van de (met name kleine) bedrijven – zie ook de hoofdstukken 3 en 4 – onbekend waren met de producten die in bovenstaande tabel staan. Dat 'verklaart' ook dat de percentages (voor de kleine bedrijven) zo laag uitvallen in bovenstaande tabel. We zien in bovenstaande tabel dat bij één klein bedrijf en bij vier grotere bedrijven sprake is geweest van een vergroting van de bewustwording van de arbeidsrisico's bij het eigen bedrijf als gevolg van het raadplegen van tips op de website. Voor de online

test gaven respectievelijk één klein bedrijf en één groter bedrijf aan dat uitvoering van deze test bijgedragen had aan een vergroting van de bewustwording.

Op de website www.handelverstandig.nl is ook informatie opgenomen over cursussen en subsidieregelingen op het gebied van arbeidsomstandigheden. We hebben aan de bedrijven gevraagd of raadpleging van deze informatie hen ook daadwerkelijk op het spoor heeft gezet van dergelijke cursussen en subsidieregelingen. Dit bleek voor respectievelijk één klein en vijf grotere bedrijven het geval te zijn geweest.

In totaal hebben tien grotere bedrijven gebruikgemaakt van de digitale RI&E zoals die vanuit het Arboconvenant Houthandel via de Arbomeetkoffer dan wel op internet beschikbaar is gesteld. Van deze tien grotere bedrijven hebben twee bedrijven – naar aanleiding van de uitvoering van deze RI&E – inmiddels al vervolgacties ondernomen op (minstens één van) de thema's zoals die in het Arboconvenant Houthandel onderscheiden worden.

In onze steekproef waren er zeven grotere bedrijven die een beroep hebben gedaan op de subsidieregeling voor extern advies voor werkplekonderzoek en technisch advies. In totaal gaven drie van deze bedrijven aan dat zij zich door dit advies bewuster waren geworden van de arbeidsrisico's die bij het eigen bedrijf spelen.

In totaal hebben vijftien bedrijven vermeld dat zij in de afgelopen periode (op actieve wijze) gebruik hebben gemaakt van de diensten van het KRC Hout. In het verlengde hiervan hebben we (deze) bedrijven de vraag voorgelegd of daardoor de verzuimregistratie/-begeleiding en/of (vroegtijdige) re-integratie bij hun bedrijf inmiddels al verbeterd was. Dit bleek bij twee van deze bedrijven het geval te zijn.

6.4 Good practices

In de handreiking voor eindevaluaties van arboconvenanten wordt ook aandacht gevraagd voor eventuele producten of instrumenten die als *good practice* te beschouwen zijn. Voor de selectie van deze producten of instrumenten vanuit het Arboconvenant Houthandel hebben we met name gelet op de volgende criteria:

- Het gaat om (tamelijk) innovatieve producten of instrumenten die niet vrij algemeen toegepast zijn in andere arboconvenanten.
- Het betreft op zich wel producten of instrumenten die in principe ook door andere sectoren/convenanten toepasbaar zijn.
- De betreffende producten of instrumenten zijn inmiddels ‘uitontwikkeld’ vanuit het Arboconvenant Houthandel en zijn (dus) ‘haalbaar’ gebleken.

Op grond van deze criteria presenteren we hier de volgende good practices vanuit het Arboconvenant Houthandel:

- A. KRC Hout.
- B. Arbomeetkoffer.
- C. Bedrijfsbezoeken.

We zullen nu deze good practices kort en bondig toelichten en beginnen daarbij met het KRC Hout.

A. KRC Hout

Uit de eindevaluatie is gebleken dat een aanpak van ziekteverzuim en re-integratie zoals die met het KRC Hout is nagestreefd een adequaat instrument kan zijn om een bijdrage te leveren aan de reductie van ziekteverzuim en een tijdige re-integratie van werknemers. Daarbij merken we wel op dat het hier niet om een uniek initiatief gaat. Ook in een aantal andere sectoren zijn namelijk min of meer vergelijkbare initiatieven gaande.

Er valt wat dit aangaat een aantal **sterke punten** te benoemen van een initiatief als het KRC Hout. Allereerst kan een dergelijk initiatief er toe bijdragen dat werkgevers (en werknemers) uit een sector zich tot één loket kunnen wenden voor al hun vragen op het gebied van ziekteverzuim en re-integratie. Hierbij gaat het dus in feite om het creëren van een **laagdrempelige voorziening** en **eerstelijns voorlichting** op het terrein van ziekteverzuim en re-integratie.

Ook heeft het KRC Hout er toe bijgedragen dat – met name voor bedrijven uit de houthandel die de Arbo Unie als Arbodienst hebben – **actiever en sneller** is ingesprongen op **ziekteverzuimdossiers** die tot langdurig verzuim kunnen leiden. In het verlengde daarvan kunnen aan werkgevers **verschillende vormen van dienstverlening** worden aangeboden om (langdurig) ziekteverzuim zoveel mogelijk te voorkomen. Met andere woorden, met een initiatief als het KRC Hout kunnen werkgevers (en werknemers) ‘op maat’ bediend worden bij hun vragen op het gebied van ziekteverzuim en re-integratie.

Verder kan een initiatief als het KRC Hout er toe bijdragen dat ook bij de **Arbodiensten** zelf **specifieke kennis over een sector opgebouwd wordt**. Zo is via het KRC Hout bijvoorbeeld bevorderd dat – wat de bedrijven uit de houthandel betreft die bij de Arbo Unie aangesloten zijn – de ‘versnippering’ over verschillende bedrijfsartsen teruggedrongen werd. Voorheen hadden deze bedrijven namelijk te maken met diverse bedrijfsartsen die daardoor in feite geen specifieke kennis over (de arbeidsrisico’s binnen) de houthandel konden opbouwen. Met de komst van het KRC Hout is gestimuleerd dat – wat de Arbo Unie aangaat – nog maar enkele bedrijfsartsen keuringen voor werknemers van bedrijven uit de houthandel verrichten. Hiermee kunnen deze bedrijfsartsen ook specifieke deskundigheid over de sector opbouwen wat uiteindelijk ook positief uit kan werken qua dienstverlening richting werkgevers en werknemers in de houthandel.

B. Arbomeetkoffer

Hoewel de feitelijke implementatie van de Arbomeetkoffer bij de bedrijven nog plaats zal moeten vinden, noemen we dit initiatief hier toch als een (mogelijke) good practice. Belangrijke sterke punten van de Arbomeetkoffer zijn namelijk de volgende. Allereerst is er – zeker wat de arbeidsrisico's fysieke belasting, geluid en houtstof betreft – *aansluiting* gezocht bij de *arbeidsrisico's* die bij de *sociale partners* ook als zodanig *'leven'*. Wat dit aangaat kon aangesloten worden bij de arbeidsrisico's waar de sociale partners al voor het tot stand komen van het Arboconvenant Houthandel actief mee aan de slag waren.

Een ander belangrijk sterk punt is dat bedrijven uit de houthandel de Arbomeetkoffer *'op maat'* voor hun *eigen situatie toe kunnen passen*. Bedrijven kunnen voor de zojuist genoemde arbeidsrisico's namelijk aangeven of bepaalde situaties zich bij hun bedrijf voordoen en in welke mate. Aan de hand van deze resultaten krijgen bedrijven dan inzicht in de vraag of er acties wenselijk zijn en, zo ja, welke typen acties dan. Ook wat de te ondernemen (richting van de) vervolgacties aangaat, krijgen bedrijven ondersteuning vanuit de Arbomeetkoffer. Dit omdat toepassing van de Arbomeetkoffer bij de bedrijven mogelijke oplossingsrichtingen aandraagt op die terreinen waar acties wenselijk blijken te zijn.

Verder is bij de *verspreiding* van de Arbomeetkoffer een *tweesporenstrategie* gevolgd. Dit om te bevorderen dat *alle bedrijven* uit de houthandel die dat wensen de meetkoffer ook kunnen toepassen. Enerzijds heeft namelijk een gerichte verspreiding richting alle werkgevers in de houthandel plaatsgevonden. Anderzijds is dit instrument ook op internet ter beschikking gesteld zodat werkgevers (en werknemers) ook op deze wijze in bezit kunnen komen van de Arbomeetkoffer.

C. Bedrijfsbezoeken

Ook wat het instrument van *bedrijfsbezoeken* aangaat, is geen sprake van een initiatief dat alleen vanuit het Arboconvenant Houthandel geïnitieerd is. Anderzijds

is het ook niet zo dat vanuit vrijwel alle arboconvenanten dit instrument ingezet is. In deze zin gaat het toch om een redelijk innovatief instrument.

Uit de eindevaluatie – maar ook uit de beoordelingen door de bedrijven direct na afloop van de bedrijfsbezoeken – is gebleken dat een persoonlijke benadering een *effectieve aanpak* kan zijn om *arbeidsomstandigheden op de agenda* van bedrijven te krijgen. Ook bieden deze bezoeken de mogelijkheid om specifieke *'kernproducten'* van het *Arboconvenant onder de aandacht* van bedrijven te brengen. Hiermee kunnen deze bedrijfsbezoeken in feite ook een bijdrage leveren aan het vergroten van de effectiviteit van de diverse producten en instrumenten die vanuit het arboconvenant ontwikkeld zijn.

6.5 Resumé

Wat de *effectiviteit* van het Arboconvenant Houthandel met haar instrumenten aangaat, is uit de eindevaluatie gebleken dat het ten tijde van de evaluatie in feite nog te vroeg was om tot meer definitieve conclusies te komen. Dit heeft er vooral mee te maken dat een majeur product als de Arbomeetkoffer op het moment van de eindevaluatie verspreid is. De implementatie van deze koffer bij de bedrijven uit de houthandel zal in de komende jaren dus nog haar beslag moeten krijgen. Dit geldt dus ook voor de effecten van dit initiatief op de reductie van arbeidsrisico's bij deze bedrijven.

Een andere belangrijke complicerende factor is dat het *Arboconvenant Houthandel* met haar producten *niet in een isolement* beschouwd kan worden. Hierdoor kan de effectiviteit van het convenant met haar instrumenten niet geïsoleerd worden van andere initiatieven. Zo waren vóór de start van het convenant de sociale partners al actief aan de slag met een belangrijk deel van de thema's die in het convenant centraal staan.

Desalniettemin is gebleken dat ten tijde van de evaluatie bij *enkele bedrijven* al sprake was van zogenaamde *tweede orde effecten* als gevolg van het gebruik van instrumenten van het convenant. Het gaat hier dan om zaken als vergroting van het bewustzijn van het belang van een actief arbobeleid of om het ondernemen van vervolgacties als gevolg van het gebruik van instrumenten van het convenant.

Wat de *(gepercipieerde) effectiviteit* aangaat komt uit de eindevaluatie naar voren dat direct betrokkenen bij het Arboconvenant Houthandel verwachten dat dit convenant meer effecten zal hebben bij grotere bedrijven dan bij kleine bedrijven. Deze verwachting wordt bevestigd door de bekendheid en het gebruik van de instrumenten van het convenant. Deze liggen voor grotere bedrijven duidelijk hoger dan voor kleine bedrijven.

Bezien we meer specifiek de *thema's* van het Arboconvenant Houthandel dan blijkt uit de eindevaluatie dat over het algemeen verwacht wordt dat de maatregelen voor ziekteverzuim/re-integratie, geluid, houtstof en fysieke belasting bepaalde effecten hebben gehad dan wel dat dergelijke effecten in de komende periode nog gegenereerd kunnen worden. Daarvoor is het dan wel noodzakelijk dat de sociale partners *continuïteit* zullen geven aan deze maatregelen. Daarbij gaat het dan om zaken zoals het op één of andere wijze continueren van het KRC Hout en het bieden van ondersteuning aan bedrijven om tot implementatie van de modules van de Arbomeetkoffer te komen. Over de effectiviteit van de maatregelen voor werkdruk bestaat minder eenduidigheid. Dit heeft er vooral mee te maken dat voor dit thema betrekkelijk weinig specifieke activiteiten ontplooid zijn vanuit het convenant.

Vanuit de eindevaluatie van het Arboconvenant Houthandel kan een drietal voorbeelden van *good practices* aangedragen worden die overigens niet uniek gekoppeld zijn aan dit convenant. Wel gaat het om instrumenten die (ook) in de houthandel goed gewerkt hebben dan wel potenties daarvoor bieden. Het gaat

hierbij achtereenvolgens om het *KRC Hout*, de *Arbomeetskoffer* en de *bedrijfsbezoeken*. Met een initiatief als het KRC Hout kan bevorderd worden dat werkgevers en werknemers vanuit één loket ondersteund worden om tot een reductie van ziekteverzuim en tijdige re-integratie te komen. De Arbomeetskoffer biedt bedrijven concrete handreikingen om voor de eigen situatie met onderkende arbeidsrisico's aan de slag te gaan. Bedrijfsbezoeken blijken een effectief middel te zijn om arbeidsomstandigheden in het algemeen en de producten van het convenant in het bijzonder onder de aandacht van bedrijven te brengen.

7. DUURZAAMHEID VAN DE RESULTATEN

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de verankering van de aanpak en resultaten van het Arboconvenant Houthandel. Daartoe beschouwen we in paragraaf 7.2 eerst de borging op brancheniveau tussen de sociale partners. In paragraaf 7.3 verleggen we de aandacht naar de borging op het niveau van de individuele bedrijven. Zoals gebruikelijk wordt dit hoofdstuk afgesloten met een resumé (paragraaf 7.4).

7.2 Borging op brancheniveau

In deze evaluatie hebben we al eerder geconstateerd dat met het Arboconvenant voor de Houthandel destijds niet iets geheel nieuws is opgestart. In feite kon het convenant aanhaken bij een rijdende trein die bestuurd werd door de sociale partners en waarbij de ‘passagiers’ (de arbeidsrisico’s) voor een belangrijk deel al bekend waren. Sociale partners hebben de aandacht voor arbeidsomstandigheden in institutionele zin ook geborgd via de oprichting van de Stichting Service Instituut Veiligheid Arbeidsomstandigheden en Gezondheid (SIVAG).

In de gesprekken met de sociale partners is in feite ook gebleken dat het vraagstuk van borging voor de houthandel in feite iets ‘vanzelfsprekends’ is. Sociale partners hebben al voor de start van het convenant blijk gegeven van het feit dat zij gezamenlijk willen werken aan de arbeidsrisico’s die (ook) in het convenant centraal staan. Sociale partners hebben – los van het convenant – ook al eerder geïnvesteerd in het reduceren van deze arbeidsrisico’s en hebben daartoe ook een infrastructuur – de SIVAG – gecreëerd om dit te faciliteren.

Dit betekent dat in meer algemene zin de SIVAG ook als belangrijkste ‘erfgenaam’ van (de producten van) het Arboconvenant Houthandel kan optreden. Hierdoor is

in feite ook geen sprake van een ‘breuk’ na afloop van het convenant maar eerder van *‘doorlopende lijnen’*. Daardoor is het ook niet direct noodzakelijk dat voor het einde van het convenant over alle afzonderlijke producten al besluiten zijn genomen over de (wijze van) borging. In de komende periode kunnen de sociale partners hier binnen SIVAG namelijk nadere besluiten over nemen. De geraadpleegde sociale partners zijn er daarbij van overtuigd dat men – net als voor het convenant al het geval was – in SIVAG verband zal blijven werken aan arbeidsomstandigheden binnen de houthandel.

Daarbij bestaat er verder overeenstemming over het feit dat deze samenwerking niet zozeer gericht zal moeten zijn op het ontplooiën van allerlei nieuwe initiatieven en het aanpakken van andere typen arbeidsrisico’s dan die al in het convenant zijn onderscheiden. Veel meer zal het accent moeten komen te liggen op het *‘exploiteren’* en *helpen implementeren* van de *producten* die in de convenantperiode voor de onderkende thema’s – geluid, houtstof, fysieke belasting en ziekteverzuim/re-integratie – ontwikkeld zijn. De verwachting is daarbij echter wel dat de implementatie van een aantal producten – zoals bijvoorbeeld van de Arbomeetkoffer – niet vanzelf zal gaan. Sociale partners zullen zich dan ook moeten buigen over de vraag óf en, zo ja, hoe men ondersteuning gaat bieden bij de implementatie van de convenantproducten. Dit zal in de komende periode dan ook een belangrijk agendapunt voor de SIVAG moeten vormen.

Vanuit de evaluatie kan een aantal producten worden benoemd waarvoor het voor de hand ligt om hieraan op één of andere wijze continuïteit te geven. Allereerst geldt dit dan voor de zojuist al genoemde *Arbomeetkoffer*. In de afgelopen periode zijn vanuit het convenant de nodige inspanningen gepleegd en kosten gemaakt om deze meetkoffer operationeel te krijgen. Dit is binnen de convenantperiode gelukt. De bedoeling is dat in de komende periode bedrijven uit de houthandel aan de slag zullen gaan met het toepassen van de Arbomeetkoffer. De verwachting is echter dat een aanzienlijk deel van de bedrijven – zeker ook de kleine bedrijven – daar niet uit

eigen beweging toe over zullen gaan. Dit zal ten koste gaan van de effectiviteit van dit instrument. Daarom verdient het aanbeveling dat de sociale partners zich in SIVAG verband gaan buigen over de vraag of men op één of andere wijze kan voorzien in een ‘after sales service’ voor de Arbomeetkoffer. We komen hier bij de aanbevelingen op terug.

Een ander belangrijk instrument dat in de komende periode aandacht verdient qua verankering is het **KRC Hout**. Tijdens de convenantperiode is dit initiatief ‘in de steigers’ gezet. Nu de bijdrage vanuit het convenant binnenkort komt te vervallen zal dus besluitvorming plaats dienen te vinden over de (wijze van) verankering van dit initiatief. Tijdens de uitvoering van de evalueatie waren de sociale partners hier overigens al actief mee aan de slag. De inzet is daarbij om verschillende opties tegen elkaar af te zetten om aldus uiteindelijk een onderbouwde keuze te kunnen maken. Zo is bijvoorbeeld een optie dat de SIVAG zelf een rol krijgt bij het ‘adoptereren’ van het KRC-initiatief. Een andere optie is echter dat aansluiting tot stand komt met aanpalende initiatieven vanuit andere sectoren (zoals de meubelindustrie, de timmerindustrie of de bouwmaterialen).

Naast het vraagstuk van (de wijze van) verankering zijn de sociale partners verder van mening dat bij continuering van het KRC-initiatief in feite ook ‘**verbreding**’ wenselijk is. In de afgelopen periode is namelijk gebleken dat het KRC Hout sterk verbonden is gebleven met de Arbo Unie. Hoewel de Arbo Unie een belangrijke partner binnen de houthandel is zouden naar de toekomst – meer dan nu het geval is – ook andere arbodiensten (of bedrijven die gebruikmaken van de maatwerk-regeling) dienen te participeren in het KRC-initiatief.

In de derde plaats verdient de borging van de **website** www.handelverstandig.nl in de komende periode aandacht. Uit de evaluatie is namelijk gebleken dat deze site (zeker bij de grotere bedrijven) vrij goed bekend is en door diverse bedrijven geraadpleegd wordt. Bovendien (zie paragraaf 7.3) geeft een aanzienlijk deel van

de geraadpleegde bedrijven aan dat zij ook naar de toekomst behoefte heeft aan een dergelijke site waar op gebundelde wijze informatie over arbeidsomstandigheden beschikbaar is.

Ten vierde noemen we hier de *bedrijfsbezoeken*. Ook hiervoor is het zinvol dat in de komende periode in SIVAG verband besluitvorming plaatsvindt over de vraag of en, zo ja, op welke wijze hier eventueel continuïteit aan gegeven kan worden. Uit de evaluatie is gebleken dat bedrijven deze persoonlijke aanpak veelal goed waarderen en dat dit (daarmee) ook een effectieve methode kan zijn om arbovraagstukken onder de aandacht van bedrijven te brengen. Wel bestaat de behoefte bij bedrijven om bij vervolfbezoeken meer in te zoomen op de specifieke situatie bij het eigen bedrijf.

Voor de overige instrumenten is – blijkens de resultaten van de evaluatie – afzonderlijke besluitvorming over verankering minder urgent. Deels heeft dat dan te maken met het feit dat het hier gaat om instrumenten die bijvoorbeeld onderdeel uitmaken van andere instrumenten die we hierboven al genoemd hebben. Zo kunnen instrumenten als tips over arbeidsrisico's en informatie over cursussen en subsidies in de toekomst nog steeds op internet worden aangeboden indien continuering van de website www.handelverstandig.nl plaatsvindt. Eerst zal dus een besluit over deze website genomen moeten worden. Daarna kan dan besloten worden welke content aangeboden zal worden.

Wat de cursussen voor preventiemedewerkers betreft, geldt dat SH&M niet voornemens is om deze na de convenantperiode voort te zetten. De voornaamste reden hiervoor is dat tijdens de convenantperiode is gebleken dat de animo in de houthandel voor deelname aan de cursussen (te) laag was. De cursussen zijn hierdoor amper rendabel geweest. Daarom zijn de laatste cursussen voor de houthandel in samenwerking met de timmerindustrie georganiseerd.

Het laatste type instrumenten dat we hier noemen zijn de *subsidierelingen* voor extern advies en de verbetermaatregelen. De resultaten van de evaluatie geven er geen aanleiding toe om deze regelingen (ongewijzigd) te continueren naar de toekomst. Enerzijds is namelijk gebleken dat het beroep op deze regelingen toch vrij beperkt is geweest. Anderzijds ligt het voor de hand om eventuele (financiële) ondersteuning meer te ‘zwaluwstaarten’ met de verankering van de andere producten die we hierboven genoemd hebben. Zo is hierboven bijvoorbeeld aangekaart dat te verwachten valt dat een aanzienlijk deel van de bedrijven uit de houthandel niet zelfstandig en op eigen kracht over zal gaan tot het gebruiken van de Arbomeetkoffer. Daarom valt te overwegen om hiervoor in de post-convenantperiode op één of andere wijze ondersteuning aan te gaan bieden. Deze ondersteuning kan dan op verschillende wijzen georganiseerd worden. Voorbeelden daarvan zijn (gratis) bedrijfsbezoeken die in het teken staan van toepassing van de Arbomeetkoffer, (gedeeltelijke) subsidiëring van de externe advieskosten die verbonden zijn met de implementatie van de Arbomeetkoffer, het inrichten en onderhouden van een specifieke helpdesk rondom de Arbomeetkoffer, enzovoort.

7.3 Borging op bedrijfsniveau

In de interviews met bedrijven hebben we aandacht geschonken aan de vraag of bedrijven ook in de komende jaren nog behoefte hebben aan ondersteuning op het gebied van arbeidsomstandigheden. Hiermee kan in feite ook een indicatie worden verkregen van de vraag of bedrijven in de komende periode voornemens zijn om aandacht te (blijven) schenken aan de thema’s die in het Arboconvenant Houthandel centraal staan. Immers, bij bedrijven die niet voornemens zijn om activiteiten te gaan ontplooiën rondom deze thema’s zal ook geen behoefte aan ondersteuning bestaan.

In onderstaande tabel 7.1 hebben we deze behoeften aan ondersteuning naar de toekomst weergegeven. We hebben daarbij enerzijds gedifferentieerd naar de

verschillende thema's van het arboconvenant. Anderzijds hebben we een onderscheid tussen kleine en grotere bedrijven gemaakt.

Tabel 7.1 Toekomstige behoeften aan ondersteuning rondom thema's Arboconvenant Houthandel

Thema	Kleine bedrijven met behoefte aan ondersteuning (N=23)	Grotere bedrijven met behoefte aan ondersteuning (N=27)
Fysieke belasting	13,0%	22,2%
Houtstof	17,4%	33,3%
Geluid	17,4%	18,5%
Werkdruk	0%	11,1%
Re-integratie/ziekteverzuim	4,3%	37,0%
Totaal*	22,2%	51,8%

* Hierbij gaat het om het aandeel bedrijven dat op minstens één van de thema's behoefte heeft aan ondersteuning.

We zien dat kleine bedrijven over het algemeen minder behoefte hebben aan ondersteuning dan grotere bedrijven. Dit lijkt wellicht wat paradoxaal maar heeft natuurlijk vooral te maken met het feit dat kleine bedrijven over het algemeen een minder groot belang hechten aan het voeren van een actief arbo- en verzuimbeleid. Zo hebben we eerder al gezien dat bij kleine bedrijven in veel mindere mate sprake is van een toegenomen aandacht voor arbeidsomstandigheden dan bij grotere bedrijven. In totaal heeft 51,8% van de grotere bedrijven naar de toekomst toe behoefte aan ondersteuning op minstens één van de thema's van het Arboconvenant Houthandel. Bij de kleine bedrijven komt dit uit op 22,2%.

We hebben aan de bedrijven met behoefte aan ondersteuning ook gevraagd om dit – per thema – toe te lichten. In totaal twintig verschillende bedrijven konden preciseren aan welke vormen van ondersteuning men behoefte had. Daaruit is gebleken dat bij deze bedrijven met name behoefte bestaat aan advies over de aanpak van arbobeleid en aan actuele informatie.

Aan de bedrijven is de vraag voorgelegd of er – naast de thema's die in bovenstaande tabel zijn genoemd – bij hun bedrijf eventueel nog andere arbothema's spelen. Slechts vijf bedrijven gaven aan dat dit het geval was. Deze bedrijven noemden de volgende thema's:

- Klimatologische aspecten van het kantoor (twee maal genoemd).
- Werken met heftrucks (één maal genoemd).
- Arbeidshygiëne (één maal genoemd).
- Trillingen (één maal genoemd).

Dit duidt er (nogmaals) op dat met de thema's die in het Arboconvenant Houthandel zijn onderscheiden over het algemeen een goede aansluiting is gerealiseerd met de bedrijfspraktijk. Andere thema's blijken niet of nauwelijks te spelen bij bedrijven uit de houthandel.

Ook aan de werknemers (bestekzoekers en machinaal houtbewerkers) is gevraagd hoe belangrijk zij het vinden dat hun werkgever aandacht blijft besteden aan de thema's van het arboconvenant. Uit tabel 7.2 blijkt overduidelijk dat er ook bij werknemers draagvlak voor deze thema's bestaat. Vrijwel alle ondervraagde werknemers gaven minstens één thema aan waarvan ze het belangrijk vinden dat de werkgever daar aandacht aan blijft besteden.

Tabel 7.2 Belang van thema's van het Arboconvenant Houthandel volgens werknemers

Thema	Percentage werknemers die het belangrijk vinden (N=48)
Terugdringen lichamelijke belasting	77,1%
Terugdringen van houtstof	75,0%
Terugdringen geluid	68,7%
Terugdringen werkdruk	64,5%
Begeleiding bieden aan werknemer bij ziekteverzuim	56,3%
Totaal*	93,8%

* Hierbij gaat het om het aandeel werknemers dat op minsten één van de thema's aangeeft het belangrijk te vinden dat het bedrijf daar aandacht aan schenkt.

In de afgelopen periode heeft de VvNH een actieve rol gespeeld bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel. Daarbij heeft zij ook bepaalde producten van het convenant (zoals de Arbomeetkoffer) onder bedrijven verspreid. In het verlengde daarvan zijn we bij de bedrijven nagegaan hoe zij de toekomstige rol van de VvNH zien op het gebied van arbeidsomstandigheden. In totaal zag 60% van de bedrijven hierbij een rol voor de VvNH weggelegd. Voor de geraadpleegde leden van de VvNH (N=32) kwam dit percentage zelfs uit op 70%. Uit de toelichting die daarbij door bedrijven is gegeven, valt af te leiden dat bedrijven in de eerste plaats een *adviserende rol* van de VvNH ambiëren. Daarbij gaat het dan om advisering over de vraag waar bedrijven uit de houthandel op het gebied van arbeidsomstandigheden vooral aan moeten denken en hoe ze zaken op dit terrein moeten aanpakken. In de tweede plaats is daarbij veelvuldig een *informerende rol* genoemd waarbij bedrijven uit de houthandel vanuit de VvNH voorzien worden van actuele informatie op het gebied van arbeidsomstandigheden.

We hebben een vergelijkbare vraag gesteld voor de toekomstige rol van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op het gebied van arbeidsomstandigheden. Ruim 40% van de bedrijven kon een dergelijke rol benoemen. De

belangrijkste rode draden die deze bedrijven daarbij naar voren brengen, waren de volgende. In de eerste plaats wordt gepleit voor zowel een reductie van het aantal wetten en regels op het gebied van arbeidsomstandigheden als voor een betere aansluiting van de wet- en regelgeving bij de situatie van bedrijven in de houthandel. In de tweede plaats noemen diverse bedrijven dat het belangrijk is dat het ministerie zorg draagt voor een heldere informatievoorziening over (wijzigingen in) de wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden.

We hebben de vraag over de mogelijke rol van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ook voorgelegd aan de werknemers (bestekzoekers en machinaal houtbewerkers) die door ons ondervraagd zijn. Ongeveer een op de vijf werknemers ziet een rol weggelegd voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Volgens werknemers is het controleren van bedrijven op het gebied van arbeidsomstandigheden (viermaal genoemd) de belangrijkste taak die is weggelegd voor het ministerie. Daarnaast hebben twee werknemers het verlagen van werkdruk benoemd als een taak voor het ministerie.

Verder zijn we – in lijn met de voorgaande vragen – ook nagegaan of bedrijven naar de toekomst een rol zien weggelegd voor de vakbonden. Ongeveer een derde deel van de bedrijven (32%) beantwoordde deze vraag in positieve zin. Deze bedrijven noemden daarbij met name dat vakbonden een rol kunnen spelen bij het overleg tussen werknemers en werkgevers op het gebied van arbeidsomstandigheden. Dezelfde vraag hebben we ook aan de ondervraagde werknemers voorgelegd.

Eveneens een derde van de werknemers zag een rol weggelegd voor de vakbonden. Voor personen die lid zijn van een vakbond kwam dit percentage met 57,1% veel hoger uit. Ongeveer een kwart van de werknemers kon de wenselijke rol voor de vakbonden ook benoemen. Deze werknemers zagen vooral een controlerende rol op het gebied van arbeidsomstandigheden weggelegd voor de vakbonden.

Tenslotte hebben we de bedrijven gevraagd hoe zij aankijken tegen de gedachte om op internet één centraal punt op te zetten – dan wel te onderhouden (zoals de website www.handelverstandig.nl) – waar alle informatie en instrumenten op het gebied van arbeidsrisico's gebundeld weergegeven worden. De uitkomst van deze vraagstelling hebben we in tabel 7.3 gepresenteerd.

Tabel 7.3 Beoordeling één centraal punt op internet met informatie en instrumenten over arbeidsrisico's

Aandeel	Kleine bedrijven (N=23)	Grotere bedrijven (N=27)
(Zeer) goed	87,0%	92,6%
Neutraal	8,7%	7,4%
(Zeer) slecht	0%	0%
Weet niet	4,3%	0%
Totaal	100%	100%

Het blijkt dat het overgrote deel van de bedrijven een dergelijk initiatief zou toejuichen. Geen van de geraadpleegde bedrijven vindt dat het hier om een slecht idee gaat.

7.4 Resumé

Voor de houthandel is de verankering van (de producten van) het Arboconvenant Houthandel min of meer automatisch geborgd. Dat heeft er mee te maken dat de sociale partners al langer actief zijn geweest met de thema's die in het convenant centraal staan. Ook naar de toekomst bestaat er bij de sociale partners draagvlak om dit te continueren. Hiervoor is bovendien een gezamenlijke infrastructuur opgezet – in de vorm van de Stichting SIVAG – om dit te faciliteren. Producten van het Arboconvenant Houthandel die met name aandacht van de sociale partners verdienen qua besluitvorming over (de wijze van) continuering zijn het KRC Hout,

de bedrijfsbezoeken, (ondersteuning bij de implementatie van) de Arbomeetkoffer en de website www.handelverstandig.nl.

Naar de toekomst toe bestaat er bij een aanzienlijk deel van de met name grotere bedrijven behoefte aan ondersteuning op het gebied van arbeidsomstandigheden. In dit verband zouden vrijwel alle bedrijven het ook toejuichen indien er op internet een centrale plaats wordt gecreëerd – of blijft bestaan (via de website www.handelverstandig.nl) – waar informatie en producten op het gebied van arbeidsomstandigheden op een gebundelde wijze worden weergegeven. Ook een (ruime) meerderheid van de ondervraagde werknemers geeft aan dat het belangrijk is dat de werkgever aandacht blijft schenken aan de thema's die in het Arboconvenant Houthandel centraal staan.

Een meerderheid van de bedrijven uit de houthandel ziet op het gebied van arbeidsomstandigheden een rol weggelegd voor de VvNH. Daarbij gaat het met name om een adviserende en een informerende rol. Voor de vakbonden ziet ongeveer een derde deel van de bedrijven een toekomstige rol op het terrein van arbeidsomstandigheden. Daarbij wordt vooral gewezen op de rol die vakbonden kunnen spelen bij het overleg tussen werkgevers en werknemers op het terrein van arbeidsomstandigheden. Voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ziet ongeveer twee vijfde deel van de werkgevers een rol naar de toekomst op het gebied van arbeidsomstandigheden. Daarbij wordt dan gepleit voor een reductie van wet- en regelgeving, een betere aansluiting bij de praktijk van de houthandel en een adequate informatievoorziening.

Van de ondervraagde werknemers geeft ongeveer een derde deel aan dat zij het belangrijk vinden dat vakbonden in de toekomst een actieve rol (blijven) spelen op het gebied van arbeidsomstandigheden. Voor vakbondsleden komt dit met bijna 60% veel hoger uit. Qua inhoud van deze rol wordt dan met name het controleren van de arbeidsomstandigheden in bedrijven genoemd. Van de geraadpleegde

werknemers voorziet ongeveer één op de vijf een toekomstige rol voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid weggelegd. Daarbij wordt eveneens het controleren van de arbeidsomstandigheden in bedrijven als de belangrijkste taak genoemd.

8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN VOOR DE TOEKOMST

8.1 Inleiding

In dit afsluitende hoofdstuk presenteren we onze samenvattende conclusies en aanbevelingen. We beginnen in paragraaf 8.2 met de samenvattende conclusies. In paragraaf 8.3 schenken we aandacht aan aanbevelingen naar de toekomst die uit de resultaten van de eindevaluatie gedestilleerd kunnen worden.

8.2 Samenvattende conclusies

Wat de doelrealisatie aangaat, is in de eerste plaats gebleken dat een aantal doelstellingen van het Arboconvenant Houthandel achteraf gezien niet of maar in beperkte mate evalueerbaar zijn. Dit heeft bijvoorbeeld te maken met veranderende wet- en regelgeving op het gebied van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid waardoor er op deze terreinen een trendbreuk in het beschikbare cijfermateriaal is ontstaan. Verder bleek toetsing van de doelstellingen voor werkdruk te kostbaar en te weinig relevant – voor de hoogrisico beroepsgroepen van de houthandel – te zijn.

Op grond van het bovenstaande kon in de eindevaluatie maar deels nagegaan worden in hoeverre de kwantitatieve doelstellingen van het convenant gerealiseerd zijn. De belangrijkste rode draden hieruit zijn de volgende. Wat de **reductie** van het **ziekteverzuim** aangaat, duiden de resultaten er op dat de houthandel er inderdaad in geslaagd is om de doelstelling van een reductie van 10% te realiseren.

Ten aanzien van de doelstellingen voor reductie van **fysieke belasting** bij de hoogrisico beroepsgroepen is gebleken dat de aanpak van de nulmeting maar beperkt reproduceerbaar was. In de eindevaluatie is wel een poging gedaan om hier zo goed mogelijk bij aan te sluiten. Dit is echter maar in beperkte mate gelukt. Bovendien speelde hier mee dat op het moment van de evaluatie feitelijk nog niet

verwacht kon worden dat de instrumenten van het convenant op het gebied van fysieke belasting al effecten zouden hebben. Dit omdat de ontwikkelde verdiepingsmodule voor fysieke belasting met het bijbehorende oplossingenboek pas ten tijde van de evaluatie verspreid werd onder werkgevers. Daarom is het dan ook niet verwonderlijk dat de resultaten, die dus met de nodige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd, er op duiden dat de doelstellingen voor fysieke belasting ten tijde van de evaluatie nog niet gerealiseerd waren.

Voor *schadelijk geluid* is uit de pilotprojecten gebleken dat aanzienlijke geluidsreductie mogelijk is waarbij veelal ook de norm van 80 dB(A) gehaald kan worden. Slechts bij een tweetal machines, die overigens ook zeer beperkt voorkomen binnen de houthandel, bleek deze norm niet altijd haalbaar te zijn. De producenten van (deze) machines bevinden zich in het buitenland. Het Nederlandse marktsegment van de houthandel is te klein om wezenlijk invloed uit te kunnen oefenen op deze producenten. Relevant is verder dat bij de uitvoering van het convenant ook is gebleken dat de geluidsproblematiek in de houthandel in duidelijk mindere mate speelde dan oorspronkelijk werd verwacht. In de eerste plaats had dit te maken met het feit dat veel bedrijven uit de houthandel niet of nauwelijks over machines bleken te beschikken. Ten tweede bleken de lawaai producerende machines zoals die in het Arboconvenant Houthandel zijn benoemd – bij bedrijven die wel over machines beschikken – in veel mindere mate voor te komen dan oorspronkelijk verwacht werd.

De doelstelling van het Arboconvenant Houthandel om voor een aantal belangrijke lawaai producerende machines *maatregelen te ontwikkelen* die kunnen bijdragen aan een reductie van geluid is *gerealiseerd*. Dit heeft plaatsgevonden via het opstellen van een verdiepingsmodule voor geluid met een bijbehorend oplossingenboek. De verspreiding hiervan onder bedrijven heeft echter pas recentelijk plaatsgevonden. Daardoor kon de doelstelling om binnen de looptijd van het convenant alle bedrijven uit de houthandel deze maatregelen toe te laten passen

niet gerealiseerd worden. Dit zal in de komende periode nog haar beslag moeten krijgen. Wel zijn daarvoor vanuit het convenant de randvoorwaarden gecreëerd.

Ten aanzien van *houtstof* is de doelstelling geformuleerd om uiteindelijk (op termijn) te komen tot een reductie van houtstof tot maximaal 1mg/m³. Bij de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel zijn – wat ook een doel van het convenant was – maatregelen/oplossingsrichtingen ontwikkeld die daar aan kunnen bijdragen. De beoogde implementatie bij de bedrijven is echter nog niet gerealiseerd. Dit heeft te maken met het feit dat de verspreiding van deze maatregelen – via de Arbomeetkoffer (cd-rom) – pas recentelijk heeft plaatsgevonden.

Vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn *verschillende producten ontwikkeld* die gericht waren op de thema's die in het convenant centraal staan. Belangrijke voorbeelden daarvan zijn de website www.handelverstandig.nl, de Arbomeetkoffer, het Kennis- en Re-integratiecentrum (KRC) Hout en de bedrijfsbezoeken die vanuit het convenant (KRC) uitgevoerd zijn. Bedrijven die *gebruik* hebben gemaakt van één of meerdere producten van het convenant geven vaker aan dat zij in de afgelopen drie jaar *meer aandacht* zijn gaan besteden aan *arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim* dan 'niet gebruikende' bedrijven.

Uit de evaluatie komt naar voren dat er sprake is van een *duidelijk verschil* tussen *grotere en kleine bedrijven* wat de *bekendheid van het Arboconvenant Houthandel en haar producten* aangaat. Over de gehele linie ligt deze bekendheid voor de grotere bedrijven duidelijk hoger dan voor de kleine bedrijven. Een belangrijke verklaring daarvoor blijkt te zijn dat kleine bedrijven ook zelf in de afgelopen jaren veel minder actief zijn geweest op het gebied van arbeidsomstandigheden dan grotere bedrijven. Samenhangend met het voorgaande zijn de *instrumenten* van het Arboconvenant Houthandel *veel meer door grotere bedrijven dan door kleine bedrijven gebruikt*.

Bedrijven uit de houthandel onderkennen over het algemeen het *belang* van de *thema's* die in het *Arboconvenant Houthandel* centraal stonden. Daarbij is over de gehele linie wel sprake van een hogere waardering door grotere bedrijven dan door kleine bedrijven. Het meeste belang hechten bedrijven daarbij aan de thema's fysieke belasting en geluid. Aan het thema re-integratie/ziekteverzuim hechten grotere bedrijven duidelijk meer belang dan kleine bedrijven. De 'verklaring' daarvoor is dat kleine bedrijven minder (frequent) met verzuim te maken hebben dan grotere bedrijven.

Qua *organisatie en uitvoering* vormde het Arboconvenant Houthandel in feite een continuering van de inspanningen die de sociale partners voorheen al pleegden. De verwachte meerwaarde van het convenant bestond er voor de sociale partners uit dat hiermee extra middelen beschikbaar kwamen voor de bestrijding van (reeds onderkende) arbeidsrisico's. Deels zijn deze verwachtingen ook uitgekomen. Voor een ander deel geldt namelijk dat – vooral in de ogen van de werkgeversgeleding – deze extra middelen weer 'weggelekt' zijn in de vorm van overhead. Daarmee worden dan 'convenantverplichtingen' bedoeld zoals nulmetingen en evaluaties.

Over het *algemeen* hebben de *convenantpartijen* binnen de BBC *goed en vruchtbaar samengewerkt*. De sociale partners hebben daarbij ook duidelijk *inspanningen gepleegd* om de afspraken van het arboconvenant te implementeren. Daarbij speelt natuurlijk dat de sociale partners voorheen al samenwerkten op de thema's die in het convenant zijn opgenomen.

De 'inpassing' van een derde partner – het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – heeft met name bij de start van het convenant wel tot een aantal 'fricties' geleid. Dit had er met name mee te maken dat het ministerie bij de start van het convenant in de optiek van de sociale partners nog te weinig affiniteit met de economische realiteit van de sector had. De economische recessie die binnen de houthandel zwaar is aangekomen, maakte dat bepaalde initiële wensen van het

ministerie – bijvoorbeeld ten aanzien van de normen voor reductie van houtstof en geluid – als te ambitieus ervaren werden door de sociale partners. Na deze initiële aanloopproblemen is de samenwerking tussen de drie partijen (werkgevers, werknemers, overheid) binnen de BBC echter voorspoedig(er) verlopen.

Vanuit het oogpunt van *doelmatigheid* betreuren met name de vakbonden het dat de convenanten voor de houthandel, de timmerindustrie en de meubelindustrie destijds ‘uit elkaar zijn gevallen’. Hierdoor moesten er drie BBC’s opgetuigd worden met elk hun eigen convenant, eigen ‘infrastructuur’ (vergaderingen) en financiële verantwoording. Bij de uitvoering van de convenant is dit deels weer ondervangen doordat bij bepaalde initiatieven samenwerking en afstemming tussen de betrokken sectoren alsnog gerealiseerd is.

Het *projectleiderschap* van de verschillende thema’s van het convenant is ‘verdeeld’ over de sociale partners. Belangrijke voordelen hiervan waren dat op deze wijze een stimulans uitging naar de betrokkenheid van de sociale partners en dat dit ‘verankering’ bij de sociale partners van meet af aan bevorderde. Nadelen waren echter dat hiermee het onderscheid tussen aansturing en uitvoering vervaagde en dat de inspanningen die de projectleiders konden leveren afhankelijk waren van de ‘ruimte’ die hun reguliere werkzaamheden toeliet. Over de *externe projectcoördinatie*, die door DEXIS Arbeid is ingevuld, kan worden geconcludeerd dat deze effectief en doelmatig is uitgevoerd.

Alle typen externe partners die relevant konden zijn voor de uitvoering van het Arboconvenant Houthandel zijn in de praktijk ook betrokken. De samenwerking met de externe partners is echter niet altijd vlekkeloos verlopen. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te geven zoals het innovatieve karakter van de initiatieven en het feit dat de BBC Houthandel ook te maken had met externe partijen en ontwikkelingen die de BBC niet zelf kon aansturen.

Wat de *effectiviteit* van het Arboconvenant Houthandel met haar instrumenten aangaat, is uit de eindevaluatie gebleken dat het ten tijde van de evaluatie in feite nog te vroeg was om tot meer definitieve conclusies te komen. Dit heeft er vooral mee te maken dat een majeur product als de Arbomeetkoffer – met de modules voor de arbeidsrisico's van het convenant – pas op het moment van de eindevaluatie verspreid werd. De implementatie van deze koffer bij de bedrijven uit de houthandel zal in de komende jaren dus nog haar beslag moeten krijgen. Dit geldt dus ook voor de effecten van dit initiatief op de reductie van arbeidsrisico's bij deze bedrijven.

Wat de (*gepercipieerde*) *effectiviteit* aangaat, komt uit de eindevaluatie naar voren dat direct betrokkenen bij het Arboconvenant Houthandel verwachten dat het convenant meer effecten zal hebben bij grotere bedrijven dan bij kleine bedrijven. Dit wordt in feite ook bevestigd door de bekendheid en het gebruik van de instrumenten van het convenant. Deze liggen voor grotere bedrijven duidelijk hoger dan voor kleine bedrijven.

Bezien we meer specifiek de *thema's* van het Arboconvenant Houthandel dan blijkt uit de eindevaluatie dat over het algemeen kan worden verwacht dat de maatregelen voor ziekteverzuim/re-integratie, geluid, houtstof en fysieke belasting bepaalde effecten hebben gehad dan wel dat dergelijke effecten in de komende periode nog gegenereerd kunnen worden. Dit laatste dan doordat bedrijven de modules van de recent verspreide Arbomeetkoffer gaan toepassen. Hiervoor zal het echter zeer waarschijnlijk wel noodzakelijk zijn dat ondersteuning aangeboden gaat worden aan de bedrijven om deze koffer daadwerkelijk te gaan implementeren. Uit de evaluatie blijkt namelijk dat niet te verwachten valt dat een belangrijk deel van de bedrijven daar uit eigen beweging toe over zal gaan.

Voor de houthandel is *verankering* van (de producten van) het Arboconvenant Houthandel min of meer 'per definitie' geborgd. Dat heeft er mee te maken dat de

sociale partners al langer actief zijn geweest met de thema's die in het convenant centraal staan. Ook naar de toekomst bestaat er bij de sociale partners draagvlak om dit te continueren.

8.3 Aanbevelingen

In deze paragraaf presenteren we onze aanbevelingen voor de toekomst. We hebben deze aanbevelingen afgeleid uit de resultaten van de eindevaluatie. De opbouw zal daarbij steeds zijn dat we eerst de aanbeveling zullen formuleren en dan een toelichting daarop zullen geven.

Aanbeveling 1

Let bij het formuleren van doelstellingen in Arboconvenanten ook op de toetsbaarheid daarvan in (eind)evaluaties.

Achtergrond

In het Arboconvenant Houthandel is – zoals gebruikelijk is in convenanten – een aantal gekwantificeerde doelstellingen opgenomen. Voor een deel van deze doelstellingen is in de eindevaluatie echter gebleken dat deze in feite niet adequaat evalueerbaar zijn. Zo zijn de doelstellingen voor fysieke belasting gebaseerd op een beperkt aantal waarnemingen in de nulmeting. Verder zijn de doelstellingen voor werkdruk afgeleid van een brede studie (naar werkdruk) die in feite niet reproduceerbaar was (of alleen tegen zeer hoge kosten) en die bovendien niet direct betrekking had op de hoogrisico beroepsgroepen in de houthandel. Daarom verdient het aanbeveling om bij eventuele toekomstige initiatieven op het gebied van arbeidsomstandigheden kritischer te letten op de toetsbaarheid van kwantitatieve doelstellingen. Dit ook gelet op het feit dat het Arboconvenant voor de Houthandel niet het enige convenant is waarvoor dit speelt of gespeeld heeft. Wat dit aangaat zou in de toekomst dan ook overwogen kunnen worden om een ex-ante evaluatie van programma's of convenanten uit te laten voeren. Daarmee wordt

dan van te voren nagegaan of (de doelstellingen van) een programma of convenant te evalueren zijn.

Aanbeveling 2

Wees alert bij het 'vertalen' van de resultaten van de Arbomeetkoffer naar de Arbocatalogus.

Achtergrond

De bedoeling is dat sectoren Arbocatalogi op gaan stellen. Hierin wordt dan aangegeven welke 'oplossingen' in sectoren toegepast worden voor belangrijke veiligheids- en gezondheidsrisico's. Op zich kan de Arbomeetkoffer, met haar oplossingenboeken voor arbeidsrisico's die in de houthandel spelen, hiervoor natuurlijk belangrijke input bieden. De mate waarin dit het geval is, is echter direct gerelateerd aan de 'status' die de Arbocatalogus zal krijgen. Indien de sociale partners besluiten om de Arbocatalogus 'normstellend' te laten zijn dan zal zeer kritisch moeten worden gekeken naar het 'vertalen' van de Arbomeetkoffer naar de Arbocatalogus. In een dergelijke situatie valt namelijk te verwachten dat de Arbomeetkoffer beperkter bruikbaar zal zijn voor de Arbocatalogus. De achtergrond daarvan is dat bij de samenstelling van de Arbomeetkoffer vooral is gekeken naar de (technische) haalbaarheid van bepaalde maatregelen die leiden tot een reductie van onderkende arbeidsrisico's. Deze aanpak impliceert dat de oplossingen die in de Arbomeetkoffer worden aangereikt voor een belangrijk deel van de bedrijven uit de houthandel 'good' of 'best practices' zijn die zij zelf dus nog niet (allemaal) hebben toegepast (en wellicht ook niet economisch haalbaar zijn). Daarom zou de 'arbolat' voor deze bedrijven te hoog komen te liggen indien de oplossingen van de Arbomeetkoffer vrijwel één-op-één vertaald zouden worden naar de Arbocatalogus. Deze bedrijven zullen dan in de problemen komen indien de catalogus 'normstellend' wordt zoals hierboven beschreven.

Aanbeveling 3

Overweeg om ondersteuning te gaan bieden bij de implementatie van de Arbomeetkoffer.

Achtergrond

Vanuit het Arboconvenant Houthandel zijn veel inspanningen gepleegd om een Arbomeetkoffer tot stand te brengen. Dit is uiteindelijk ook gerealiseerd. Echter, door de vertraging die is opgelopen bij de samenstelling van dit instrument zal de implementatie bij de bedrijven in de komende periode nog plaats moeten vinden. Mede op basis van de resultaten van de eindevaluatie valt te verwachten dat een (aanzienlijk) deel van de bedrijven daar niet zelfstandig toe over zal gaan. Daarmee zal de Arbomeetkoffer bij deze bedrijven niet tot de beoogde effecten kunnen leiden. Daarom valt te overwegen om in de post-convenantperiode op één of andere wijze ondersteuning aan te gaan bieden aan bedrijven. Dit om de toepassing van de Arbomeetkoffer bij bedrijven te stimuleren. Deze ondersteuning zou verschillende vormen kunnen aannemen variërend van de opzet van een helpdesk, een subsidieregeling voor externe ondersteuning om de Arbomeetkoffer toe te passen of het organiseren van bedrijfsbezoeken waarin de meetkoffer centraal staat. Vooral deze laatste variant kan een interessante optie zijn. Enerzijds is namelijk gebleken dat dergelijke bedrijfsbezoeken veelal goed gewaardeerd worden door bedrijven. Anderzijds hebben bedrijven daarbij wel aangegeven dat zij bij vervolgbezoeken behoefte hebben aan concretisering richting het eigen bedrijf. Indien (vervolg)bezoeken in het teken zouden staan van toepassing van de Arbomeetkoffer voor de bedrijven dan zou daarmee ook in deze behoefte kunnen worden voorzien.

Aanbeveling 4

Neem in de komende periode besluiten over de (wijze van) continuering van producten als de website, bedrijfsbezoeken en (ondersteuning van) de Arbomeetkoffer.

Achtergrond

Op zich zijn de sociale partners voornemens om – net als voor de start van het Arboconvenant Houthandel – na afloop van het convenant verder te blijven werken aan arbeidsomstandigheden in de houthandel. Er zal na afloop van het convenant dus geen ‘gat’ ontstaan maar er zal veel meer sprake zijn van ‘doorlopende lijnen’. Met de SIVAG is hiervoor ook een ‘infrastructuur’ gecreëerd. Gelet op de resultaten van de eindevaluatie is het daarmee met name wenselijk dat sociale partners (in SIVAG-verband) besluiten gaan nemen over de (wijze van) continuering van een aantal producten van het Arboconvenant Houthandel. Daarbij gaat het dan met name om het KRC Hout, de website, bedrijfsbezoeken en (ondersteuning van) de Arbomeetkoffer. In de eerste plaats gaat het hierbij om relatief belangrijke en (potentieel) effectieve producten. In de tweede plaats kunnen bij continuering van een product als de website weer andere producten ‘aangehaakt’ worden (op de website geplaatst worden). In de derde plaats gaat het hier om producten die nu nog niet zelfstandig kunnen voortbestaan dan wel periodiek ‘onderhoud’ nodig zullen hebben. Wat dit laatste aangaat kan bijvoorbeeld worden gedacht aan zaken als het periodiek ‘updaten’ van de website en de Arbomeetkoffer.

Aanbeveling 5

Probeer het KRC Hout te continueren en betrek daarbij ook de optie van aansluiting bij andere aanpalende initiatieven.

Achtergrond

Samenhangend met de voorgaande aanbeveling verdient het aanbeveling om op één of andere wijze het initiatief van het KRC Hout te continueren. De (eerste) ervaringen vanuit de houthandel – maar ook vanuit andere sectoren met min of meer vergelijkbare initiatieven – duiden er namelijk op dat een dergelijk initiatief kan bijdragen aan een (verdere) reductie van ziekteverzuim en tijdige re-integratie. Echter, het KRC Hout kan met het wegvallen van de ondersteuning vanuit het Arboconvenant Houthandel (nog) niet zelfstandig en op eigen kracht voortbestaan. Er zal wat dit aangaat dus gezocht dienen te worden naar alternatieve financierings-opties. Daarbij kan ook worden gedacht aan het zoeken van aansluiting bij min of meer vergelijkbare initiatieven in andere aanpalende sectoren zoals de meubel-industrie, de timmerindustrie of de bouwmaterialen. Hiermee kunnen efficiency-voordelen worden gerealiseerd. Dit is belangrijk omdat de houthandel op zichzelf een kleine sector is waarvoor een volwaardige ‘bemensing’ van een dergelijk servicepunt voor alleen de houthandel waarschijnlijk relatief kostbaar zal zijn.

Aanbeveling 6

Streef er naar om – indien het KRC-initiatief wordt gecontinueerd – tot een verbreding van dit initiatief te komen.

Achtergrond

In de afgelopen periode is het KRC Hout in de steigers gezet. Daarbij is gebleken dat dit initiatief sterk gerelateerd is gebleven aan de Arbo Unie. Hoewel een aanzienlijk deel van de bedrijven uit de houthandel de Arbo Unie als Arbodienst heeft, geldt dit lang niet voor alle bedrijven. Deze laatste bedrijven zijn dan ook

maar in beperkte mate bereikt met het KRC-initiatief. Daarom verdient het aanbeveling om – indien het KRC Hout op één of andere wijze gecontinueerd wordt – te streven naar een ‘verbreding’. Dit kan er toe leiden dat een groter aandeel van de bedrijven uit de houthandel bediend kan worden met dit initiatief.

Aanbeveling 7

Blijf ook in de toekomst aandacht schenken aan een persoonlijke benadering bij de aanpak van arbeidsrisico's in de houthandel.

Achtergrond

Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat een persoonlijke benadering van bedrijven in de vorm van bedrijfsbezoeken door bedrijven goed wordt gewaardeerd en (daarmee) een effectieve manier kan zijn om arbeidsomstandigheden (nog beter) op het netvlies van de bedrijven te krijgen. Bovendien biedt deze aanpak de mogelijkheid om bepaalde arbeidsrisico's of producten – bijvoorbeeld de toepassing van de Arbomeetkoffer (zie aanbeveling 3) – extra te accentueren. Daarmee vormt een persoonlijke aanpak ook een middel om de effectiviteit van de inspanningen van de sociale partners op het gebied van arbeidsomstandigheden te vergroten.

Aanbeveling 8

Probeer bij toekomstige initiatieven (nog) meer de kleine bedrijven te betrekken.

Achtergrond

Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat met (de producten van) het Arbo-convenant Houthandel grotere bedrijven relatief veel beter bereikt zijn dan kleine bedrijven. Op zich is dit niet uniek voor de houthandel en ook wel verklaarbaar. Immers, grotere bedrijven zijn actiever op het gebied van arbo- en verzuimbeleid dan kleine bedrijven. Bovendien hebben dergelijke bedrijven ook specifieke deskundigheid en menskracht ‘in huis’ om hier handen en voeten aan te geven en

(daarmee) de mogelijkheden om wat te doen met de producten van het convenant. Desalniettemin is het naar de toekomst een uitdaging voor de sociale partners om te trachten – meer dan nu het geval is geweest – ook kleine bedrijven te betrekken. Te verwachten valt dat hierbij met name een persoonlijke aanpak (zie ook aanbeveling 7) effectief zal zijn. Veel kleine bedrijven doen namelijk weinig tot niets met producten die hen op papier, op cd-rom of via internet worden aangeboden.

BIJLAGE I LITERATUURLIJST

AFT advisering, 2000

Onderzoek “Wegblazen Houtstof” voor SIVAG, Dordrecht

Arbeidsinspectie, 2004

Veilig werken in een explosieve atmosfeer, Den Haag

Arbo Unie, 2001

Haalbaarheid en effecten van maatregelen voor bestrijding van houtstof in de Houthandel en Timmerindustrie, Utrecht

Arbo Unie, 2001

Haalbaarheid en effecten van de maatregelen voor bestrijding van geluid in de Houthandel en Timmerindustrie, Utrecht

CBS Statline, 2006

Periodieke brancherapportages (2003-2005)

DEXIS Arbeid, 2006

Rapportage monitoring Arboconvenant Houthandel, Amerongen

KRC Hout, 2005

Businessplan Kennisdeel KRC Hout, Zutphen.

KRC Hout, 2006

Bedrijfsbezoeken, ervaringen van de adviseurs, Zutphen

KRC Hout, 2006

Periode verzuimstatistieken houthandel 2005 en 2006, Zutphen

LISV, 2000

Informatie sociale verzekeringen naar sectoren

Orbis/Astri, 2001

Verzuimbegeleiding en vroegtijdige re-integratie in de houthandel, Leiden

RUG, 2000

Werkbelasting en inspanning in de houthandel en timmerindustrie, Groningen

RUG, 2000

Determinanten en effecten van werkdruk in de houthandel, Groningen

UWV, 2006

Sector 5 Houten emballage-industrie, houtwaren- en borstelindustrie. Beleidsinformatie t/m 4^e kwartaal 2004. Kwartaalrapportage augustus 2005, Amsterdam

UWV, 2006

Periodieke brancherapportages (2003-2005), Amsterdam

VHP Ergonomie, 2001

Onderzoek fysieke belasting in de Houthandel, Timmerindustrie en Meubelindustrie, 's-Gravenhage

VvNH, FNV Bouw, Hout- en Bouwbond CNV en Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), 2003

Arboconvenant Houthandel inzake fysieke belasting, schadelijk geluid, houtstof, werkdruk en re-integratie, Den Haag

VvNH, FNV Bouw, Hout- en Bouwbond CNV en Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid (SZW), 2003

Plan van Aanpak bij het Arboconvenant Houthandel, Den Haag

Websites, diversen

o.a. www.handelverstandig.nl, www.krchout.nl, www.wesp.nl

**BIJLAGE II GERAADPLEEGDE BEDRIJVEN EN CONTACT-
PERSONEN**

Naam	Organisatie
De heer A. Janssens	KRC Hout/Arbo Unie
De heer F. de Boer	VvNH
De heer H. Bolk	DEXIS Arbeid
De heer J. Broere	Ministerie van SZW
De heer O. van Doorn	SKH
De heer M. van de Heuvel	KRC Hout/Arbo Unie
De heer T. Koevermans	Stichting Hout en Meubel
De heer R. Lahoye	Hout- en Bouwbond CNV
De heer D. Noy	Arbo Unie
De heer K. Peereboom	VHP Ergonomie
De heer W. Tiessink	SKH
De heer C. van der Veer	FNV Bouw
De heer S. Visser	KRC Hout/Arbo Unie
Mevrouw H. Vermeulen	KRC Hout/Arbo Unie
De heer R. de Vries	DST Communicatie

SUMMARY

Evaluation of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry

The *Working Conditions Covenant for the Wood Industry* was signed by the social partners and the Ministry of Social Affairs and Employment in the spring of 2003. In this case, the social partners are formed by the Association of the Dutch Wood Enterprises (VvNH) and the FNV and CNV Building and Woodworkers' Unions (affiliated to the Dutch Trade Union Federations FNV and CNV). The covenant term ran until the end of 2006. Central themes of this covenant included physical load, work pressure, wood dust, harmful noise levels and sickness absence / reintegration. To this end, objectives were formulated as part of this the covenant. At the end of 2006 this covenant was evaluated, the main results of which are summarised below.

During the final evaluation, it could be partly established to what extent the quantitative objectives stipulated by the covenant had been achieved. The central themes therein are as follows. As far as the *reduction of sickness absence* is concerned, the results demonstrate that the wood industry has indeed been successful in realising the objective of a 10% reduction. Another (important) result of the covenant has been the formation of KRC Wood, which supports businesses and employees in the field of sickness absence and reintegration.

With regard to the objectives for a reduction in the *physical load*, it needs to be noted that, at the time of the evaluation, it could not yet be expected that the covenant would already show any effects in the field of the physical load. The reason for this is that the instruments developed for the physical load were only distributed among the employees at the time the evaluation was carried out. Hence it is not surprising to see that the results show that the objectives for physical load had not yet been realised at the time of the evaluation.

With regard to *harmful noise levels*, the pilot projects demonstrated that a considerable reduction in noise levels could be achieved, often meeting the standard of a maximum level of 80 dB(A). Only with regard to two machines, which, for that matter, are used on only a very limited scale within the wood industry, this standard proved to be out of reach. The manufacturers of these machines are located abroad. The Dutch market segment of the wood industry is too small-scale to exert any meaningful influence on these manufacturers. It is further relevant to state that, during the implementation of the covenant, it appeared that the issues surrounding noise levels played a clearly less significant role than previously anticipated.

The objectives of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry to *develop measures* which can contribute to a reduction in noise levels have been *realised*. This has been achieved by preparing an in-depth module for noise levels with a corresponding solution reference book which was distributed among businesses in the wood industry at the end of 2006. With regard to *wood dust*, the objective was to ultimately (in due course) reach a reduction in wood dust of $1\text{mg}/\text{m}^3$. As part of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry, measures have been developed which can contribute to that. These measures were distributed among businesses in the wood industry at the end of 2006, in the form of an in-depth module for wood dust, including a corresponding solution reference book.

As part of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry, *various products have been developed* aimed at the central themes in the covenant. Businesses which *used* one or more of these products of the covenant indicated that they, during the past three years, started to pay *more attention* to the *working conditions and sickness absence* compared to businesses which did not use these products.

The evaluation further demonstrated that there is a *clear difference* between *larger and smaller businesses* as far as the *awareness* of the *Working Conditions Covenant for the Wood Industry and its products* is concerned. Across the board, larger businesses are clearly more aware of it compared to smaller businesses. An important explanation in this respect is that, during the past years, smaller businesses have been much less active in the field of working conditions than larger businesses. The above partly explains why the *instruments* of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry *are used much more by larger businesses than smaller businesses*.

Generally, the *covenant parties* within the Sector Monitoring Committee (BBC) *cooperated in a positive and productive manner*. The social partners have made a *significant contribution* to implementing the agreements of the Working Conditions Covenant. Important aspect here is, of course, that the social partners already cooperated regarding the themes included in the covenant.

In terms of *efficiency*, it is the unions in particular that regret that the covenant for the wood, joinery and furniture industries ‘fell apart’ at the time. As a result, three BBCs had to be formed, each with their own covenant, own ‘infrastructure’ (meetings) and financial accountability. This was partly compensated during the implementation of the covenant, as certain initiatives were based on cooperation and coordination between the sectors involved.

The *project leadership* of the different themes in the covenant is ‘divided’ between the social partners. Important advantages thereof were that it formed an incentive in terms of the involvement of the social partners stimulating the ‘anchoring’ process among the social partners from the very start. However, disadvantages were that the distinction between management and implementation faded and that the efforts project leaders were able to make depended on the ‘room’ allowed by

their regular duties. The *external project coordination* was implemented by DEXIS Arbeid in an effective and efficient manner.

The *cooperation* with the *external partners* did not always run smoothly. Various causes can be identified for this, such as the innovative character of the initiatives and the fact that the BBC for the Wood Industry had to deal with external parties and developments which the BBC was unable to 'manage'.

As far as the *effectiveness* of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry is concerned, the evaluation demonstrated that, at the time of the evaluation, it was in fact still too early to draw more definitive conclusions. This is particularly due to the fact that important instruments developed as part of the covenant were only distributed at the time of the final evaluation.

As far as the *(perceived) effectiveness* is concerned, the final evaluation shows that those directly involved in the Working Conditions Covenant for the Wood Industry expect that the covenant will have greater effect among larger businesses than smaller businesses. When focussing more specifically on the *themes* of the Working Conditions Covenant for the Wood Industry, the final evaluation shows that it may be generally expected that the measures for sickness absence/ reintegration, noise levels, wood dust and physical load have had a certain effect and/or that such effects can still be generated in the period to come. The latter is made possible as businesses will start to apply the instruments which were developed as part of the covenant. However, it is highly likely that support needs to be offered to businesses in order to truly implement these instruments. Fact is that the evaluation demonstrates that an important part of the businesses will not do so of their own accord.

Anchoring (of the products of) the Working Conditions Covenant for the Wood Industry in that industry is 'by definition' more or less guaranteed. This can partly

be explained by the fact that the social partners have been working with the themes detailed in the covenant for some time. Within the social partners there is a basis of support to continue this in the future.

Arboconvenanten zijn een belangrijke pijler van het overheidsbeleid om de sectorale arbeidsomstandigheden te verbeteren en het ziekteverzuim en de WAO-instroom terug te dringen. In een arboconvenant worden tezamen met de sociale partners maatwerkafspraken gemaakt over verbetering van de arbeidsomstandigheden en vermindering van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. Taakstellende resultaatverplichtingen in arboconvenanten voorkomen vrijblijvendheid, zorgen voor activiteiten in de bedrijfstakken en bevorderen de zelfwerkzaamheid van werkgevers en werknemers bij het vormgeven van arbozorg en verzuimbeleid op sectorniveau. Naar aanleiding van het succes van de aanpak in de periode 1999-2002 heeft het kabinet in 2003 besloten door te gaan met de arboconvenanten. Doel was het sectorale beleid over preventie, verzuim en reïntegratie verder te versterken. Om de activiteiten die hieruit voortvloeien, te onderscheiden van de bestaande initiatieven, zijn de termen eerste en tweede fase geïntroduceerd. In de eerste fase (1999-2003) lag het accent op preventie van belangrijke arbeidsrisico's tillen, psychosociale arbeidsbelasting, RSI, schadelijk geluid en een aantal gevaarlijke stoffen. In de tweede fase (2003-2007) ligt het accent op afspraken over verzuimbeleid, beperking van WAO-instroom en de reïntegratie van WAO-ers. Inzet van SZW daarbij is een reductie van verzuim en WAO-instroom met minimaal 20%. De arboconvenanten zijn van toepassing op iets meer dan de helft van onze beroepsbevolking.

**Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid**

Directie Arbeidsomstandigheden
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Vormgeving: FZ/Grafimedia-75L182
Verkoopinformatie
We Print Together (WPT)
Diepenhorstlaan 24
2288 EW Rijswijk
Telefoon 070 - 319 69 80
Telefax 070 - 319 69 84

Bestellingen
O.v.v. Arboconvenanten versturen
naar: orderswpt@minszw.nl
Persoonlijke gegevens en het
betreffende ISBN-nummer bijsluiten.

ISBN-nummer: 978-90-77894-73-6